

”SYDÄN AVOINNA JA ROHKEASTI”

Diskurssianalyttinen näkökulma polyamorisuuden representaatioihin
suomalaisessa verkkojournalismissa

Pro gradu-tutkielma
Helsingin yliopisto
Kulttuurien osasto
Kulttuuriperinnön maisteriohjelma
Folkloristiikka
Veera Kujansuu
Maaliskuu 2021

Tiivistelmä

Tiedekunta: Humanistinen tiedekunta / Kulttuurien osasto

Koulutusohjelma: Kulttuuriperinnön maisteriohjelma

Opintosuunta: Folkloristiikka

Tekijä: Veera Kujansuu

Työn nimi: ”SYDÄN AVOINNA JA ROHKEASTI” : Diskurssianalyttinen näkökulma polyamorisuuden representaatioihin suomalaisessa verkkojournalismissa

Työn laji: Maisterintutkielma

Kuukausi ja vuosi: Maaliskuu 2021

Sivumäärä: 65

Avainsanat: polyamoria, monisuhteisuus, ihmissuhteet, rakkaus, seksi, seksuaalisuus, parisuhde, monogamia, monogamianormi, journalismi, diskurssianalyysi, lifestyle-media, mediarepresentaatiot

Säilytyspaikka: Helsingin yliopiston kirjasto, E-thesis tietokanta

Muita tietoja:

Tiivistelmä: Kiinnostus polyamoriaa kohtaan Suomessa on kasvanut viime vuosina, ja media on julkaissut viimeisen 10 vuoden aikana lukuisia artikkeleita polyamoriasta. Valtamediassa esiintyvillä representaatioilla on mahdollisuus rakentaa, muokata, kiistää ja vahvistaa käsityksiä polyamoriasta ja polyamorista ihmisistä. Tutkimukseni syntyi selvittämään, millaisia nämä representaatiot ovat.

Aineistoni koostuu 15:sta haastattelumuotoisesta artikkelista viidessä Suomen luetuimmassa verkkolehdessä vuosina 2012–2019. Diskurssianalyttisen metodin avulla pyrin selvittämään, millaisia polyamorisuuden representaatioita suomalainen valtavirtajournalismi rakentaa. Tutkin aineistossa esiin nousevia polyamorisuuden diskursseja ja miten niitä rakennetaan muun muassa kielenkäytön, rinnastuksien ja vastakkainasetteluiden kautta.

Aineistosta oli havaittavissa lukuisia, osittain keskenään ristiriidassa olevia polyamoriadiskursseja.

Monogaamisesta normista poikkeavaa elämäntapaa pyrittiin perustelemaan, validoimaan ja normalisoimaan usein eri tavoin. Essentialistinen diskurssi esittää polyamorian synnynnäisenä ominaisuutena. Asian mieltäminen luonnolliseksi voi tehdä siitä valtavirran silmissä helpommin hyväksyttävän. Toisaalta polyamorisuutta konstruointiin myös loogisena ja rationaaliseen päättelyyn perustuvana valintana. Tämän lisäksi korostuivat pyrkimykset rinnastaa polyamorinen elämä ja ihmiset monogamisiin ihmisiin korostamalla rakkautta ja sitoumusta sekä suhteiden rajoja ja arkisuutta. Polyamorian ja valtavirran samankaltaisuutta korostavat diskurssit päätyvät samalla myös konstruoimaan sitoumuksettoman ja romanttisten suhteiden ulkopuolisen seksin epätoivotuksi promiskuiteetiksi ja näin toiseuttamaan polyamorian mediarepresentaatioista ne, joille irtosuhteet ja sitoumukseton seksi ovat osa monisuhteista identiteettiä.

Aineistosta nousi esiin myös vastakkainasettelu, jossa polyamoria konstruointiin erilaisena kuin monogamia. Polyamoriaan liitettiin positiivisia mielikuvia kuten vapaus, leikkisyys, vaihtelevuus ja kumppanuus, kun taas monogamiaa luonnehdittiin pysähtyneisyyden, vankeuden ja tyytymisen kaltaisilla ilmaisuilla. Polyamorisen rakkauden diskursseja aineistossa luonnehti rakkauden rajattomuus, vapaus ja ei-ekslusiivisuus. Rakkautta kuvataan riittävän paljon ja potentiaalisesti rajattomalle määrälle ihmisiä.

Tyyliltään suuri osa aineistosta vaikuttaa toistavan lifestyle-medialle ominaista makeover-kaavaa, jossa huomio kohdistuu ihmisen henkilökohtaiseen kasvuun ja sen kautta saavutettuun parempaan elämään. Polyamoria-aiheiset haastattelut toistavat kaavaa, jossa henkilö on aluksi tuntenut tyytymättömyyttä elämäänsä, mutta löytänyt polyamorian ja sen kautta kokenut elämää parantavan transformaation. Nämä lifestyle-tarinat syntyvät vuorovaikutuksessa polyamorian itsereflektiivisyyteen, avoimeen keskusteluun ja rehellisyyteen kannustavan diskurssin kanssa, jonka haastateltavat tuovat aineistossa esiin.

SISÄLLYSLUETTELO

1 JOHDANTO	4
1.1 Oman position reflektointi	6
1.2 Johdatus polyamoriaan.....	7
1.3 Aiempi tutkimus.....	11
2 AINEISTO	14
2.1 Aineiston rajaus.....	15
2.2 Media ja journalismi	16
2.3 Journalistinen haastattelu	19
2.4 Tutkimuksen etiikasta	21
3 TEORIAT JA METODIT	22
3.1 Diskurssianalyysi	22
3.2 Mediarepresentaatiot.....	24
3.3 Analyysin toteutus.....	25
4 AINEISTON ANALYYSI.....	26
4.1 Polyamoria synnynnäisenä ominaisuutena tai elämäntapavalintana	26
4.2 Neuvottelu, kommunikointi, pelisäännöt ja muutos	29
4.3 Polyamoria ja monogamia rinnakkain ja vastakkain	31
4.3.1 Polyamorian ja polyamoristien tavallisuus, kotoistaminen ja normalisointi	32
4.3.2 Monogamian ja polyamorian väliset eronteot ja monogamianormin haastaminen	37
4.3.3 Otsikointi korostaa erilaisuutta	41

4.4 Polyamorisen rakkauden diskurssit.....	43
4.5 Hyvinvointi, itsensä löytäminen ja lifestyle-media.....	47
5 PÄÄTELMÄLUKU.....	52
5.1 Johtopäätökset.....	52
5.2 Loppusanat.....	58
AINEISTO	59
KIRJALLISUUS.....	60

1 JOHDANTO

Monisuhteisuuden eri muodot ovat saaneet runsaasti huomiota suomalaisessa mediassa viime vuosina. 2010-luvun loppupuoliskolla monisuhteisuuden eri muotojen medianäkyvyys on suorastaan räjähtänyt ja aiheesta on julkaistu kymmenittäin artikkeleita, haastatteluja, mielipidekirjoituksia ja videoita eri medioissa. Myös Riikka Suomisen vuonna 2020 julkaisema romaani *Suhteellisen vapaata* on herättänyt mediakeskustelua monisuhteisuudesta. Aiheen tutkimus Suomessa on kuitenkin vielä melko vähäistä. Monisuhteisuudesta on julkaistu joitakin pro gradu-tutkielmia sekä suomennos yhdysvaltalaisesta ihmissuhdeoppaasta, mutta aiheen parissa on vielä runsaasti tilaa tutkimukselle. Monisuhteisuuden tutkiminen voi antaa arvokasta tietoa siitä, millaisilla tavoilla yhteiskuntamme rakkaus- ja seksisuhteisiin liittyvää jaettua kulttuurista tietoa rakennetaan, kiistetään, haastetaan tai ylläpidetään sekä millä tavoin ihmiset ja yhteisöt rakentavat vaihtoehtoisia rakkaussuhteen muotoja.

Valtavirran ulkopuolelle sijoittuvat romanttisten ja seksuaalisten suhteiden muodot ovat kiinnostaneet minua ilmiönä jo pitkään. Ystäväpiiriini on jo kymmenen vuoden ajan kuulunut henkilöitä, jotka ovat eläneet erilaisissa monisuhteisuuden sateenvarjotermin alle sijoittuvissa ihmissuhteissa. Heidän kanssaan käytyjen keskustelujen lisäksi olen seurannut aktiivisesti monisuhteisuutta käsitteleviä online-keskusteluryhmiä, kommenttipalstoja, lehtiartikkeleita, tutkimuksia ja uutisia muutaman viime vuoden aikana. Aiheeseen perehtyminen on herättänyt minut pohdiskelemaan kriittisesti kulttuurimme ihmissuhdekonventioita sekä sitä, miten monin tavoin näitä konventioita voidaan haastaa. Erityinen mielenkiintoni monisuhteisuuden diskursseja ja medianäkyvyyttä kohtaan kumpuaa havainnoistani, että tietynlaiset teemat vaikuttavat toistavan itseään aihetta koskevissa keskusteluissa ja että median kiinnostus monisuhteisuuden eri muotoja kohtaan vaikuttaa lisääntyneen 2010-luvun loppua lähestyttäessä.

Olen valinnut tutkimukseni kohteeksi yhden monisuhteisuuden muodon, polyamorian. Tarkastelen tutkielmassani polyamorisen elämäntavan representaatioita suomalaisessa verkkournalismissa. Lähteenäni ovat vuosina 2012–2020 Suomen viidessä suurimmassa verkkolehdessä julkaistut polyamoristen henkilöiden haastattelut, joita analysoin diskurssianalyysin keinoin ja pyrin tuottamaan tietoa niissä esiintyvistä polyamorisuuden diskursseista ja representaatioista. Tutkimuskysymykseni on, millaisia polyamorisuuden representaatioita suomalainen valtavirtajournalismi rakentaa. Tähän odotan saavani vastauksia tutkimalla, millaisten diskurssien kautta polyamorisuutta aiheena käsitellään ja miten näitä merkityssysteemejä rakennetaan muun

muassa kielenkäytön, rinnastuksien ja vastakkainasetteluiden kautta. Sosiologi Paul Hodkinsonin mukaan medialla on rooli sekä kulttuurimme muovaajana, peilaajana että representaationa (2017: 4). Näin ollen ei ole yhdentekevää, millä tavalla polyamoriasta mediassa kirjoitetaan.

Representaatioiden luomiseen osallistuvat paitsi artikkeleissa omista kokemuksistaan ja identiteetistään kertovat henkilöt, myös artikkelin kirjoittanut toimittaja sekä toimittajan taustalla vaikuttava julkaisukoneisto. Tutkimukseni asettuu folkloristisen tutkimuksen jatkumoon tuottamalla tietoa siitä, miten marginaalista, omanlaisiaan tapoja, perinteitä, sanastoa ja käytänteitä noudattavaa ja luovaa ihmisryhmää representoidaan valtavirtamediassa.

Polyamoriset henkilöt elävät elämäänsä yhteiskunnassa, jossa monogaminen heteroparisuhde on vallitseva normi ja parisuhteen ulkopuolisiin suhteisiin suhtaudutaan epäluuloisesti. Myös niin sanotun valtavirtalehdistön voidaan sanoa käsittelevän polyamoriaa tästä normistosta käsin. Englantilainen sosiologi Christian Klesse kirjoittaa vuonna 2018 julkaistussa polyamoriatutkimuksen artikkelikatsauksessaan, että vaikka monisuhteisuus kerää nykypäivänä paljon mediahuomiota, on valtaväestön suhtautuminen siihen pysynyt välinpitämättömänä tai jopa torjuvana (Klesse 2018: 1117). Arvio vaikuttaa pätevän myös Suomessa. Väestöliiton vuonna 2015 julkaistun FINSEX-tutkimuksen mukaan Suomi on ”suorastaan seksuaalisen uskollisuuden mallimaa”. Asenteet avioliiton ulkopuolisia suhteita kohtaan ovat tiukentuneet, ja vuonna 2015 ne olivat tiukemmat kuin koskaan ennen. 1970-luvun alussa joka kolmas suomalainen oli valmis hyväksymään avioliiton ulkopuoliset tilapäiset syrjähyppyt. Vuonna 2015 näin vastasi eri-ikäisistä vastaajista enää vain 5–15 prosenttia. Sekä miehet että naiset raportoivat eri parisuhdemuodoissa vähemmän parisuhteen ulkopuolisia suhteita kuin aiemmissa tutkimuksissa. (Väestöliitto – FINSEX: Uskollisuus lisääntyy.) Avoimiin suhteisiin liittyvän ahkeran uutisoinnin ja toisaalta uskollisuutta ihailevien arvojen välisestä ristiriidasta on kirjoitettu myös lehdissä. Iltalehti julkaisi heinäkuussa 2020 artikkelin otsikolla ””Syrjähyppy on ihanaa!” – avoimet suhteet puhuttavat: professori kertoo parisuhteiden todellisen trendin”. Artikkelissa kommentoitiin avoimien suhteiden käsittelyä mediassa ja aiheen ympärillä vellovaa julkista keskustelua. Haastateltavana oleva Väestöliiton tutkimusprofessori Osmo Kontula toteaa, että suomalaisten asenteiden ja arvojen trendi kulkee suuntaan, jossa yhä harvempi hyväksyy omalle kumppanilleen toisen kumppanin, ja arvioi että rinnakkaisuhteet hyväksyviä suhteita on Suomessa maksimissaan viisi prosenttia. (Salonen 2020.)

Käsittelen seuraavissa luvuissa ensin omaa positiotani suhteessa tutkimusaiheeseen. Esittelen polyamorian ihmissuhdemuotona, elämäntapana ja suhdeorientaationa sekä tutkimusaiheena. Sitten

luon katsauksen aiheesta Suomessa tehtyihin aiempiin tutkimuksiin. Kerron tutkimusaineistostani, sen rajauksesta sekä aineiston erityispiirteistä mediatekstinä ja journalismina, sekä aineiston käsittelyn eettisistä lähtökohdista. Tämän jälkeen avaan diskurssianalyysin ja mediarepresentaation käsitteitä. Aineiston analyysin olen jakanut viiteen keskeiseen teemaan, joita käsittelen omilla alaluvuissaan. Analyysilukujen jälkeen pohdiskelen tekemiäni havaintoja sekä mahdollisia jatkotutkimuksen aiheita.

1.1 Oman position reflektointi

Pyörittelin mielessäni ensin mahdollisuutta toteuttaa omia tutkimushaastatteluja polyamorisuuden identiteettinarratiiveista, mutta päädyin lopulta valitsemaan tutkimuskohteekseni lehtijournalismin. Keskeisin syy valintaan on se, että olen folkloristiikan ohella opiskellut viestintää ja työskennellyt median ja viestinnän parissa, ja sen kautta minulle on syntynyt vahva halu yhdistää kulttuuritutkimuksellinen ote median ja viestinnän tutkimiseen. Päätöstä avitti kirjoitustyön aloittamisen aikaan maailmalla riehuva koronaviruspandemia, joka aiheutti haasteita tutkimushaastatteluiden turvalliselle toteuttamiselle. Muihin harkitsemiini aineistolähteisiin (haastattelut, kyselylomakkeet, sosiaalisen median kommentit ja keskustelupalstat) verrattuna verkkojournalismi näyttäytyi tutkimuksen suunnitteluvaiheessa jonkin verran helpommin lähestyttävältä ja eettisiltä kysymyksiltään suoraviivaisemmalta aineistolta. Toisin kuin suorat haastattelut, lehtijournalistinen aineisto tuottaa tietoa myös polyamorisuuteen liittyvästä asenneilmapiiristä suomalaisessa mediassa ja julkisessa keskustelussa. Polyamorisuutta käsittelevän mediasisällön tutkimus on Suomessa ennestään erittäin vähäistä, joten sille on selvä tarve.

Asetun tutkimaan polyamoriaa melko läheisestä positiosta kyseiseen elämäntapaan ja sitä harjoittaviin ihmisiin. Jesse Matilainen kertoo polyamoria-aiheisessa sosiaali- ja kulttuuriantropologian gradussaan (2012: 3), että hänen aineistoonsa vastanneet suomalaiset polyamoriset ihmiset ovat pääosin melko nuoria, kaupunkilaisia ja ei-uskonnollisia. Myös Jin Haritaworn, Chin-ju Lin ja Christian Klesse (2006: 525) toteavat artikkelissaan "Poly/logue: A Critical Introduction to Polyamory", että polyamorisuudesta puhuttaessa äänessä ovat pääosin melko etuoikeutetut ihmiset. Polyamorisia self-help -kirjoja tutkinut Melita Noël toteaa, että aihetta käsittelevät oppaat on useimmiten kirjoitettu palvelemaan länsimaista, valtaväestöön kuuluvaa, keskiluokkaista ja ei-vammaista henkilöä tavalla, joka jättää eri tavoin heikomassa asemassa olevat polyamoristen diskurssien ulkopuolelle (Noël 2006: 606). Vaikka en itse ole polyamorinen, kuulun korkeakoulutettujen, ei-uskonnollisten, cis-sukupuolisten kaupunkilaisten nuorten aikuisten

joukkoon, jolla on monia muita ryhmiä paremmat mahdollisuudet kokeilla sosiaalisista normeista poikkeavia elämäntapoja melko vapaasti. Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi sitä, että sosiaalisessa vaikutuspiirissäni suhtaudutaan avoimesti ja suvaitsevaisesti normeista poikkeaviin elämäntapoihin, enkä siksi joutuisi kohtaamaan samanlaista syrjintää tai ennakkoluuloja kuin joku toinen, erilaisessa sosiaalisessa ympäristössä elävä henkilö. Olen tarkastellut kulttuurisia ihmissuhdekonventioita kriittisesti myös omassa elämässäni ja pyrkinyt aktiivisesti haastamaan niitä, ja tunnen henkilökohtaisesti monia polyamorisisissa suhteissa eläviä henkilöitä. Suuri osa polyamoriayhteisön käyttämästä termistöstä on minulle tuttua jo valmiiksi, pohjatietouteni monisuhteisuuden sateenvarjon alle sijoittuvista suhdemuodoista on melko laaja ja olen vuosien varrella tehnyt paljon huomioita monisuhteisuudesta ja monisuhteisuuden diskursseista. Tämän myötä pääsen lähestymään aihetta mahdollisesti syvemmillä ymmärryksellä kuin täysin ummikkona aiheeseen perehtyvä henkilö. Toisaalta pohjatiedot ja -huomiot saattavat myös toimia painolastina, joka vahvistusharhan omaisesti ajaa minua etsimään aineistosta yksityiskohtia, jotka tarjoavat tukea aiemmin omaksumilleni käsityksille, ja jättämään huomiotta asioita jotka näistä käsityksistä poikkeavat. Minun on siis pyrittävä lähestymään aineistoa niin sanotusti uusien silmin, vaikka pohjatietoa aiheesta jo runsaasti onkin.

1.2 Johdatus polyamoriaan

Yhdysvaltalaiset polyamoria-aktivistit Franklin Veaux ja Eve Rickert määrittelevät, että polyamoria tarkoittaa ihmissuhteita, joissa ihmiset elävät intiimissä suhteessa useamman kuin yhden henkilön kanssa samanaikaisesti, ja tämä tehdään avoimesti, rehellisesti ja kaikkien osapuolten suostumuksella (Veaux & Rickert 2019: 36-37). Christian Klesse kiteyttää, että polyamoria on oletus siitä, että on mahdollista, oikeutettua ja vaivan arvoista ylläpitää intiimejä ja/tai seksuaalisia suhteita useampaan kuin yhteen henkilöön samanaikaisesti. Klesse kirjoittaa, että polyamoriaa voidaan pitää muun muassa seksuaalisena suuntautumisena, filosofiana, ihmissuhdemuotona, rakkauden muotona tai identiteettinä. (Klesse 2014: 1.) Polyamoriaa voidaan pitää myös folklorena. Folkloristi Sandra Mizumoto Posey ja hänen avustajansa Sydney Fowler ovat tutkineet polyamoriaa folkloristisesta näkökulmasta Metropolitan State University of Denverissä. Artikkelissaan "More Different than the Same: Customary Characterization of Alternative Relationship Groups and Types" (2016) he esittävät, että polyamoria itsessään on folklorea, sen sijaan että polyamoristit olisivat vain ihmisryhmä, joka tuottaa folklorea. (Posey & Fowler 2016: 60.) Heidän mukaansa monisuhteisuuden eri muodot ottavat luovasti piirteitä perinteisistä suhdemuodoista ja niiden kautta ilmaisevat jotain uutta ihmissuhteiden sosiaalisista normeista. Tämä ekspressiivinen tapa, jolla

normeja ja perinteitä haastavat monisuhteisuuden muodot implisiittisesti sekä eksplisiittisesti haastavat perinteisen kahdenkeskisen parisuhteen, antaa syyn kategorisoida polyamoristi paitsi *folkiksi*, myös polyamoria folkloren muodoksi. Monisuhteiset yhteisöt ovat keksineet kokemustensa artikulointiin täysin uutta kieltä, sanastoa ja tapoja, jotka luonnehtivat erilaisia kahden keskisestä suhdenormista poikkeavia suhdetyyppejä ja rakentavat polyamorista yhteisöllisyyttä. (Posey & Fowler 2016: 63.) Myös Suomen polyamorinen yhteisö on luonut omaa sanastoa sekä sosiaalisen yhteisön, jota pidetään yllä ja rakennetaan niin verkon kuin fyysisten tapahtumienkin välityksellä.

Polyamoria ei ole täysin yhtenäinen tapa konstruoida non-monogamisia ihmissuhteita, vaan sen sisään mahtuu monenlaisia puhetapoja ja käytäntöjä (Klesse 2006: 566). Monille harjoittajistaan polyamoria ei tarkoita tiettyä ihmissuhteen muotoa, vaan sisäisiä arvoja, asenteita tai tapoja, joilla intiimejä suhteita lähestytään (Klesse 2011: 10). Ytimessä on pyrkimys haastaa länsimaisessa yhteiskunnassa yleinen kaksinaismoralistinen monogamian ja pettämisen dikotomia, jossa parisuhteelta odotetaan ehdotonta uskollisuutta, mutta tästä uskollisuudesta poikkeaminen on niin tavallista, että siitä on syntynyt kaikkien tuntema kulttuurinen instituutio eli pettäminen, joka on toistuvasti aiheena niin taiteessa, populaarikulttuurissa kuin mediassakin (Klesse 2011: 4). Veaux ja Rickert määrittelevät käytännönläheiset raamit polyamorialle kirjassaan *More Than Two: A Practical Guide To Ethical Polyamory*, jonka Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry ja Basam Books ovat kustantaneet suomeksi nimellä *Kahta kauniimmin: Opas eettiseen polyamoriaan*. Kirjan on suomentanut Eeva Talvikallio. Käytän kirjan suomenkielistä laitosta yhtenä lähteenäni polyamorian määrittelyssä vaikka se on tieteellisen tutkimuksen sijaan ennemminkin itseapukirjallisuutta, sillä koen sen suomalaisen polyamoriajärjestön kustantamana olevan hyvä näkökulma siihen, millaiset tekstit ovat polyamorisen yhteisön kaanonin keskiössä. Veauxin ja Rickertin mukaan (2019: 36-37) polyamoristen suhteiden keskeinen tarkoitus ei ole seksin harrastaminen tai mahdollisimman monien irtosuhteiden haaliminen, vaan tyypillisesti kyseessä ovat hyvin sitoutuneet ihmissuhteet, joissa kumppanien välinen rakkaus voi ilmetä sekä romanttisissa että aromanttisissa muodoissa ja mitä tahansa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiä edustavien henkilöiden elämässä. Useiden salaisten suhteiden ylläpitämistä tai sitoumuksettomia monogamisen parisuhteen ulkopuolisia suostumuksellisia seksisuhteita (niin sanotut avoimet suhteet) ei käsitetä kuuluvan polyamoriaan. Polyamoria ei tarkoita samaa kuin polygamia eli moniavioisuus, ja se erotellaan myös polygyniasta eli useiden vaimojen pitämisestä, polyandriasta eli useiden aviomiesten pitämisestä sekä *swinging*-kulttuurista eli parinvaihdosta. (Veaux & Rickert 2019: 36-37.) Polyamoria sijoittuu monisuhteisuuden (eng. *non-monogamy*) sateenvarjon alle.

Monisuhteisuudella viitataan kaikkiin sellaisiin suhdemuotoihin, jossa yksi ihminen on intiimissä suhteessa useamman kuin yhden henkilön kanssa samanaikaisesti. Monisuhteisuudeksi voidaan käsittää myös suostumukseton pettäminen monogamisessa suhteessa, ja tarkennettu termi eettinen monisuhteisuus (eng. *ethical non-monogamy*) viittaakin sellaisiin useita intiimejä suhteita käsittäviin suhdemuotoihin, joita määrittelee kaikkien osapuolten suostumus ja tietoisuus ei-monogamisuudesta. Näitä ovat polyamorian lisäksi esimerkiksi avoimet suhteet ja swingaus, joissa keskitytään polyamoriasta poiketen enemmän seksin harrastamiseen kuin romanttisiin, sitoutuneisiin suhteisiin. (Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry: Tietoa polyamoriasta.) Polyamoria, avoimet suhteet ja swingaus eivät kuitenkaan ole kaikki täysin toisistaan erillisiä tai toisensa poissulkevia suhdemuotoja, vaan ihmissuhteet voivat muuttua muotoaan ja kehittyä. Sekä avoimet suhteet että swingerismi ovat suhdemuotoja, joita kokeillessaan ihmiset saattavat ajan myötä kiinnostua myös polyamorisuudesta, ja polyamorisessa suhteessa elävät ihmiset voivat harrastaa samanaikaisesti myös avoimia suhteita tai parinvaihtoa. (Posey & Fowler 2016: 62.)

Polyamorisia suhdemuotoja on monen muotoisia ja kokoisia, mutta niitä kaikkia yhdistää suostumuksellisuuden ja avoimuuden periaate. Yleisimpiä suhdemuotoja määrittelemään on muodostunut vakiintunutta termistöä, jota Veauxin ja Rickertin kirjan (2019: 37) suomennoksessa esitellään. Olemassa on esimerkiksi V-suhteita, joissa yhdellä henkilöllä on kaksi kumppania mutta nämä eivät ole keskenään suhteessa – tämä henkilö on siis V-kirjaimen ”sarana”. Triadiksi kutsutaan kolmen henkilön suhdetta, jossa kaikki ovat keskenään intiimissä suhteessa. Neljän hengen suhdetta kutsutaan quadiksi, ja he saattavat olla intiimissä suhteessa kaikkien tai vain osan saman suhdekokonaisuuden henkilöiden kanssa. Suhdemuodostelma voi olla polyuskollinen, eli suhdekokonaisuudessa mukana olevat ihmiset ovat päättäneet olla uskollisia toisilleen ja etsimättä uusia suhteita, tai sitten täysin tai osittain avoin uusille osapuolille. Polyamorisen henkilön kaikki kumppanit saattavat olla keskenään samanarvoisia ilman hierarkioita, tai sitten yksi tai useampi henkilö saattaa olla ensisijainen primäärikumppani, jonka kanssa esimerkiksi asutaan saman katon alla tai vietetään enemmän aikaa kuin sekundäärikumppanin tai -kumppanien kanssa. Polyamoriset suhdekokonaisuudet voivat muodostaa ryhmäavioliittoja, joissa henkilöt asuvat yhdessä perheenä ja jakavat kotinsa sekä tulonsa avioliiton kaltaisesti. (Veaux & Rickert 2019: 37.) Termit polykonstellaatio tai polypallo voivat kuvata eri muotoja kattavaa polyamoristen suhteiden kokonaisuutta (Andersson 2017). Soolopoly-termillä kuvaillaan itsenäistä polyamorista elämää elävää henkilöä, joka ei halua tehdä elämässään sitoumuksia jotka sitoisivat hänen elämänsä yhteen

kumppanien elämän kanssa, käytännössä esimerkiksi jaettua taloutta tai yhteistä kotia. Termi metamuru viittaa kumppanin kumppaniin. (Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry: Sanasto.)

Nykyisen mallinen eettisyyttä ja suostumuksellisuutta korostava polyamorinen liike ei ole kovin vanhaa perua, vaikka erilaisia monisuhteisuuden muotoja lienee ollutkin olemassa läpi ihmiskunnan historian. Termi *polyamory*, josta suomenkielinen vastine polyamoria on käännetty, keksittiin 1990-luvun alussa Yhdysvalloissa. Sana on yhdistelmä kreikan kielen sanasta *poly* (”monta”) ja latinan sanasta *amor* (”rakkaus”), eli tarkoittaa kirjaimellisesti montaa tai useaa rakkautta. (Veaux & Rickert 2019: 36-37.) Veaux ja Rickert (2019: 601) kirjoittavat, että järjestäytyneet poly-yhteisöt ovat nuori ilmiö, ja vain kourallinen niistä ajoittuu aikakaudelle ennen 1990-lukua.

Polyamoriatietoisuuden levittämiseen pyrkivä liike otti Yhdysvalloissa ensiaskeleensa 1980-luvulla ja käynnistyi kunnolla 1990-luvulla (Veaux & Rickert 2019: 607). Veauxin ja Rickertin mukaan suurin osa polyamoriayhteisöistä on kuitenkin aloittanut toimintansa vasta 2000-luvulla.

Polyamorisuuden ympärille kehkeytyneitä yhteisöjä ja organisaatioita löytyy etenkin Yhdysvalloista ja Länsi-Euroopasta, ja internetin yhteisöpalveluiden myötä polyamoria-aiheisten yhteisöjen, keskusteluryhmien ja deittisivustojen määrä on räjähtänyt ja päässyt leviämään yhä useampiin maihin. (Veaux & Rickert 2019: 601-602.)

Polyamorisuuden historiasta Suomessa ei ole saatavilla erityisen tarkkaa tietoa. Polyamorisuuden asiaa Suomessa ajava Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry on perustettu vuonna 2010 Turussa ja se kuuluu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen asiaa ajavaan Seta ry:hyn. Verkkosivujensa mukaan sen tarkoituksena on ”ajaa polyamoristen ihmisten etuja, jakaa asiallista ja ajantasaista tietoa polyamoriasta, vähentää polyamorisiin suhteisiin kohdistuvia ennakkoluuloja ja tarjota verkostoitumismahdollisuuksia ja yhteistoimintaa yhdistyksen jäsenille ja muille kiinnostuneille” (Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry: Yhdistys). Monisuhteisuusyhdistys ja sen aktiivit kuten Aisla Uuttu ja Markus Oja ovat esiintyneet monissa polyamoriaa käsittelevissä lehtiartikkeleissa 2010-luvulla, ja ovat haastateltavina myös muutamassa oman lähdeaineistoni artikkelissa (A2, A7, A9, A12). Myös tiedot polyamoristen henkilöiden määrästä Suomessa ovat epämääräisiä, eikä aiheesta ole tehty tutkimusta. Joissakin lehtiartikkeleissa määrään viitataan ”tuhansina” (Miikkulainen 2017), 2-3 prosenttiin väestöstä (MTV Uutiset 2017) tai korkeintaan viiteen prosenttiin (Salonen 2020) mutta tarkkoja tilastoja asiasta ei ole saatavilla. Väestöliiton FINSEX-tutkimuksessa vuonna 2015 naimisissa olevista miehistä viisi ja naisista neljä prosenttia raportoi viimeisen vuoden aikana olleensa kahdessa tai useammassa samanaikaisessa sukupuolisuhteessa. (Väestöliitto – FINSEX: Uskollisuus lisääntyy.) Väestöliiton tutkimuksessa ei kuitenkaan kysytty

näiden samanaikaisten suhteiden suostumuksellisuudesta, joten tilastosta ei voi vetää suoria johtopäätöksiä polyamorisuuden yleisyydestä.

Oli sitten mikä tahansa näistä arvioista todenmukaisin, ei kyse kuitenkaan ole valtavan suurista ihmisryhmistä. Kävin 21.3.2021 katsomassa Monisuhteisuusyhdistyksen sivuilleen linkittämiä Facebook-ryhmiä: suomenkielisessä Polyamoria-ryhmässä oli noin 1700 jäsentä, suljetussa suomenkielisessä Polyamoria – suljettu -ryhmässä noin 2200 jäsentä ja Polyamorinen deittiryhmä -ryhmässä noin 1500 jäsentä. Kansainvälinen englanninkielinen Polyamory -ryhmä käsitti noin 23 800 jäsentä.

1.3 Aiempi tutkimus

Polyamoriasta on julkaistu Suomessa 2010-luvulla muutamia opinnäytteitä eri tieteenaloilla. Iina Gummerus tutki polyamoriaa sosiaalipsykologian gradussaan *Rakkautta ilman rajoja? Polyamoria diskursiivisen tutkimuksen kohteena* vuonna 2018. Gummerus keräsi 38 vastaajan tutkimusaineiston avoimista kysymyksistä muodostuvan verkkokyselyn avulla ja pyrki selvittämään, ”miten polyamoriseksi itsensä määrittelevät suomalaiset haastavat ja miten he ylläpitävät normatiivisia tapoja konstruoida ihmissuhteita” sekä ”millaisin diskursiivisin tavoin he rakentavat identiteettejään ja tekevät ajattelu- ja elämäntapojaan ymmärrettäviksi ja hyväksyttäväksi kulttuurisessa ympäristössä, jossa normina on monogamia”.

Heli Tikkanen tutki polyamoriaa sosiologian oppiaineen gradussaan *Polyamoria : monisuhteisuuden rajat ja käytännöt* (2016). Hän pyrki selvittämään, onko polyamorisilla suhteilla jaettua muotoa ja millaiset ymmärryksen rajat tätä mahdollista muotoa ylläpitävät. Tikkanen pohjasi tutkimuksensa kahdeksaan teemahaastatteluun, joita hän käsitteli narratiivisen analyysin avulla.

Sosiaali- ja kulttuuriantropologiassa polyamoriaa on käsitellyt Jesse Matilainen gradussaan *Polyamory in Finland* vuonna 2012. Matilaisen aineisto koostui 76 hengen kyselystä sekä 12 haastattelusta, jotka hän toteutti vuonna 2011 Helsingissä, Turussa ja Tampereella. Matilaisen tavoitteena oli ymmärtää polyamoriaa ilmiönä sen omilla ehdoilla. Hän analysoi aineistoa Levi-Straussin sukulaisuusteorioiden (engl. *kinship*) pohjalta ja kiteytti, että polyamoriset henkilöt luovat ja rakentavat sukulaisuussuhteita seksuaalisuuden sijasta tietynlaisten rakkauden diskurssien kautta.

Nita Taivaloja pureutui polyamoriaan hieman rajatummassa kontekstissa sosiaalipsykologian gradussaan *Oikeus näkyä, kuulua ja olla olemassa : Diskurssianalyttinen näkökulma*

monisuhteisten palvelukohtaamistarinoihin (2018). Taivaloja tutki kolmentoista haastateltavan suullisia ja kirjallisia narratiiveja, joissa kerrottiin kohdatuksi tulemisen kokemuksista erilaisissa palveluissa yksilö- tai palvelurakennetasolla Suomessa.

Polyamoria-aiheista journalismia on tutkittu yhdessä opinnäytetyössä ammattikorkeakoulutasolla. Milla Asikaisen journalismin opinnäytetyö *Polyamoriasta ihmissuhdeanarkiaan – monisuhteisuus suomalaisessa verkkojournalismissa* (2020) pyrkii selvittämään, miten polyamoriaa käsitellään suomalaisessa verkkojournalismissa. Aineistona on viiden suomalaisen median viisi tuoretta artikkelia, joita Asikainen tutki kvantitatiivisen sisällön erittelyn ja laadullisen sisällönanalyysin avulla. Opinnäytetyö on graduun verrattuna suppea, eikä sukella kovinkaan yksityiskohtaiseen sisällönanalyysiin aineistona olevista artikkeleista. Asikainen toteaa selvityksensä pohjalta, että suomalaisessa mediassa polyamoriaa käsitellään harvoin negatiivisessa valossa ja jutut kartoittavat elämäntavan perusasioita, kuten polyamorisuuden syitä ja keinoja onnistumiseen (Asikainen 2020: 42). Hänen mukaansa valtaosa monisuhteisuuksiä käsittelevistä artikkeleista käsittelee polyamoriaa, mutta myös avoimia suhteita ja ihmissuhdeanarkiaa. Jutuissa käsitellään polyamoristien kohtaamia ennakkoluuloja ja pyritään kumoamaan niitä. (Asikainen 2020: 43.)

Näissä graduissa esiin nousevat toistuvasti samankaltaiset teemat, jotka tukevat myös omia aiempia havaintojani polyamorisuuden diskursseista. Polyamoriset ihmiset määrittelevät itseään ja suhteitaan vahvasti suhteessa vallitsevaan mononormatiiviseen diskurssiin ja rakentavat identiteettiään suhteessa monogamisiin ihmisiin ”sinä, mitä he eivät ole” (Tikkanen, 2016: 87). Polyamoristen ja monogamisten ihmisten välille rakennetaan erontekoja, joissa monogamia ja polyamoria konstruoidaan toisilleen vastakkaisina. Polyamorian ja monogamian esittämiseen toistensa vastakohtina liittyy yleensä myös polyamorisuuden esittäminen monogamiaa suotuisampana tapana toimia, jolloin monogamisuus päättyy toiseutetuksi. Monogamia nähdään rajoittavana, vangitsevana ja omistavana. (Gummerus 2018: 74.) Polyamoria pyrkii rikkomaan normia, jonka mukaan romanttiseksi suhteet ovat vain kahden välisiä (Gummerus 2018: 46). Mononormatiivisten odotusten rikkominen näyttäytyy polyamoriaa määrittelevänä piirteenä, ja tämä eroavaisuus monogamiseen parisuhdemalliin verrattuna saattoi jättää alleen suhdemuotojen samankaltaiset puolet (Tikkanen 2016: 88.)

Ennakkoluulot ja stereotypiat polyamoristeja kohtaan tulivat esiin kaikissa graduissa. Pelko leimatuksi tulemisesta ja siitä koitua vähemmistöstressi saattaa aiheuttaa polyamoristen ihmisten pysymisen kaapissa elämäntapansa kanssa. Vähemmistöstressin kokemiseen ei välttämättä tarvita

omakohtaisia negatiivisia kokemuksia, vaan siihen voivat riittää myös muilta kuullut kokemukset. (Taivaloja 2018: 69.) Kaapin käsite on tuttu seksuaalivähemmistöjen parista, mutta samoja elementtejä voidaan nähdä myös polyamoriassa, vaikka polyamorian status seksuaalivähemmistönä on monitulkintainen. Poikkeavuuden salaaminen voi aiheuttaa poikkeavuuden vahvistumisen ja korostaa monogamisuutta luonnollisimpana ihmissuhdemuotona (Tikkanen 2016: 72). Ennakkoluulot polyamoriaa kohtaan ovat moninaisia: polyamoriaa kuvataan luultavan muun muassa löyhämoraaliseksi, seksikeskeiseksi, vastuuttomuudeksi, kyvyttömyydeksi ”kunnollisiin” suhteisiin (Gummerus 2018: 60), hyväksikäytöksi, yltiöseksuaaliseksi ja nymfomaaniseksi, aina avoimiksi (Matilainen 2012: 53), jatkuviksi orgioiksi (Taivaloja 2018: 57), sekä oudoksi, pervoksi ja epätoivotuksi (Tikkanen 2016: 64).

Tikkanen toteaa, että polyamorisia suhteita määrittelee ja rakentaa jatkuva neuvottelemisen ja sopiminen, (2016: 87) ja saman oli havainnut myös Matilainen (2012: 66), jonka mukaan polyamoriset suhteet rakentuvat suostumuksellisuuden pohjalle, joka vaatii jatkuvaa neuvottelua suhteen rajoista ja käytännöistä. Nämä neuvottelut voivat tuottaa monenlaisia, tilanteesta ja ihmisistä riippuvaisia suhdemuotoja, joiden kirjo on monipuolinen (Tikkanen 2016: 88). Myös Gummerus toteaa (2018: 84), että erilaiset polyamorian diskurssit ovat toisistaan poikkeavia tai jopa ristiriitaisia, eikä niistä välity täysin yhtenäistä tapaa konstruoida ihmissuhteita. Polyamorisuus voidaan esittää sekä essentialistisella että konstruktionistisella kielellä: se voi olla joko yksilön tai koko ihmislajin synnynnäinen ominaisuus tai elämäntapavalinta, johon on erilaisista syistä päädytty. Polyamorisuuden harvinaisuus voitiin kuvata johtuvaksi tiedon puutteesta vaihtoehtoisista elämäntavoista tai siitä, mitä jotkut luontaisesti ovat ja toiset eivät. (Gummerus 2018: 84-85.)

Mustasukkaisuus nousi esiin keskeisenä teemana lähes kaikissa tutkimuksissa. Gummeruksen vastaajat kyseenalaistivat mononormatiivisena pitämänsä käsityksen, että mustasukkaisuus ja rakkaus kulkevat käsi kädessä: kyvyn olla useassa suhteessa täytyy tarkoittaa, ettei tunne mustasukkaisuutta eikä näin ollen myöskään rakkautta. Polyamorisia ihmisiä kohtaan kohdistuu vastaajien mukaan stereotypioita, joiden mukaan heidän kokemansa rakkaus ei ole oikeaa eivätkä he tunne mustasukkaisuutta. (Gummerus 2018: 52.) Se ei tietenkään ole totuus. Mustasukkaisuuden kokemukset voidaan polyamoristen henkilöiden toimesta kuvata tunteiksi, joista yksilö on itse vastuussa (Gummerus 2018: 53) ja joista voi päästä eroon (Tikkanen 2016: 82). Mustasukkaisuus nähdään terminä, joka kattaa monenlaisia erilaisia tuntemuksia epävarmuudesta ja menettämisen pelosta kateuteen ja kiukkuun, ja niitä voidaan neuvottelemisen ja kommunikaation avulla oppia purkamaan. Suhtautuminen mustasukkaisuuteen ja muihin tunteisiin polyamorisisissa suhteissa on

analyttistä ja itsetutkiskelevaa (Tikkanen 2016: 84), mikä nivoutuu edellisessä kappaleessa käsitelyyn neuvotteluun ja sopimiseen polyamorisia suhteita rakentavana käytäntönä. Kommunikaatio ja analyttinen tietoisuus tunteista ei rajoitu vain mustasukkaisuuteen. Tikkanen kiteyttää, että kommunikaatio sitoo yksilöitä ja heidän välisiä käytäntöjään yhteen (2016: 86).

Folkloristi Mari Hatakka on tutkinut suomalaisen yksiavioisen heterosuhteen kulkua ja kulttuurista mallia väitöskirjassaan *Nainen, mies, rakkaus, seksi: Heterosuhteen kulku, kulttuurinen malli ja sitä selittävät diskurssit kahden omaelämäkerta-aineiston valossa* (2011). Hatakan väitöskirjaan tutustuminen valottaa sitä, millainen on polyamorian kanssa usein vastakkain joutuva ”heteronormi”, josta polyamoriset ihmiset puhuvat ja josta käsin verkkolehtien polyamoria-artikkelien lukijat (ja mahdollisesti myös kirjoittajat) aihetta katsovat. Hatakka kirjoittaa (2011: 9), että vaikka parisuhteita pidetään luonnollisina ja itsestäänselvinä, heteroseksuaalinen parisuhde on todellisuudessa kulttuurinen konstruktio, johon on ladattu valtavasti merkityksiä. Hatakan mukaan heteroparisuhde on yksi keskeisimmistä tavoista kulttuurissamme rakentaa, ylläpitää ja kiistää sosiaalista sukupuolta. Parisuhteelle tuotetaan merkityksiä monella taholla keskusteluissa sekä yksityisesti että julkisesti. Tämä julkinen keskustelu voi olla esimerkiksi journalismia. Hatakka kiteyttää, että parisuhde on kiinnostava kulttuurintutkimuksellinen kohde, sillä se yhdistää runsaan määrän jaettua kulttuurista tietoa yksittäisen kulttuurissa eläjän kokemusmaailmaan. Myös monisuhteisuuden tutkimisessa on kyse jaetun kulttuurisen tiedon ja yksittäisen henkilön kokemusmaailman välisestä suhteesta. Monisuhteisuuden eri muodot asettuvat kyseenalaistamaan jaettua kulttuurista tietoa, poimivat siitä joitakin osia ja haastavat toisia.

2 AINEISTO

Tutkimusaineistoni koostuu Suomen viidessä suurimmassa verkkolehdestä julkaistuista journalistisista artikkeleista, joissa haastatellaan polyamorisiksi identifioituvia henkilöitä. Aineiston kokoamiseen lehtijournalismista riittää valinnanvaraa, sillä materiaalia verkosta etsiessäni huomasin suomalaisten verkkolehtien kirjoittaneen polyamoriasta ahkerasti 2010-luvun aikana. Pelkästään viidestä suurimmasta verkkolehdestä löytyi vuoden 2020 alussa ”polyamoria”-hakusanalla yhteensä 22 artikkelia, joissa oli haastateltu polyamorisia tai monisuhteisia henkilöitä. Määrä kasvaa suuremmaksi, jos mukaan luetaan myös polyamoriasta kirjallisten lähteiden tai asiantuntijahaastatteluiden pohjalta kertoneet lehtiartikkelit ja muita risteäviä tai limittäisiä monisuhteisuuden muotoja käsittelevät jutut, mutta rajatakseni tutkimusaiheeni sopivan kokoiseksi, jätin tällaisen aineiston pois tutkimuksesta.

Mielenkiintoni polyamoriaa käsitteleviä mediatekstejä kohtaan syttyi pikkuhiljaa tutkielman suunnittelun alkuvaiheessa. Kun olin valinnut polyamoria-aiheiset lehtiartikkelit aineistomuodokseni ja ryhtynyt tutustumaan niihin tarkemmin, niiden rooli muuttui nopeasti aineistonkeruumenetelmästä tutkimuksen keskeiseksi kohteeksi. Ymmärsin, että saadakseni aineistosta irti mahdollisimman informatiivisia tuloksia, minun on otettava aineiston journalistinen luonne vahvasti mukaan tutkimusnäkökulmaani. Mediatekstit eivät ole neutraaleja, vaikutuksista vapaita toisintoja käsittelemistään aiheista, eikä niitä siksi voi tutkia sellaisina. Journalistisen tekstin syntymistä ohjaavat monenlaiset vaikutteet yleisistä journalistisista ohjeista kunkin lehden sisällöntuotantoa ohjaaviin käytäntöihin ja painotuksiin sekä kaupallisiin pyrkimyksiin sekä luonnollisesti myös toimittajan henkilökohtaiset työtavat. Näin ollen aineistoa on tutkittava journalistisena tekstinä, ottaen huomioon myös tekstien medialähtökohdat ja toimituksen kädenjälki. Aineistoni luonnetta avatakseni käsitelen seuraavissa luvuissa sitä, millaiset käytännöt journalistisen tekstin tuotantoa ohjaavat ja mitkä ovat journalistisen tekstin erikoispiirteitä.

2.1 Aineiston rajaus

Valitsin kohteekseni viisi Suomen luetuinta verkkolehteä Finnish Internet Audience Measurementin (FIAM) joulukuussa 2019 julkaiseman tilaston perusteella. Nämä lehdet ovat kävijämäärän mukaan järjestyksessä Ilta-Sanomat (kuukausitavoittavuus 3 835 746), Iltalehti (kuukausitavoittavuus 3 833 883), YLE Uutiset ja ajankohtaiset (3 554 120), MTV Uutiset (3 406 656) ja Helsingin Sanomat (3 312 955). Etsin lehtiä omilla hakutoiminnoilla hakusanoilla ”polyamoria”, ”monisuhteisuus” ja ”polyamorisuus”. Vuoden 2020 alussa tehty haku tuotti tulokseksi 22 kriteerit täyttävää artikkelia: ne oli julkaistu 2010-luvulla ja niissä oli haastateltu suomalaisia, polyamoriseksi itsensä identifioivia henkilöitä. Valitsin haastattelut, sillä niiden kautta uskon pääseväni parhaiten käsiksi siihen prosessiin, jonka kautta journalismi muokkaa haastateltavien kokemustiedosta ja identiteettinarratiiveista polyamorisuuden representaatioita. Viidestä katselemastani lehdestä eniten polyamoristien haastatteluja oli julkaissut Ilta-Sanomat (7 kappaletta), vähiten Helsingin Sanomat (2 kappaletta). Aineisto koostuu pääasiallisesti keskenään melko samantyyppisistä haastattelumuotoisista jutuista joissa haastateltavien sitaatit ja toimittajan kirjoittamat osuudet vuorottelevat, mutta yksi artikkeleista on kirjoitettu monologimaiseen muotoon (A8) ja yksi on referointi televisiohaastattelusta (A6).

Rajasin artikkeleiden joukosta 15 artikkelin aineiston, jotka nimesin yksinkertaisesti numeroilla 1-15 aakkosjärjestyksessä kirjoittajan nimen mukaan. Viittaan aineistoihin tekstin sisällä lyhenteellä

A+numero, esim. A1, A2 jne ja aineistositaateissa ilmaisulla “Aineisto + numero”. Pyrin säilyttämään tasapuolisesti artikkeleita jokaisesta viidestä verkkolehdestä sekä mahdollisimman monelta erilliseltä haastateltavalta ja toimittajalta. Karsin pois artikkeleita, joissa haastateltava esiintyi enemmän polyamorisuuden etujärjestön edustajana kuin yksityishenkilönä tai joissa fokus oli romanttista suhdetta enemmän esimerkiksi lastenhoidossa. Valituksi tuli Ilta-Sanomista 4, Iltalehdestä 2, Yle Uutisista 5, MTV Uutisista 2 ja Helsingin Sanomista 2 artikkelia. Artikkelit on kirjoittanut vähintään 11 eri toimittajaa, mutta tarkkaa määrää en tiedä koska MTV Uutisten artikkeleissa toimittajan nimeä ei poikkeuksellisesti ole ilmoitettu. Artikkelien julkaisuajankohdat sijoittuvat vuosille 2012—2019, ja niistä valtaosa on julkaistu vuosina 2017, 2018 ja 2019. Vuosien 2020 ja 2021 aikana kaikki valitsemani lehdet ovat julkaisseet lisää polyamoria-aiheista sisältöä, mutta pitääkseni tutkimusaineiston kohtuullisissa rajoissa päätin jättää uudemmat jutut pois tutkielmasta.

Neljää artikkelia lukuun ottamatta jutuissa mainitaan haastateltavien ja heidän kumppaniensa ikä. Jutuissa mainittujen 19 polyamorisen henkilön ikien keskiarvo on 28,9 vuotta ja mediaani 30 vuotta. Nuorin henkilö on iältään 19 vuotta ja vanhin 40. Valtaosa haastateltavista esiintyy lehdessä tunnistettavasti: kaiken kaikkiaan aineiston 15 artikkelista kymmenessä osa tai kaikki haastateltavat esiintyvät koko nimellään ja kasvokuvallaan tai jommalla kummalla näistä, ja vain viidessä käytössä on muunnettu nimi tai pelkkä etunimi. Aineiston artikkelit ovat melko lyhyitä, pääosin noin 700-800 sanan mittaisia ja julkaistu verkossa. Joidenkin artikkelien yhteydessä henkilöitä on saatettu haastatella myös videolle tai keskusteluohjelmaan, tai polyamoristen henkilöiden lisäksi on haastateltu myös jonkinlaisia ihmissuhteiden tai seksuaalisuuden asiantuntijoita.

2.2 Media ja journalismi

Journalismia Suomessa säätelevät Julkisen sanan neuvosto ja journalistin ohjeet, joiden tavoitteena niiden oman määritelmän mukaan on “tukea sananvapauden vastuullista käyttämistä joukkoviestimissä ja edistää ammattieettistä keskustelua”. Journalistin ohjeissa määritellään keskeiset ohjenuorat toimittajan vastuusta, tiedon hankkimisen ja julkaisemisen käytännöistä, haastattelijan ja haastateltavan oikeuksista sekä yksityisyyden ja julkisuuden rajoista. (Julkisen sanan neuvosto: Journalistin ohjeet.) Ohjeet on laadittu alan itsesääteilyä varten, ja käytännössä kaikki suomalaiset valtavirtalehdet ovat sitoutuneet niiden noudattamiseen. Journalistista prosessia ja artikkelien kirjoitustyyliä säätelevät sen lisäksi mediatalojen omat ja yleiset ohjeet, esimerkiksi

Suomen johtavan uutistoimiston Suomen Tietotoimiston tyylikirja, joka määrittelee toimiston sisäiset ja julkisesti avoimet journalistiset tavoitteet ja tyyllisäännöt. (STT:n Tyylikirja.)

Journalismin tutkija Tim P. Vos esittelee toimittamassaan kirjassa *Journalism* määritelmän journalismille. Pääpiirteissään journalismi on joukko käytäntöjä, joiden tarkoituksena on kerätä, varmistaa ja raportoida totuudenmukaista ja merkittävänä pidettyä tietoa ja julkista keskustelua ihmisille demokraattisessa yhteiskunnassa. (Vos 2018: 3-4.) Journalismia ei tehdä pelkästään tapahtumista tai uutisista, vaan se voi olla myös ideavetoista ja toimia julkisen keskustelun välittäjänä esimerkiksi mielipidekirjoitusten, kommentaarien, kolumnien ja muiden ideapohjaisten diskurssien muodossa. Journalistisen työn roolina on antaa rakenne julkiselle keskustelulle ja toimia julkisen sfäärin selkärankana, Vos kertoo. (Vos 2018: 7.) Polyamoria-artikkelit ovat ideavetoista journalismia, joka antaa lukijoille tietoa ja ajatuksia siitä, millaisia vaihtoehtoisia elämäntapoja yhteiskunnassamme on olemassa ja toimivat välittäjänä kulttuurimme ihmishuhtenormeja koskevalle keskustelulle. Toisaalta journalismi on nykyisten kaupallisten tavoitteiden ristipaineessa myös melko viihteellistä. Viestinnän professori Esa Väliaverronen ja toimittaja Laura Juntunen toteavat, että kaupallisuus on johtanut journalismin tabloidisaatioon, jossa iltapäivä- ja sensaatiolehdistöltä tutut aiheet ja kirjoitustavat valtaavat alaa myös uutisjournalismissa ja niin sanotussa laatulehdistössä. Tabloid-journalismia luonnehtivat viihde, urheilu, julkkikset, yksityiselämän paljastukset ja tarinallisuus. (Juntunen & Väliaverronen 2009: 281.) Mediatutkija Mervi Pantin mukaan tunteet ovat vallanneet lisää alaa nykyjournalismissa, ja yhä tärkeämmäksi on tullut viihdyttävien tunnekokemusten luominen sekä journalismi, jossa tunteita ilmaistaan, koetaan sekä muokataan. (Panti 2009: 193.) Polyamoriauutiset vaikuttavat useimmiten sijoittuvan niin sanotun lifestyle-journalismin tai lifestyle-median genreen. Yhteiskuntatieteilijä Jayne Rainsborough luonnehtii kirjassaan *Lifestyle Media and the Formation of the Self* (2011: 4) lifestyle-mediaa mediatuotteiksi, joille ominaista on tavallisten ihmisten ongelmien ja elämien käsittely, ja jota edustaa journalismin lisäksi esimerkiksi tosi-tv.

Käytän journalismin kanssa läheisesti myös termiä *media*. Journalismi on yksi mediasisältöjen muoto ja medially viitataan kaikkiin niihin kommunikaation väyliin, joilla sisältöjä välitetään niiden tuottajalta vastaanottajalle ja jotka mahdollistavat tiedon kommunikoinnin matkojen päästä ryhmiltä toisille. Mediaa käytetään usein kuvaamaan joukkotiedotusvälineitä tai niinsanottua massamediaa, mutta siihen kuuluvat myös esimerkiksi sosiaalisen median kanavat. (Hodkinson 2017: 2.) Media ja sen välittämä journalismi ovat kulttuurimme ja yhteiskuntamme muovaajia, peilaajia ja

representoijia, jotka ovat vuorovaikutuksessa yhteiskunnan kanssa jatkuvassa syklissä jossa ne syöttävät toisiinsa vaikutteita ja representaatioita (Hodkinson 2017: 5).

Polyamoriasta kirjoitetaan, koska se kerää klikkauksia. Lehtien julkaiseminen on kaupallista voittoa tavoittelevaa toimintaa, ja siksi julkaisuja ohjaavat journalististen ihanteiden lisäksi myös taloudelliset intressit. Sosiologi Paul Hodkinson (2017: 43-44) erittelee mediatoimijoiden keskeisiksi tulonlähteiksi mainostulot, käyttäjämaksut ja mediayhtiöiden väliset transaktiot. Digitaalisen median aikakaudella mainostulot ja niiden kautta klikkausten merkitys on noussut suureksi, sillä internetin ilmaisen sisältötulvan keskellä entistä harvempi lukija haluaa maksaa kuluttamastaan mediasisällöstä verkossa tai tilata fyysisiä sanomalehtiä. Tämä luo sisällöille uuden merkittävän vaikutteen, sillä mainostuloista riippuvaisten mediatuottajien on pakko pyrkiä maksimoimaan yleisönsä mainostuloja varten. (Hodkinson 2017: 43.) Tämä johtaa mediasisältöjen kuten journalismin optimointiin katselukertoja ajatellen, mikä voi käytännössä johtaa esimerkiksi niin sanottuun klikkausotsikointiin, turvallisena pidettyjen aiheiden suosimiseen, pinnalliseen, kaavamaiseen ja helposti pureskeltavaan uutisointiin sekä seksin ja väkivallan kaltaisten mediaseksikkäiden aihepiirien suosimiseen. (Hodkinson 2017: 45.)

Mediaseksikkyydestä päästäänkin itse asiaan: miksi polyamoria kiinnostaa lukijoita? Uskon, että merkittävä motivaatio polyamoriajournalismin takana on seksin ja seksuaalisuuden houkuttelevuus. Kirjallisuuden professori Sanna Karkulehto kiteyttää kirjansa *Seksin mediamarkkinat* alkusivuilla kaikille tutun itsestäänselvyuden: seksi myy. Seksipitoiset mediasisällöt mainoksista tv-ohjelmiin ja uutisista elokuvaan ovat tehokkaita myynti- ja markkinointivälineitä, joissa pitäytyminen on Karkulehdon mukaan helppoa ja kätevää sekä taloudellisesti riskitöntä ja turvallista. Seksiä ja seksuaalisuutta käsitellään suomalaisessa nykymediassa jatkuvasti. (Karkulehto 2011: 9.)

Karkulehdon mukaan mediassa on käynnissä jatkuva seksuaalisuutta käsittelevien diskurssien ja representaatioiden aaltoliike, jossa niitä kielletään ja kierretään sekä toisaalta tunnustetaan ja paljastetaan. Valtakulttuurin marginalisoimat, kieltämät ja torjummat toiseuteen ja seksuaalisuuteen liittyvät tabut, myytit ja stereotypiat saavat mediakulttuurissa symbolisesti merkittävän roolin. (Karkulehto 2011: 25.) Vaikka seksuaalisuus on nykypäivänä arkipäiväistäynyttä ja media sen kyllästävä, sitä pidetään myös edelleen ihmisiä kiehtovana suurena mysteerinä (Karkulehto 2011: 107). Siihen liitetään salailua, eksoottisuuden ja jännittävyyden mielikuvia sekä ajatuksia rajojen ylittämisestä ja uhmaamisesta. Tämä rajojen ylittäminen eli transgressio voidaan nähdä valtakulttuurissa uhkana, jota täytyy jotenkin liennyttää ja kesyttää. Karkulehto kutsuu tätä

seksuaalisuuden julkista kesytystä kotoistamiseksi. Hänen mukaansa termin tausta on toisen maailmansodan jälkeisessä Yhdysvalloissa, jossa sodan jälkeiset sekaisin olevat perinteiset sukupuoliroolit ja etenkin naisten seksuaalisuus täytyi median avustuksella palauttaa takaisin entisiin uomiinsa. (Karkulehto 2011: 109.)

Oletusarvoiseksi mielletyn yksiavioisen parisuhdemallin rajoja ylittävä polyamoria on omiaan herättämään mielipiteitä, uteliaisuutta ja voimakkaita (myös negatiivisia) tunteita median kuluttajissa ja tätä kautta keräämään klikkauksia lehden verkkosivuilla. Tunteita ilmaistaan, koetaan sekä muokataan journalismin ja median avustuksella (Pantti 2009: 193) ja tunteiden herättäminen tekee jutuista houkuttelevia. Samalla polyamoria voidaan altistaa kotoistamiselle: tehdä tuntematon tutummaksi, rinnastaa sitä vallitseviin parisuhdenormeihin ja raottaa monisuhteisuuden liittyvää kiellettyyden ja eksoottisuuden verhoa. Peilaan polyamorian saamaa mediahuomiota seksin ja seksuaalisuuden mediarepresentaatioihin, sillä vaikka polyamoria onkin sen harjoittajien mukaan ensisijaisesti romanttisten suhteiden malli ja rakkauteen keskittyvä ihmissuhdemuoto, vaikuttavat seksi ja seksuaalisuus valtavirtamediassa kietoutuvan erottamattomasti yhteen ihmissuhde- ja rakkausaiheiden kanssa. Polyamoria-aiheiset artikkelit on usein sijoitettu ”Seksi ja suhteet” tai ”Rakkaus ja seksi” -tyylisesti nimettyihin juttukategorioihin. Myös osa polyamorisuuden tutkijoista ja polyamoria-aktivisteista rinnastaa polyamorian seksuaaliseen suuntautumiseen (Klesse 2014: 1). Tällaiset seksin ja suhteet toisiinsa rinnastavat luokittelut omalta osaltaan rakentavat ja ylläpitävät käsitystä siitä, että seksi ja romantiikka ovat toisistaan erottamattomia, romanttisissa suhteissa on pohjimmiltaan kyse seksistä ja että myös polyamoriassa seksillä on keskeinen rooli.

2.3 Journalistinen haastattelu

Folkloristinen tutkimus on perinteisesti keskittynyt suoraan informanttien tuottamiin aineistoihin joko haastattelujen, arkistoaineistojen tai informanttien kirjoittaman tekstin muodossa, ja myös oma kandidaatin tutkielmani keskittyi Kansanrunousarkiston tuottamaan kilpakeruuaineistoon aivan toisesta aiheesta. Lehtiartikkeleissa sen sijaan on kyse tekstintuotannon ammattilaisen kirjoittamasta tekstistä. Se on käynyt läpi toimituksellisen prosessin, jonka aikana haastateltavan sitaatteja on voitu valikoida, rajata ja editoida alkuperäisestä muodostaan ja asettaa erilaisiin konteksteihin ja näkökulmiin.

Aineistoni artikkelit ovat haastatteluja, kuten moni perinteisempikin folkloristinen tutkimusaineisto, mutta journalistisella haastattelulla on monia eroja tutkimushaastatteluun. Toisaalta mediahaastattelulla ja tutkimushaastattelulla on myös samankaltaisuuksia. Yksi haastatteluiden ero

on niiden funktiossa: kulttuurintutkimukselliset tutkimushaastattelut tehdään, jotta saadaan aikaiseksi tutkittavan tulkintoja ja merkityksenantoja valottavaa tutkimusaineistoa ja ne voivat olla muodoltaan hyvin vapaamuotoisia ja keskustelullisia (KvaliMOTV). Siinä missä tutkimushaastattelu on osa tutkimusprosessia, on mediahaastattelu tapahtuma itsessään ja tehty välittämästi esitettäväksi (Nuolijärvi & Tiittula 2010). Journalistisen haastattelun tarkoituksena on hankkia kiinnostavaa ja relevanttia tietoa, joka välitetään kolmannelle osapuolelle eli yleisölle (Vos 2018: 3). Kyseessä on tiedonhankintahaastattelu, jota toimittaja Janne Arola kuvailee Sanomalehtien Liiton lehdessä julkaistussa artikkelissaan “tavoitteelliseksi kyselyksi”, jonka tavoitteena on saada merkittävää ja uutta tietoa (Arola 2018). Mediahaastattelulla ja tutkimushaastattelulla on kuitenkin myös samankaltaisuuksia, kuten se, että ne ovat molemmat haastattelijan alulle panemia ja ohjaamia. Haastateltava on kutsuttu haastateltavaksi, ja haastattelijan tehtävä on ohjailta ja herättää haastateltavan motivaatiota haastatteluun. Sekä haastateltavan että haastattelijan käyttäytymisellä on osansa lopputulokseen. (Nuolijärvi & Tiittula 2010.)

Journalistinen haastattelu ei tyypillisesti pääse lukijan silmien alle sellaisenaan, vaan toimittajan tehtävänä on poimia tiedoista olennaiset osat ja saattaa ne mahdollisimman helposti luettavaan muotoon. Lausuntojen muoto voi muuttua eikä haastattelun todellinen rakenne ja etenemiskaari päädy artikkeliin sellaisenaan. Muun muassa Suomen Tietotoimiston tyylikirja kiteyttää ohjeissaan, että tekstit on kirjoitettava lukijan tarpeita ajatellen: “käytä lukijan, älä lähteen kieltä” (STT:n tyylikirja: Uutisjutun sisältö ja rakenne). Lehtijuttujen siteerauskäytäntöjä väitöskirjassaan tutkinut Lauri Haapanen kirjoittaa (2015) kielenhuollon tiedotuslehti *Kielikellossa*, että lehtiartikkeleiden suorina esitetyt sitaatit eivät useinkaan välttämättä ole oikeasti suoria, vaan niitä muokataan, muutetaan tai suorastaan sepitetään. Haapasen mukaan haastattelusitaattien käsittelyä luonnehtii kolme työvaihetta: ensin tekstiaines irrotetaan haastattelusta, istutetaan valittuun kohtaan jutun kerrontaa ja lopulta hiotaan kieliänsultaan. Tekstien muokkaamista motivoivat lausuntojen ytimekkyys, kerronnan rytmittäminen, sisällön selkeyttäminen ja aiheen terävöittäminen. Vaikka haastatteluina toteutetut lehtijutut usein perustuvat lähes kokonaan haastattelun kautta saaduille tiedoille, on suuri osa tiedoista esitetty toimittajan omina tietoina leipätekstissä ja vain keskeisimmät haastattelupätkät lainattu suorina sitaatteina. Haapasen mukaan suoriksi sitaateiksi valitaan usein sellaisia tekstinpätkiä, jotka tukevat parhaiten haastateltavan henkilökuvausta, tai joissa esitetään sellaisia väitteitä tai mielipiteitä joiden oikeellisuutta ei voida tarkistaa, jolloin ne on parempi esittää suoraan haastateltavan suusta tulleina. Haapanen toteaa, että lehtijuttu ei ole selostus

haastattelun etenemisestä. Ammattitaitoisella tekstin muokkaamisella ja selkeyttämisellä on kuitenkin journalismissa tärkeä lukijaa palveleva merkitys, sillä täysin sanatarkkaan litteroituna haastattelusitaatit olisivat työläitä lukea ja voisivat välittää epäselvän tai sekavan käsityksen haastateltavasta tai jutun aiheesta. (Haapanen 2015.) Kaiken kaikkiaan haastattelusitaatteja muokataan journalistisessa työssä ahkerasti ja monin tavoin, jotta jutuista syntyisi kiinnostavia, helposti ymmärrettäviä ja lukijaystävällisiä. Journalistinen artikkeli ei ole neutraali todistus haastateltavan sanomisista, vaan monenlaisten erilaisten tyyllisten, taloudellisten ja tiedonvälityksellisten intressien summa.

2.4 Tutkimuksen etiikasta

Polyamorisuuden kaltaisten arkojen ja henkilökohtaisten aiheiden kohdalla lehtiartikkeleiden haastateltavaa suojaavat Journalistin ohjeet ja Haastattelun pelisäännöt. Niiden mukaan haastateltavalla on oikeus tietää, millaisissa yhteyksissä lehti tulee haastatteluun käyttämään sekä onko tarkoitus tehdä suora haastattelu vai hankkia taustatietoa aiheesta. Haastateltavalla on oikeus pyytää omien lausuntojensa tarkastamista ennen julkaisua, ja erityisen arkaluontoisissa aiheissa toimittajia ohjeistetaan toimimaan erityistä varovaisuutta noudattaen. Myös haastatteluja kuitenkin ohjaa pyrkimys journalistiseen riippumattomuuteen: haastateltavalla ei ole oikeus tehdä toimituksellisia päätöksiä jutun sisällöstä, vaan hän saa ainoastaan tarkastamisoikeuden omiin lausuntoihinsa. Jo tehtyjä haastatteluja ei pääsääntöisesti voida perua, ellei perumiselle ole jotain merkittävää, vakavaa syytä. (Journalisti: Haastattelun pelisäännöt.) Haastatteluissa on mahdollista esiintyä anonyymisti, jos aihe on arkaluontoinen. Nimen tietäminen on sitä olennaisempaa, mitä enemmän henkilöllä on taloudellista tai yhteiskunnallista valtaa. (STT:n tyylikirja: Nimiohje.)

Aineistoni artikkeleita analysoidessani olen päättänyt käsitellä henkilöitä niillä etunimillä, joilla heidät artikkeleissa mainitaan. En ole kokenut tarpeelliseksi käyttää koko nimeä, vaikka se olisi jutussa mainittu, ellei koko nimi sisälly artikkelin otsikkoon tai siteeraamaani lainaukseen, tai ellei kyseessä ole yleisesti tunnettu julkisuuden henkilö tai asiantuntija. Osa aineiston henkilöistä esiintyy artikkeleissa salanimillä, ja näissä tapauksissa olen käyttänyt artikkelissa käytettyä salanimeä. Minulla on käytössäni vain lehtiartikkeleissa julkisesti mainitut tiedot artikkeleiden haastateltavista, enkä ole tietoinen kaikkien haastateltavien henkilöllisyydestä. Oikealla nimellä jutuissa esiintyviä henkilöitä en ole anonymisoinut, sillä näkemykseni mukaan he ovat jo lehtihaastatteluun lähtiessään antaneet suostumuksensa polyamorisina henkilöinä oikealla nimellä esiintymiseen. Jos henkilöt esiintyvät jutuissa asiantuntijaroolissa, olen käyttänyt heidän koko

nimeään. Vaikka haastateltavat eivät ole lehtihaastatteluun suostuessaan antaneet suostumustaan tekstien tutkimuskäytölle, ei tutkielmani mielestäni ole eettisesti kestävämmällä pohjalla, sillä keskityn analyysissä pääasiallisesti journalistisen kirjoitustyylin kautta aukenevien diskurssien ja representaatioiden sekä journalistisen tyylin analysoimiseen enkä yksittäisten henkilöiden näkemyksiin tai identiteetteihin.

3 TEORIAT JA METODIT

3.1 Diskurssianalyysi

Pohjaan käyttämäni diskurssianalyttisen metodin pääasiallisesti Arja Jokisen, Kirsi Juhilan ja Eero Suonisen diskurssianalyysiä käsitteleviin teoksiin *Diskurssianalyysi: teorit, peruskäsitteet ja käytännöt* (2016) ja *Diskurssianalyysin aakkoset* (1993). Diskurssianalyttinen tutkimus tukeutuu konstruktionistiseen näkökulmaan, jonka mukaan kielenkäyttö ei ole pelkästään todellisuuden kuvaamista, vaan sen rakentamista. Jokinen, Juhila ja Suoninen määrittelevät diskurssianalyysin kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analyysin kohteena on sosiaalisen todellisuuden tuottaminen erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 9-10). Diskurssianalyysi on monitieteellinen tutkimusmetodi, jota käytetään muun muassa antropologiassa, semiotiikassa, kirjallisuudentutkimuksessa, lingvistiikassa, sosiaalipsykologiassa ja sosiologiassa. Eri tieteenaloilla diskurssianalyysi on saanut hiukan erilaisia määritelmiä. (Jokinen, Juhila, Suoninen 2016.) Diskurssianalyysiä ei voikaan kuvailla selvärajaiseksi tutkimusmenetelmäksi, vaan väljäksi teoreettiseksi viitekehyykseksi, joka Jokisen, Juhilan ja Suonisen mukaan rakentuu viidestä teoreettisesta lähtöoletuksesta. Näitä ovat ”oletus kielen käytön sosiaalista todellisuutta rakentavasta luonteesta”, ”oletus useiden rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssystemien olemassaolosta”, ”oletus merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuudesta”, ”oletus toimijoiden kiinnittymisestä merkityssystemeihin” ja ”oletus kielenkäytön seurauksia tuottavasta luonteesta”. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 17-18.)

Merkityssystemeillä, joita kutsutaan myös diskursseiksi tai tulkintarepertuaareiksi, tarkoitetaan sosiaalisesti jaettuja merkitysten verkkoja, joissa asioiden merkitykset syntyvät suhteessa ja erottelussa toisiinsa. Ne eivät synny itsestään yksittäisen henkilön mielessä, vaan konstruoituvat osana erilaisia sosiaalisia käytäntöjä, ja ovat jatkuvasti läsnä erilaisissa diskursseissa. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993:21.) Kieltä käyttäessään ihmiset merkityksellistävät kohteet, joista puhuvat (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 18). Diskurssianalyttisen tutkijan mielenkiinto ei kohdistu ihmisyksilöön, vaan sosiaaliin käytäntöihin ja näihin merkitysten verkkoihin (Jokinen, Juhila &

Suoninen 1993: 37). Merkityssystemeihin liittyy ei-heijastavuuden ajatus, joka tarkoittaa sitä, ettei kielenkäytön ajatella olevan todellisuuden yksiselitteinen kuva. Diskurssianalyttistä tutkijaa kiinnostavan todellisten tapahtumien ja fyysisen todellisuuden sijasta ne kielenkäytön keinot, joista voidaan päätellä miten sosiaalinen todellisuus ympärillämme rakentuu. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 20.) Jokisen, Juhilan ja Sinisen mukaan diskurssianalyyssissä minän olemuksen sijaan huomion kohteena ovat ne prosessit, joiden kautta minän merkitykset rakentuvat kielenkäytön prosesseissa. Ihmiselle voi rakentua monta erilaista minää, jotka tulevat todeksi erilaisissa konteksteissa. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 37.) Keskeistä tutkielmalleni ei siis niinkään ole se, miten tai miksi yksittäinen polyamoristi on päätenyt polyamoriseksi, vaan se, millaisen kielenkäytön kautta polyamorisuus ilmiönä konstruoidaan, millaista sosiaalista todellisuutta polyamoria-aiheiset artikkelit rakentavat ja millaisia seurauksia kielenkäytöllä näissä artikkeleissa on. Tutkijan mielenkiinnon kohteena oleva sosiaalinen todellisuus ei ole luokiteltavissa tarkkaan ennalta määritellyiksi merkityssystemeiksi, vaan niiden kirjo on suuri ja ne rakentuvat jatkuvasti keskenään kilpailevien ja rinnakkaisten merkitysten kenttänä. (Jokinen, Juhila & Suoninen 1993: 24.) Vaikkapa sama artikkeli polyamorisuudesta voi konstruoida monenlaisia rinnakkaisia tai vastakkaisia merkityssystemejä, kuten esimerkiksi polyamorisuuden erilaisena, mutta toisaalta myös samanlaisena elämäntapana kuin vallitseva monogaminen normi.

Kielenkäytön avulla siis paitsi kuvailemme maailmaa ympärillämme, myös tuotamme sille merkityksiä ja voimme niin vahvistaa ja toistaa kuin myös uudistaa ja muuttaa näitä merkityksiä. Polyamoriaa käsitteleviä haastatteluita tutkiessani voin hyödyntää tätä diskurssianalyttistä ajatusta kielenkäytöstä merkityksiä vahvistavana, luovana ja kyseenalaistavana välineenä löytääkseni tietoa siitä, millaisia merkityssystemejä ja niiden kautta representaatioita polyamorista ihmisistä mediassa välitetään. Lähtiessään haastateltavaksi valtamedian lehtiartikkeliin polyamoristeilla on kielenkäyttönsä avulla mahdollisuus haastaa ja kyseenalaistaa vallitsevia ihmissuhteiden ja seksuaalisuuden normeja. Tilanteen kielenkäytön valta on kuitenkin myös toimittajalla sekä julkaisuvalla taholla, joka pystyy suodattamaan ja valikoimaan haastattelutilanteissa esiin tulleesta kielestä sen osan, joka lopulta päätyy julkaistavaan artikkeliin. Journalistisissa artikkeleissa merkityksiä tuottavat siis paitsi haastateltavat, myös artikkelin kirjoittanut toimittaja ja toimittajan taustalla toimiva julkaisukoneisto.

3.2 Mediarepresentaatiot

Representaatio ja mediarepresentaatio ovat keskeisiä käsitteitä tutkimukselleni. Sanna Karkulehdon mukaan representaatio voidaan selittää lyhyesti esitykseksi, ja mediarepresentaatio mediaesitykseksi. Mediarepresentaation käsite viittaa siihen, ettei media koskaan täysin todenmukaisesti presentoi todellisuutta, vaan kyseessä on aina jonkinlainen esitys todellisuudesta, representaatio. Median välittämä tieto ei koskaan ole viatonta ja täysin puolueetonta todellisuuden kuvausta, vaan mediassa kerrotut tarinat ja tiedot aktiivisesti tuottavat merkityksiä ja tapoja nähdä maailmaa. (Karkulehto 2011: 37.) Mediatutkija Guy Starkey toteaa, että mediarepresentaatio on aina vain osittainen ja epätäydellinen kuvaus paikasta, tapahtumasta tai ilmiöstä, ja sen tuottamiseen kuuluvat välttämättömänä osana päätökset siitä, mitä yksityiskohtia aiheesta representaatioon sisällytetään ja mitä ei (Starkey 2007: xvii). Starkey painottaa, että vaikka journalismi harvoin kiinnittää lukijansa huomiota journalistisen raportoinnin epätäydellisyyteen, jokainen mediarepresentaatio on pohjimmiltaan palasista koottu konstruktio, joka pyrkii tarjoamaan lukijoille kiinnostavan näkökulman käsiteltävänä olevaan asiaan. Mediasisältöjen tekemiseen vaikuttavat lainalaisuudet kuten rajallinen aika ja resurssit voivat myös vaikuttaa mediarepresentaatioihin – puhumattakaan siitä, että journalistisen tekstin lukeminen on kuin rikkiäistä puhelinta: tekstiä lukiessaan lukija tulkitsee toimittajan tekemää tulkintaa, joka saattaa alun perinkin olla virheellinen tai puutteellinen. (Starkey 2007: 1-2.)

Esityksen lisäksi mediarepresentaatioiden toinen rooli viittaa edustamiseen. Mediarepresentaatio aina tavalla tai toisella edustaa jotakin, ja tätä kautta toimii toisten puolesta. (Karkulehto 2011: 39.) Mediassa käytetään säännöllisesti yksilöitä representoimaan ryhmiä, sillä kaikkien ryhmän jäsenten näkökulmien esiin tuominen mediasisällöissä on mahdotonta, ja yksilöön keskittyvä kerronta auttaa yleisöä samaistumaan henkilöihin ja heidän ongelmiinsa, tehden jutuista lukijoille kiinnostavampia (Starkey 2007: 17). Polyamorisuutta koskevassa artikkelissa haastateltavat ihmiset päätyvät siis edustamaan paitsi itseään, myös toimimaan mediarepresentaationa polyamoristen ihmisten ryhmästä kokonaisuutena, ja sen myötä tuottamaan stereotyyppisiä mielikuvia siitä, millaista on olla polyamorinen henkilö ja millaisia polyamoristit ovat. Sanna Karkulehto käyttää esimerkkinä *Sillä silmällä* -televisiosarjan muotitietoisia homomiehiä, joista on muodostunut stereotyyppinen homomiehen edustuma. Nämä miehet päätyvät edustamaan sitä, millainen ihmisten yleinen käsitys 2000-luvun homomiesten identiteettiryhmästä on. (Karkulehto 2011: 39.)

Mediarepresentaatiot ovat yhteiskunnallisesti vaikuttavia. Ne muokkaavat identiteettejä ja toimijuutta sekä välittävät esimerkiksi seksuaalisuuteen ja ihmissuhteisiin liittyviä luokitteluja, arvoja, hierarkioita ja stereotyyppioita. (Karkulehto 2011:37.) Omaksumme siis tietoa, merkityksiä ja asenteita kuluttamastamme mediasta. Tutut ja huomaamattomat aiheet kuten pesuainemainoksessa esiintyvä kotiäiti tai automainoksen heteronormatiivinen ydinperhe toimivat luonnollistavina, vallitsevaa asenneilmapiiriä pönkittävinä representaatioina, kun taas marginalisoitujen ryhmien representaatiot voivat rakentaa ja vahvistaa haitallisia, yksipuolisia tai vääristyneitä stereotyyppioita. Paul Hodkinsonin mukaan medialla on taipumus korostaa ja stigmatisoida erilaisuutta. Oli kyse sitten uutisista, elokuvista tai videopeleistä, mediasisällöistä pyritään tekemään yleisölle tuttuja, tunnistettavia ja helposti ymmärrettäviä. Tämä ajaa käyttämään yksinkertaistettuja ja ennalta-arvattavia stereotyyppisiä, joilla on potentiaalia olla hyvinkin vahingollisia etenkin marginaalisille ryhmille. Kulttuuristen erojen korostamiseksi normista poikkeavien ryhmien erilaisuutta voidaan korostaa tavoilla, jotka päätyvät toiseuttamaan, ulkopuolistamaan ja stigmatisoimaan ja joiden vaikutus voi kantaa hyvinkin pitkälle. (Hodkinson 2017: 207.) Karkulehdon (2011: 39) esimerkki *Sillä silmällä* -sarjan hahmoista tukee Hodkinsonia: tv-ohjelman välittävä mielikuva homomiehistä trenditietoisina, varakkaina, hyvännäköisinä ja hyväntuulisina kaupunkilaisina on juurtunut yhteiskuntaamme tiukasti. Stereotyyppiä ei ole haitallisin mahdollinen, mutta se ei ole todenmukainen kuva homoseksuaalisten miesten monimuotoisesta joukosta, ja sillä voi olla toiseuttava vaikutus sellaisiin homomiehiin, jotka eivät vastaa tätä stereotyyppistä kuvastoa.

3.3 Analyysin toteutus

Tutustuin aineistoon osittain jo tutkielman aihetta muotoillessa, kun pyrin selvittämään polyamoria-aiheisten julkaisujen määrää lehdissä. Kerättyäni sopivat artikkelit aloitin lukemalla jutut useita kertoja muutaman viikon aikana ja jatkoin niiden lukemista yhä uudelleen sitä mukaa kun kirjoitin tutkielmaa. Koin hyödylliseksi, että minulla oli jo aiempaa runsasta perehtyneisyyttä polyamoria-aiheisiin mediasisältöihin ja kirjoihin, sillä huomasin nopeasti aineistoni tarjoavan tukea joillekin huomioille joita olin tehnyt jo aiemmin ja jotka saivat minut alun perin kiinnostumaan polyamoriasta tutkielman aiheena. Tämä auttoi keksimään, millä tavalla aineistoa lähestyä ja millaisiin teemoihin kiinnittää huomiota. Näiden jo aiemmin tekemiäni huomioiden lisäksi tein artikkeleista myös uusia huomioita, joita en ollut aiemmin tullut ajatelleeksi. Muutaman lukukerran jälkeen ryhdyin kirjoittamaan muistiinpanoja ranskalaisilla viivoilla. Oivalluksia heräsi hermeneuttisen kehän mallisesti toistuvien lukukertojen aikana, ja aineiston jättäminen välillä rauhaan ja sen pariin palaaminen myöhemmin auttoi tekemään jo moneen kertaan luetuista

teksteistä tuoreita huomioita. Ensimmäisillä lukukerroilla huomasin keskittyväni ensisijaisesti haastateltaviin ja haastattelusitaateista ilmi tuleviin diskursseihin, ja vasta toistuva lukeminen auttoi kohdistamaan huomion lukijana tekstien journalistiseen ulottuvuuteen. Mielestäni tämä kertoo hyvin journalistisen tekstin tarkoituksista ja erityispiirteistä: tavoitteena on ohjata lukijan huomio esitettävään asiaan ja ihmisiin kirjoittajan ja kirjoitustyylin sijasta ja luomaan kuva siitä, että journalistinen teksti toimii silkkana tiedon välikätenä. Tämä ikään kuin hälventää sitä, että journalistinen teksti on aina jonkinlainen representaatio aiheestaan.

Pyrin artikkeleita vertailemalla löytämään niistä toistuvia aiheita sekä sanastoa, joka auttaisi analysoimaan, minkälaisia representaatioita ne polyamorista henkilöistä rakentavat. Loin tekemieni muistiinpanojen pohjalta listan tärkeimmistä artikkeleissa toistuvista diskursseista, joka analyysi- ja kirjoitustyön aikana jalostui seuraavissa analyysiluvuissa käsittelemäkseni joukoksi keskeisiä aiheita.

4 AINEISTON ANALYYSI

Olen havainnut aineistosta joukon erilaisia polyamorian määrittelyn tapoja, joita käsittelem seuraavissa luvuissa. Artikkelit konstruoivat polyamorisuuden representaatioita monenlaisilla kielenkäytön keinoilla, eronteilla, samaistuksilla ja journalismin tyylikeinoilla. Olen rakentanut analyysiluvut keskeisempien määrittelytapojen ympärille. Ensin käsittelem kahta keskeistä tapaa kertoa siitä, millaista polyamorisuus on: puhetta polyamorisuudesta synnynnäisenä ominaisuutena tai valintana sekä työstä, neuvottelemisesta ja kommunikaatiosta polyamoristen ihmissuhteiden keskeisinä rakennusaineina. Tämän jälkeen pureudun siihen, miten polyamorisuuden representaatioita rakennetaan suhteessa vallitseviin parisuhdenormeihin sekä rinnastamalla että tekemällä erontekoja näiden välille. Avaan tapoja, joilla polyamorisia rakkauden kokemuksia aineistossa kuvaillaan. Lopuksi käsittelem polyamoria-aiheista journalismia osana henkilökohtaiseen hyvinvointiin keskittyvän lifestyle-median tyyliä.

4.1 Polyamoria synnynnäisenä ominaisuutena tai elämäntapavalintana

Jos polyamoria on identiteetti, tuntuu kuin asiat loksahdaisivat paikoilleen. Sen vain tietää ja identiteetin löytäminen on tosi voimakas kokemus.

Aineisto 9.

Tässä Iltalehden sitaatissa polyamoristi ja Monisuhteisuusyhdistyksen kouluttaja Markus kertoo erilaisista syistä alkaa elää polyamorisesti ja kuvailee voimakain sanoin, kuinka merkityksellistä

synnynnäiseksi koetun polyamorisen identiteetin löytäminen voi tuntua. Hän käyttää termiä “identiteetti” kuvaamaan nimenomaan synnynnäiseksi koettua polyamorista identiteettiä. Vastaavaa ilmaisuvoimaista kieltä käytetään monissa artikkeleissa, joissa haastateltavat kuvailevat polyamorista heräämistään. Polyamorian näkeminen toisaalta valintana ja toisaalta synnynnäisenä essentialistisena identiteettinä nousee esille suuressa osassa polyamoriaa käsitteleviä tutkimuksia niin Suomessa kuin maailmallakin. Psykologian tutkija Meg Barker (2005) toteaa, että jotkut polyamoristeista pitävät polyamoriaa luonnollisena ja synnynnäisenä ominaisuutena, toiset taas valintana. Samoin toteaa myös Sandra Mizumoto Poser, joka tekee konstruktionistisesti polyamoriaan suhtautuvaan ryhmään vielä erottelun polyamoristeiksi itseään kutsuvien sekä polyamorista elämäntapaa harjoittavien (engl. *in the lifestyle*) välille (2016: 60). Sosiologi Christian Klesse kirjoittaa artikkelissaan “Polyamory: Intimate practice, identity or sexual orientation?” (2014), että monet polyamorisen identiteetin heräämistä kuvailevien henkilöiden tarinat muistuttavat merkittävästi seksuaalivähemmistöjen kaapistatulotarinoita, ja he suhtautuvat polyamorisuuteensa hyvin paljon seksuaalisen suuntautumisen tavoin. Toisten hän kertoo ajattelevan polyamorisuutta valintana tai elämäntilanteena, mutta usein polyamoria on joka tapauksessa merkittävä osa henkilökohtaista identiteettiä, miellettiin se sitten synnynnäiseksi ominaisuudeksi tai valituksi elämäntavaksi. Vastaavia diskursseja nousi esiin myös aineistossani, ja artikkelit esittelevät monia tapoja päätyä elämään polyamorista elämää.

Aloin huomaamaan tuntemuksia noin viisi vuotta sitten. Ajattelin, että olenko vain jotenkin huono ja vastuuntunnoton ihminen, kun minulla on tunteita useampaa ihmistä kohtaan. Sitten kuulin termistä polyamoria. Tajusin, että tämän on juuri se, mitä haluan ja tarvitsen elämältä.

Aineisto 1.

Yllä lainatussa Iltasanomien artikkelissa haastateltava kertoo, että hän “haluaa ja tarvitsee” polyamoriaa. Kyseessä on taipumus, jolle hän ei voi mitään, ja joka lopulta johti eroon silloisen kumppanin kanssa. Useampi vastaaja kertoo polyamoriasta essentialistisena suhdeorientaationa: että he ovat tunteneet näin aina, mutta ymmärtäneet sen vasta myöhemmässä vaiheessa elämäänsä. He kuvailevat tunnetta vapautumiseksi (A15), puuttuvan palasen löytämiseksi, kokonaiseksi tulemiseksi ja ainoaksi tavaksi joka tekee heidät onnelliseksi (A7), löytämiseksi (A7, A9) ja jonkinlaiseksi tajuamiseksi (A7), jossa tapahtuu ymmärrys siitä, että polyamoria on se, mitä elämästä puuttuu. Kuvailemalla polyamoriseksi ryhtymistään tällaisella sanastolla he konstruoivat polyamorisuutta identiteettinsä luonnollisena osana, josta päättämiseen heillä ei oikeastaan ole

valtaa. He eivät voi polyamorisuudelleen mitään, ja polyamorisen elämäntavan omaksumisen jälkeen jokin heidän elämässään on ikään kuin loksautanut paikoilleen.

Synnynnäisen taipumuksensa löytäminen on epäilemättä voimakas kokemus, ja on nostettu monessa aineistoni artikkelissa keskeiseen rooliin. Lehtijutuissa polyamorisuuden essentialistisen luonteen korostamisella voi olla elämäntapaa validoiva ja hyväksyntää tavoitteleva tarkoitus, joka voi kummuta niin haastateltavan kuin journalistin motivaatioista. Psykologi Meg Barker toteaa artikkelissaan “This is my partner, and this is my... partner’s partner: Constructing a polyamorous identity in a monogamous world” (2005), että länsimaisessa yhteiskunnassa on vallalla diskurssi siitä, että jonkin asian luonnollisuus tekee siitä jollain tavalla hyväksyttävämpää kuin kulttuuristen konstruktoiden tai sosialisointien kautta syntyneet ilmiöt. Näin ollen polyamorin synnynnäisyyden tai luonnollisuuden diskurssin korostaminen voi tehdä polyamorista suhteorientaatiosta lukijalle hyväksyttävämmän. Kun asia esitetään niin, että ihminen ei voi polyamorisuudelleen mitään, ei kysymys ole enää tahallisesta normien uhmaamisesta, vaan synnynnäisestä ominaisuudesta johon henkilö itse ei ole syyppä. Barker (2005) toteaa, että polyamoristit usein kertovat olleensa aina erilaisia tai monogamiseen muottiin sopimattomia, ja tarinat usein rakentuvat kaavaan, jossa henkilö on pyrkinyt toteuttamaan monogamista normia mutta sitten ymmärtänyt polyamorisuuden olevan heille luonnollista. Vastaava rakenne on havaittavissa myös minun aineistossani, sekä identiteettiä että jossain määrin myös polyamorisuutta valintana korostavissa artikkeleissa. Polyamoriset henkilöt ovat saattaneet aiemmin yrittää olla monogamisissa suhteissa ja olleet tyytymättömiä, tunteneet syyllisyyttä polyamorisista tunteistaan tai jopa päätyneet pettämään kumppaniaan. Yksi tällaisista esimerkeistä on nähtävissä alla olevasta sitaatista.

Paula oli ollut yhdessä aviomiehensä Antin kanssa viisi vuotta, kun hän huomasi ihastuneensa Erkkiin. Paula oli aiemmissa parisuhteissaan ihastuessaan päätynyt joskus pettämään kumppaniaan, mutta nyt hän halusi toimia toisin.

Aineisto 10.

Toisaalta polyamoriamia on saatettu päätyä tietoisien valinnan tai ympäröivien ihmisten kannustamana, jolloin polyamoriamia ei korosteta synnynnäisenä osana identiteettiä, vaan pikemminkin olosuhteiden tai analyttisen pohdinnan kautta syntyneenä valintana. Aineistossa esiin tulevia syitä ovat polyamoriseen henkilöön ihastuminen (A11, A5, A3, A2), avoimen suhteen kehittyminen polyamoriseksi (A13), monogamisessa suhteessa kolmanteen osapuoleen ihastuminen (A9, A10) tai toteamus, että polyamorinen elämäntapa voisi sopia omiin elintapoihin tai tuntuu itselle luonnolliselta (A1, A7, A15). Yllä lainaamassani Yle Uutisten artikkelissa (A10) suhteen

kerrotaan muotoutuneen polyamoriseksi, kun haastateltava Paula ihastui avioliittonsa ulkopuoliseen henkilöön. Sitaatti kytkeytyy monissa artikkeleissa esiin nousevaan aiheeseen: totaaliseen monogamialle tai eroon johtavalle uskottomuudelle on olemassa muita vaihtoehtoja, jotka on mahdollista valita. Polyamorisuuden valinta esitetään rationaalisen harkinnan pohjalta tehtynä tietoisena päätöksenä, kun on tultu siihen johtopäätökseen, että vanhasta puolisoista ei tarvitse uuden löytyessä luopua tai että romanttista kiintymystä voi tuntea useampaa henkilöä kohtaan samanaikaisesti. Osa artikkeleista vaikuttaa korvaavan synnynnäisyysdiskurssin eräänlaisella järkiargumentilla: henkilöt kertovat eläneensä monogamisen normin mukaan, kunnes he ovat tulleet tavalla tai toisella siihen tulokseen, että polyamoria olisi paljon järkevämpää. Nähdäkseni tämä on toinen diskurssi, jolla polyamoriasta pyritään tekemään hyväksyttävämpää. Rationaalista päättelyä, loogisuutta ja järkevyyttä painottavassa diskurssissa polyamoria rakentuu viisaan ja harkitsevan ihmisen valintana, jossa kaikki erilaiset asianlaidat ja osapuolten hyvinvointi on otettu huomioon. Käsittelen polyamorian järkevyyttä korostavia diskursseja lisää luvussa 4.3.2, jossa pohdiskelen polyamorian ja monogamian välille konstruoitavia erontekoja.

Artikkeleissa on siis havaittavissa kaksi rinnakkaista merkityssysteemiä siitä, miten polyamoriaa konstruoidaan hyväksyttäväksi ja positiiviseksi asiaksi: joko synnynnäisenä ominaisuutena tai elämäntapavalintana. Näiden kahden erilaisen perustelutavan pyrkimys vaikuttaa pohjimmiltaan olevan sama. Näkemykseni on, että artikkeleissa haetaan polyamorisen elämäntavan validointia jollakin valtayeiskunnassa arvostettavalla ja riittävän painavalla argumentilla, joita vaikuttavat olevan joko polyamorian luonnollisuus ja synnynnäisyys tai sitten rationaaliseen päättelyyn pohjautuva järkevä valinta. Polyamorisuudelle siis halutaan esittää jonkinlaiset perustelut. Puhtaasti tunteisiin perustuvalla motivaatiolla jää vähemmän tilaa: polyamorisen heräämisen tarina jossa ihan vain rakkauden tunteet useampaan henkilöön saivat valitsemaan polyamorian ei ole artikkeleissa läsnä, vaan useimmiten tunteiden tueksi tarvitaan joko luonnollisuus tai järkevyyt. Nähdäkseni yhteiskunnassamme on vallalla diskurssi, joka ei arvosta pelkkiä tunteita riittävänä tai validina motivaationa toiminnalle monissa elämäntilanteissa. Löyhänä kolmantena ryhmänä aineistossa ovat muutamat artikkelit, joissa haastateltavien tarinaa polyamoriseksi ryhtymisen taustalla ei avata.

4.2 Neuvottelu, kommunikointi, pelisäännöt ja muutos

Jos ei kiinnosta keskustella paljon ja pohtia ihmissuhdejuttuja, ei ehkä kannata ryhtyä useisiin parisuhteisiin. Jos on monta parisuhdetta samaan aikaan, mun kumppanien muut parisuhteet vaikuttavat myös meidän suhteeseen.

Aineisto 5.

Neuvoteltavaa on enemmän ja ihmisiä, joiden tarpeita pitää ottaa huomioon, on enemmän. Sikäli polyamorisia suhteita voi verrata uusperheeseen.
Aineisto 9.

Polyamorisen rakkauden diskursseja tutkinut Christian Klesse kiteyttää, että polyamorinen rakkaus on työtä (Klesse 2011: 17). Polyamoriaa luonnehtii vahvasti ajatus siitä, että suhdetta rakennetaan neuvottelemalla, pyrkien jatkuvasti aktiivisesti ylläpitämään, kehittämään ja rakentamaan suhdetta, ja hänen mukaansa tämä ajatus ihmissuhteista työnä kulkee vahvasti läpi myös lähes kaiken polyamoriaa käsittelevän opas- ja tietokirjallisuuden. Suhteen eteen työskenteleminen muun muassa rajoista tai ajankäytöstä neuvottelemalla viestii sitoutuneisuutta suhteen osapuoliin ja polyamorisuuteen. Polyamorinen rakkaus tulee todeksi osapuolten sitoutumisessa siihen työhön, jota useiden rinnakkaisten ihmissuhteiden ylläpitäminen vaatii. (Klesse 2011: 18.)

Ajatus rakkaudesta jatkuvana työnsarkana nousee esiin myös aineistossani. Se on suoraa puhetta töiden tekemisestä ja vaivannäöstä ongelmien ratkaisemisen eteen tai kertomuksia käytännön tavoista, joilla suhdetta ylläpidetään ja mitä suhteen puitteissa saa kumppanien kanssa tehdä. Esimerkiksi yhteisten kalenterien pitäminen (A1), viikottaisten menojen ja ajankäytön suunnittelu yhdessä (A2, A12), kotitöiden ja talouskustannusten jakaminen (A3), yhteiset sopimukset lastenkasvatuksesta (A13, A10, A9) ja tarkkojen pelisääntöjen sopiminen esimerkiksi uusien kumppanien ottamisesta tai intiimikäyttäytymisestä eri osapuolten kanssa (A5, A3) nousevat aineistossa esiin tapoina ylläpitää suhdetta. Koska polyamoriselle ihmissuhteelle ei ole olemassa yhtä vakiintunutta normistoa, suhteiden toimivuus vaatii osapuolilta aktiivista työtä yhteisten käytäntöjen asettamiseen ja suhteen ylläpitämiseen. Tämä työ näkyy myös tavassa, joilla suhteita rakennetaan niiden kulloistenkin osapuolten näköiseksi, kuten seuraavissa sitaateissa tulee ilmi.

Kaikki suhteet muokkaantuvat ajan saatossa ja niistä tulee sen kokijoidensa näköisiä. Mitään sellaista Disneyn "ja he elivät elämänsä loppuun asti" asiaa ei ole olemassa, vaan suhde on jatkuvasti elävä entiteetti, jonka eteen pitää tehdä töitä, Tuomi toteaa.
Aineisto 7.

T:n kanssa olen sitoutunut siihen, että kasvatamme lapset yhdessä ja että teen jatkuvasti töitä sen eteen, että suhteemme voi hyvin. Kenellekään ei voi kuitenkaan luvata, että rakastaa häntä ikuisesti.
Aineisto 9.

Kussakin polyamorisessa suhteessa pelisäännöt laaditaan osapuolten välillä tilanteesta ja henkilöiden omista lähtökohdista riippuen. Suhdetyön luonne on jatkuva: polyamorinen suhde ei

ole koskaan valmis, vaan aineistossa korostetaan suhteen elävyyttä, uudistumista ja muuttumista kunkin hetken tarpeiden mukaan. Suhde on elävä organismi tai “entiteetti”, jota luonnehtii muutos ja kehittyminen. Suhteet myös joskus loppuvat, ja siihen pyritään suhtautumaan luonnollisena osana niiden elinkaarta. Kumppanille voi luvata tehdä parhaansa, mutta suhteen jatkumista ikuisesti ei voida luvata, kuten yllä siteerattu Iltalehden haastateltava (A9) toteaa. Ylen artikkelissa A12 haastateltu Kahta kauniimmin-kirjan suomentaja Eeva Talvikallio kiteyttää polyamorisen muutoksen diskurssin: “Muutos ja kaaos ovat väistämätön osa elämää. Jos haluaa rakastaa, on oltava rohkea ja rakastettava tässä ja nyt.”

Ylen artikkelin (A7) haastattelusitaatti asettaa polyamorisen muutoksen ja elävän suhteen diskurssin eksplisiittiseen ristiriitaan konventionaalisen onnellisen lopun ihanteen kanssa, mutta ei toisaalta rajoita suhteen elävyyttä koskemaan ainoastaan polyamorisia suhteita, vaan toteaa kaikkien suhteiden muokkaantuvan ajan saatossa kokijoidensa näköisiksi. Myös muualla aineistossani aihe nousee paikoitellen (A12, A3, A2) esiin asiana, jonka monogamiset ihmiset voisivat polyamorisilta ihmisiltä oppia: suhteen rajoista, käytännöistä ja arvoista neuvottelusta sekä niiden uudelleen määrittämisestä tarpeen mukaan eivät hyötyisi ainoastaan polyamorisessa suhteessa elävät, vaan myös perinteisempää monogamia parisuhdemallia noudattavat ihmiset. Tämän tulkitson melko suoraksi puhutteluksi artikkelien lukijakunnalle, joka todennäköisesti suurimmassa määrin koostuu monogamisia suhteita harjoittavasta kansanosasta.

Polyamorinen suhde rakentuu siis artikkeleissa suhdemuotona, jonka harjoittamiseen kuuluu olennaisena osana työ. Tämä työ on aktiivista, jatkuvasti yllä pysyvää neuvottelemista suhteen rajoista ja käytännöistä. Neuvottelun kohteena ovat moninaiset asiat: lastenhoito, ajankäyttö ja jakaminen, raha-asiat, mustasukkaisuus, tunteet ja seksuaalinen käyttäytyminen sekä suhteen rajat ja säännöt. Kun kyseessä on normeista ja opituista parisuhdemalleista poikkeava tapa järjestää ihmissuhteita jolle valmiita kaavoja on olemassa vähemmän, on neuvottelu edellytys suhteiden toimivuudelle.

4.3 Polyamoria ja monogamia rinnakkain ja vastakkain

Meg Barker (2005) kirjoittaa polyamorisuuden diskursseista kumpuavan kaksi toisilleen vastakkaista diskurssia, joista toisessa polyamoria on erilaista kuin monogamia ja uhkaa sen konventioita, ja toisessa se on samanlaista kuin monogamia. Hänen mukaansa polyamorian nähdään toisaalta haastavan monogamisia normeja, mutta toisaalta myös olevan samanlaista ja pohjimmiltaan keskittyvän samoihin ydinarvoihin perheestä ja rakkaudesta. Saman voi havaita

myös omasta aineistostani, josta kumpuaa esiin kaksi tällaista limittäistä ja samanaikaisesti läsnä olevaa, vastakkaisiin suuntiin vetävää polyamorisuuden merkityssysteemiä. Kyseessä on polyamorian kotoistaminen sekä toiseuttaminen, polyamorisuuden esittäminen monogamian kaltaisena ja toisaalta vastakkaisena. Nämä diskurssit voivat syntyä journalistisista tavoitteista toisaalta tehdä artikkeleista ja haastateltavista samaistuttavia ja pidettäviä, mutta toisaalta hyödyntää lukijan uteliaisuutta ja tunnereaktioita.

4.3.1 Polyamorian ja polyamoristien tavallisuus, kotoistaminen ja normalisointi

Kielenkäyttö, jutuissa käsitellyt aiheet, valitut haastattelusitaatit, otsikointi ja muut journalistiset valinnat pyrkivät kotoistamaan polyamoriaa, tekemään sitä tutuksi, kesyksi ja vaarattomaksi korostamalla elämäntavan ja sitä harjoittavien ihmisten tavallisuutta ja samankaltaisuutta verrattuna monogamisiin ihmisiin. Sanna Karkulehdon mukaan (2011: 109) kotoistamisessa on kyse seksuaalisen julkisesta kesyttämisestä, jossa rajoja uhkaavia seksuaalisuuden muotoja pyritään valtakulttuurissa liennyttämään. Tuomalla esiin ihmisten henkilökohtaisia tarinoita ja universaalisti tuttuja rakkauden, välittämisen tai vaikkapa mustasukkaisuuden tunteita polyamoriasta voidaan tehdä lukijalle samaistuttavaa, vaikka elämäntapa olisikin vieras tai jopa uhkaavaksi koettu.

Seksielämäänsä Ville on tyytyväinen, hän harrastaa seksiä molempien rakastettujensa kanssa. Polyamoristeja ei Villen mukaan pidä sotkea parinvaihtobileisiin, joissa lähinnä vain tyydytetään erilaisia seksifantasioita.
Aineisto 4.

Ottaen huomion ihmisten määrän, seksi on kohtuullisen pienessä roolissa. Kaikista ihaninta on jakaa arjen askareet monen ihmisen kanssa.
Aineisto 1.

Christian Klesse toteaa, että polyamorisuuden diskursseissa rakkauden korostaminen kulkee usein käsi kädessä seksin roolin häivyttämisen kanssa (2006: 572). Hänen mukaansa eroottisuutta on pidetty keskeisenä osana valtaosassa romanttisen rakkauden konsepteista, mutta polyamorisissa diskursseissa on tilaa myös intiimin kumppanuuden ei-seksuaalisille muodoille, ja vaikka polyamoria toivottaa tervetulleeksi moninaiset seksuaaliset suhteet useiden kumppanien kanssa, usein korostetaan niiden olevan rakastavaa laatua (Klesse 2011: 13). Klessen tekemistä polyamoristien haastatteluista nousi esiin diskursseja, joissa kasuaali irtoseksi nähtiin piirteenä, joka kuuluu ei-monogamisuuteen mutta ei polyamoriaan, ja polyamoria haluttiin erotella muista monisuhteisuuden muodoista sen keskittymisellä rakkauteen seksin sijasta. Samalla polyamoristit näkivät rakkauden suorastaan määrittelevänä piirteenä polyamoriselle seksuaalisuudelle. (Klesse

2011: 13.) Polyamorisen seksuaalisuuden kirjo on kuitenkin laaja. Veauxin ja Rickertin mukaan (2014: 45) polyamorisuus pitää sisällään monenlaista seksuaalikäyttäytymistä avoimista suhteista aina fetissi- ja kinky-kulttuuriin saakka. Tällaiset suhteet kuitenkin saavat aineistoni artikkeleissa pienemmän roolin, ja sen sijasta monissa haastatteluissa korostetaan suhteiden seksuaalista pidättyväisyyttä. Aineistosta havaittava seksin harrastamisen tapoja arvottava diskurssi on mielenkiintoinen: puhuessaan polyamorisuudesta artikkelit tulevat ottaneeksi samalla kantaa myös vastuullisina tai vastuuttomina esitettyihin seksin harrastamisen tapoihin.

Seksin roolia polyamorisisissa suhteissa liennytetään monin tavoin. Artikkeleissa pyritään kumoamaan stereotyyppioita rajattomasta seksistä ja korostamaan polyamorian sitoutuneisuutta ja rakkaudellisuutta. Vaikka polyamorian tavallisuuden korostamisella voisi päällisin puolin ajatella olevan lähinnä positiivinen vaikutus, päättyy se kangistamaan polyamorisuuden vallitsevien normien kaavoihin. Nostamalla esiin ja sitten kumoamalla polyamoriasta esitettyjä rajattoman seksin, seikkailujen tai holtittomuuden stereotyyppioita jutut asettavat polyamoriset henkilöt vastuullisen seksin diskurssiin, johon hegemonisten monogamisten diskurssien näkökulmasta kuuluu seksuaalisuuden säännöstely ja rajoittaminen vain sitoutuneisiin ja harkittuihin kumppaneihin. Artikkeleissa korostetaan polyamoristien harkittua ja rakkauteen perustuvaa seksikäyttäytymistä, ja kuten ylläolevassa Ylen lainauksessa (A4), valtavirtaan sopimattomia seksifantasioitaan tyydyttää estottomasti se joku toinen, tässä tapauksessa parinvaihtoa harjoittava swingeri. Lyhyt mutta merkityksellinen sana "vain" konstruoi swingerismin seksikeskeisyyden huonona asiana. Pyrkimyksessä normalisoida yhdenlainen elämäntapa päädytään samalla työntämään marginaaliin toinen: kutsumalla polyamoristeja ihan tavallisiksi ihmisiksi jotka eivät harrasta villejä estottomia seksifantasioita, voi tämä eronteko leimata mainitut estottomien seksifantasioiden harjoittajat syvemmälle marginaaliin. Samaa argumentoi sukupuolikysymyksiin erikoistunut ihmismaantieteen tohtori Eleanor Wilkinson artikkelissaan "Whats Queer About Non-monogamies Now?": rakkauden ja sitoutumisen arvostusta korostaessaan polyamoriset ihmiset voivat tehdä itsestään valtavirralla vähemmän uhkaavia ja helpommin hyväksyttäviä ja näin ottaa askelia lähemmäs yhteiskunnan valtavirtaa, mutta samalla pimentoon jäävät ne valtavirrasta poikkeavat seksuaaliset identiteetit, jotka eivät mahdu tähän diskurssiin (2010: 246).

Sääntöihimme kuuluu myös, ettemme harrasta yhden yön suhteita. Olen hyvin tarkka säännöistä.
Aineisto 8.

Saa pussata, koskettaa ja olla hellä, mutta suuria romanttisia eleitä tai seksuaalisia asioita ei toisen kumppanin nähden tehty
Aineisto 3.

Aineistoni artikkeleissa on useita ylläolevien kaltaisia haastattelusitaatteja, joissa haastateltavat konstruoivat polyamorian samankaltaisuutta monogamisiin suhteisiin tuomalla esiin niiden rajat: suhteiden sitoutuneisuuden, sulkeutuneisuuden, sovitut pelisäännöt tai sopimukset olla ottamatta mukaan uusia osapuolia, sekä seksuaalisen uskollisuuden ja irtosuhteiden välttämisen. On vaikeaa sanoa, missä määrin tämä vastuullisen tai vastuuttoman seksin diskurssi kumpuaa toimittajan ja missä määrin haastateltavien tarkoitusperistä, mutta polyamoria-aiheinen tutkimuskirjallisuus osoittaa, etteivät promiskuiteettia paheksuvat diskurssit ole ennennäkemättömiä muissakaan polyamorisuuden diskursseissa, vaan vaikuttavat suorastaan olevan yksi niiden ominaispiirteistä. Christian Klessen (2006: 573) artikkelissaan "Polyamory and it's others" haastattelemat polyamoristit halusivat tehdä erottelun polyamorian ja vääränlaisen promiskuiteetin välille, jota luonnehtii irtoseksi tai swingerismi, ja sen sijaan korostaa polyamorian sitoutuneisuutta, niin kutsuttua polyuskollisuutta (eng. polyfidelity). Eleanor Wilkinson esittää (2010: 243), että polyamorisilla diskursseilla on taipumus usein korottaa polyamoria eettisesti muita suhdemuotoja korkeammalle, mutta epäonnistua tunnistamaan kuinka se toistaa yhteiskunnan normeista tuttuja kaavoja. Yksi näistä kaavoista on hänen mukaansa sitoutuneisuuden korostaminen ja vapaan seksin paheksuminen. Hän toteaa, että mediassa polyamoriapuhe päättyy usein jopa suoranaisesti torjumaan seksin aiheena ja sen sijaan keskittymään esimerkiksi päivittäisten askareiden, yhteisten pankkitilien tai työn ja vapaa-ajan tasapainon pohdiskeluun. Populaarit polyamorianarratiivit korostavat hänen mukaansa elämäntavan vastuullisuutta, aikuisuutta ja normaaliutta. (Wilkinson 2010: 246.)

Ei tämä ole villiä. Ei minulla ole jatkuvasti menossa romansseja ja seikkailuja. En edes ajattele koko asiaa läheskään joka päivä. Elämässä on isompiakin haasteita.
Aineisto 5.

Normaaleja ihmisiä tähän tässä ollaan ja normaaleja parisuhteita polyamoriset suhteet ovat – –
Aineisto 2.

Haastateltavan korostaessa polyamoristen ihmisten ja suhteiden tavallisuutta, kyseessä voi olla pyrkimys validoida ja tehdä elämäntavastaan hyväksyttävämpää, kun he astuvat niin sanotusti suuren yleisön eteen kertomaan elämästään laajalevikkisen lehden haastattelussa. Tämä tulee melko suoraan esiin yllä olevassa Iltasanomien (A2) ja MTV Uutisten (A5) haastattelusitaateissa, joissa

haastateltavat korostavat suhteidensa arkisuutta. Vastaavia argumentteja tuodaan esiin myös polyamoristen henkilöiden tutkimushaastatteluihin pohjautuvissa tutkimuksissa. Iina Gummerus (2018: 76-77) totesi omassa tutkimuksessaan, että polyamoristien identiteetti-positioinneissa on havaittavissa paitsi me ja muut -tyyppistä erontekoa polyamoristien ja muiden ryhmien välillä, myös samankaltaisuuden ja tavallisuuden korostamista. Barker (2005) toteaa, että samankaltaisuuden korostaminen polyamoristen identiteettidiskursseissa toimii välineenä tavoitella hyväksyntää ja normalisoida elämäntapaa.

Kun ihmiset näkevät aiheesta juttuja, he huomaavat, ettei asiassa ole mitään pelottavaa. Se voi myös tuoda lohtua jollekin, joka miettii, onko paha ihminen, jos parisuhteessa ollessaan ihastuu johonkin toiseen ihmiseen.

Aineisto 5.

Haluaisin normalisoida tämän ja poistaa sitä stigmaa, mikä siihen liitetään. Että tämä olisi vain ihmisille, jotka haluavat harrastaa seksiä kaikkien kanssa.

Aineisto 2.

Joillekin henkilöille lehtihaastatteluun suostumisella on selviä tarkoituksia: he toivovat, että kertomalla elämäntavastaan lehdessä he voivat lieventää siihen kohdistuvaa stigmaa, auttaa muita ihmisiä ja tehdä polyamoriasta normaalia. Näin he ovat asettuneet tietynlaiseen aktivistin positioon, valmiina valistamaan suurta yleisöä polyamorisuudesta ja toimimaan polyamorian representaationa. Tietynlaiseen valistavaan positioon asetutaan myös luvussa 4.2 sivuamissani artikkeleissa, joissa lukijoille kerrotaan ihmissuhteisiin liittyvistä opeista, joita monogamiset ihmiset voisivat polyamoristeilta oppia. Aktivistin positiossa polyamorian tavallisuuden ja normaaliuden korostamisen motivaatiot ovat selvät: hälventää stigmaa, samaistaa polyamoristit muihin ihmisiin ja tuoda polyamorisuus lähemmäs päivänvaloa. "Normaaliuden" korostaminen voi kuitenkin murentaa polyamorisuuden mahdollisuuksia rikkoa normeja. Wilkinson kirjoittaa, että polyamorian tavallisuutta korostavat ulostulot ovat omiaan luomaan polyamoriasta "kunnioitettavan" kuvan, joka on helppo assimiloida mukaan olemassa olevaan yhteiskuntajärjestykseen, mutta samalla epäpolitisoi polyamorisuuden ja vahvistaa promiskuiteetin epämoraalisuutta. (Wilkinson 2010: 246.) Tämä johtaa siihen, etteivät kulttuuriset ihmissuhdenormit loppujen lopuksi juurikaan tule haastetuksi.

Yksi asia, joka tuntui minusta erityisen kummalliselta, oli, kun näin tyttöystäväni ensimmäisen kerran suutelemassa aviomiestään. Siinä tuli tietynlainen mustasukkaisuuden tunne – mutta samaan aikaan tunne, että ei tämä ole väärin, koska tuo on hänen aviomiehensä, kyllähän hän

sitä saa suudella
Aineisto 6.

Polyamorian herättämien vaikeiden tunteiden kuvaileminen etenkin suhteen tai polyamorisen elämäntavan alkutaipaleella on yksi tavoista, joilla lukijalle voidaan tehdä selväksi polyamoristien tavallisuutta ja samaistuttavuutta. Tunteista puhuttaessa luodaan kuva siitä, etteivät polyamoristitkaan ole täysin vapaita niistä universaaleista mustasukkaisuuden ja epävarmuuden tunteista, joita myös monogamisissa suhteissa elävät ihmiset joutuvat silloin tällöin kohtaamaan. Esiin nostetaan muun muassa mustasukkaisuus (A2, A3, A4, A5, A6, A7, A11, A12, A13, A15), menettämisen tai jätetyksi tulemisen pelko (A7, A13) epäilykset suhteen toimimisesta (A9, A2), luottamuksen rapautuminen (A9) ja elämäntavan muutoksen myötä syntynyt identiteettikriisi (A9), mutta nämä kaikki esitetään haasteina, joista voidaan päästä yli luopumatta polyamorisesta elämäntavasta. Artikkeleissa esiin nouseville tavoille puhua negatiivisista tunteista on leimallista se, että niitä ei konstruoida esteinä, vaan hidasteina, jotka eivät estä polyamorisesti elämistä. Etenkin mustasukkaisuus mainitaan valtaosassa artikkeleista asiana, jonka nähdään olevan yleensä väistämätön, mutta käsiteltävissä oleva tunne, jonka taustalla voi piillä moninaisia epävarmuuden, huonon itsetunnon tai menettämisen pelon kaltaisia tunteita. Artikkeleiden tapa kertoa tunteista ja niihin suhtautumisesta konstruoi mielikuvaa siitä, että polyamoristit eivät siis eroa ihmissuhteiden valtavirrasta tunteissaan, vaan suhtautumisessaan näihin tunteisiin. Käsittelem polyamoristen tunteiden ja itsetutkiskelun diskursseja lisää luvussa 4.5.

Ei nämä suhteiden ongelmat eroa juuri mitenkään siitä, mitä kahden ihmisen välisissä suhteissa tapahtuu.
Aineisto 3.

Asiantuntijoita voidaan käyttää tekemään polyamoriasta tavallista ja vaaratonta sekä nostamaan aiheen käsittely henkilökohtaiselta tasolta yleisemmälle tasolle. Yllä olevassa Ylen (A3) sitaatissa Väestöliiton psykoterapeutti ja seksologian asiantuntija on nostettu esiin kommentoimaan polyamoriaa haastateltavana olevien polyamoristen henkilöiden ohella. Sitaatin sävy on rauhoitteleva. Se vakuuttelee lukijalle, että polyamoristit ovat samanlaisia kuin kaikki muutkin. Polyamoristien omien kokemusten lisäksi asiaa kommentoi henkilö, jonka asiantuntemusta pönkittää asema alan järjestössä. Psykoterapeutti konstruoidaan neutraalina asiantuntijakommentaattorina, joka lähestyy aihetta polyamorian ulkopuolisena, vahvistaa ja validoi polyamoristien itsensä kertomat asiat sekä varmistaa lukijalle, että polyamorisisissa suhteissa eletään ihan tavallista elämää. Samalla päädytään murentamaan auktoriteettia polyamoristilta itseltään, sillä

asiantuntijakommentaattorin ottaminen mukaan artikkeliin rakentaa mielikuvaa siitä, että polyamoristin itsensä näkemys ei ole riittävän kattava todistus elämäntavan validiteetista.

Artikkelit samaistavat polyamorian vallitseviin suhdediskursseihin muutamilla eri keinoilla: he ovat ihan tavallisia ihmisiä joilla on tavallinen arki, ja joille rakkaus sekä sitoutuneisuus ovat tärkeämpiä arvoja kuin seksi tai seikkailut. Motivaationa tälle samaistamiselle voivat olla niin polyamoristien omat tietoiset tai tiedostamattomat pyrkimykset tehdä itsestään hyväksyttäviä tai assimiloitua valtakulttuuriin, kuin journalisminkin pyrkimys tehdä haastattelun kohteista samaistuttavia ja kotoistaa polyamoriaa, tehdä epätavallisesta seksuaalisuuden muodosta vaarattomampaa ja avata siihen liittyvää salaperäisyyden verhoa. On myös selvää, että polyamoristit joutuvat päivittäisessä elämässään kohtaamaan ennakkoluuloja, jotka voivat herättää tarpeen validoida polyamoriaa ja sulautua valtakulttuuriin. Aiemmissa suomalaisissa polyamoriatutkimuksissa nostettiin esiin monia polyamoriaa koskevia ennakkoluuloja, joita käsitelin luvussa 1.3. Niihin peilaten artikkeleista kumpuava pyrkimys kumota ennakkoluuloja ja lieventää polyamorisuuden stigmaa samaistamalla polyamoristit valtakulttuuriin on hyvin ymmärrettävä.

Polyamoristien omaa tavallisuutta korostavat identiteetti-positiot ja toisaalta journalistinen kotoistaminen ovat keskenään limittäisiä ilmiöitä. Journalistisesta tekstistä on vaikeaa tehdä erontekoa sen välille, missä määrin kyse on haastateltavan itse korostamista teemoista ja missä määrin journalistin ehdottamista haastattelun aiheista tai toimituksellisista valinnoista. Tämän vuoksi erotteleminen median kotoistamisen diskurssien ja polyamoristien hyväksyntää tavoittelevien identiteetti-positioiden välillä on hankalaa, eikä identiteetti-positioita voi mielestäni lähteä kovinkaan perusteellisesti tämän aineiston pohjalta syväluotaamaan. En voi myöskään tietää, millä tavalla haastattelut on toteutettu: ovatko toimittajat johdatelleet haastattelun keskusteluun eroavaisuuksista tai samankaltaisuuksista polyamorian ja monogamian välillä, vai onko se jotain mitä haastateltavat ovat itse halunneet tuoda esiin.

4.3.2 Monogamian ja polyamorian väliset eronteot ja monogamianormin haastaminen

Polyamoristien tavallisuutta ja elämäntavan samankaltaisuutta monogamisuuteen korostavat argumentit eivät ole ainoita vertailuja, joita monogamian ja polyamorian välille artikkeleissa rakennetaan. Esiin nousee edellisessä kappaleessa esiteltyyn kotoistamisen diskurssiin nähden vastakkaiselta vaikuttava merkityssystemi: polyamorian eroavaisuus monogamisuudesta ja pyrkimykset haastaa vallitseva hegemoninen monogaaminen suhdediskurssi. Monissa artikkeleissa

esiin on nostettu haastattelusitaatteja, joissa monogamiaa ja polyamoriaa vertaillaan keskenään hyvin ilmaisuvoimaisella sanastolla.

Minusta ero polyamorian ja monogamian välillä on se, että polyamoriset ovat keskenään kuin parhaat kumppanit. Tiukassa parisuhteessa olevat ovat taas paremminkin toistensa vanginvartijoita – –
Aineisto 7.

Monogamisen parisuhteen osapuolten kutsuminen “vanginvartijoiksi” ja polyamoristen toistensa “parhaiksi kumppaneiksi” tässä Ylen haastattelun sitaatissa on kärjistetty esimerkki siitä, millaisia vastakkainasetteluja polyamorian ja monogamian välille artikkeleissa rakennetaan. Sitaatti konstruoi nämä kaksi ihmissuhdemuotoa merkittävästi toisistaan poikkeavina: polyamoriassa kyse on tasavertaisesta kumppanuudesta, monogamiassa valtasuhteista ja toisen rajoittamisesta. Vastakkainasettelu on ilmeinen: monogaminen parisuhde näyttäytyy haastatteluissa elämäntapana, jota luonnehtivat jämähtäneet roolit, pysähtyneisyys, mustasukkaisuus, muutosten pelko, yhteiskunnasta ja ulkopuolelta tulevien konventioiden noudattaminen ja kyvyttömyys käsitellä vaikeita tunteita kuten mustasukkaisuutta. Monogamisessa parisuhteessa pysymistä vaikuttaa artikkeleissa esitettyjen diskurssien perusteella ennemminkin motivoivan omistamisen halu, valtasuhteet sekä menettämisen pelko kuin rakkaus, kiintymys tai kumppanuus.

Ajattelin, että tähän on hirveän järkevää: maailmaan tulee enemmän rakkautta, kun ihmiset rakastavat enemmän. Oli kiehtova ajatus, ettei ketään tarvitsisi laittaa hierarkioihin ja paremmuusjärjestykseen, vaan voisi rakastaa Mikkoa ihan yhtä paljon kuin Maijaa.
Aineisto 11.

Ymmärsin, että uhat joita minulle oltiin syötetty ympäröivän kulttuurin taholta, eivät pidä paikkaansa.
Aineisto 3.

Käsittelin jo aiemmassa kappaleessa polyamorian perustelua ja validointia sen järkevyyden ja rationaalisuuden perusteella. Sen lisäksi että järkevyydellä voidaan perustella polyamorisen elämäntavan valintaa, voidaan se asettaa vastakohtaksi monogamisuuden kanssa ja samalla rakentaa monogamiasta kuvaa kielteisiin tunteisiin ja opittuihin kaavoihin pohjautuvana suhdemuotona, joka ei kestä tarkempaa rationaalista tarkastelua. Yllä olevassa Helsingin Sanomien (A11) ja Ylen (A3) sitaateissa välittyy mielikuva siitä, että monogamiaa luonnehtii jäykkä hierarkkisuus ja polyamoriaa sen sijaan järkyys. Monogamia konstruoidaan tapana seurata

kyseenalaistamatta vanhoja tai yhteiskunnan rakenteista kumpuavia – niistä “syötettyjä” – tapoja, sen sijaan että tekisi sitä mikä loogisesti on järkevintä, eli olisi polyamorinen.

HS:n artikkelissa (A11) haastateltu Sexpo-säätiön asiantuntija kommentoi monogamisen normin oletusarvoisuutta ja toteaa, että monogamiselle uralle on “helppo astua”, jotta välttyy ihmissuhteissa vaikeilta keskusteluilta. Tämän jälkeen todetaan, että haastateltava polyamoristi on valinnut toisin. Konstruoituu käsitys siitä, että monogamisessa normissa pysymistä ei motivoi aito halu olla vain yhden kumppanin kanssa, vaan ennemminkin pyrkimys välttää ongelmia ja pysyä totutussa.

Haastateltava toisintaa monissa artikkeleissa vahvasti esiin tulevaa ja kappaleessa 4.2

käsittelmäni pyrkimystä aktiivisesti kyseenalaistaa vallitsevia ihmissuhdenormeja ja rakentaa uutta, entistä paremmin harkittua ja informoitua suhdemuotoa, joka perustuu neuvottelulle ja yhteiselle sopimiselle ja aktualisoituu ihmissuhteen eteen tehtävässä kommunikaatiotyössä. HS:n artikkelin (A11) haastateltava kertoo luopuneensa “kouristuksenomaisesta” omistamisen halusta siirryttyään monogamisesta ihmissuhdemallista polyamoriseen, ja Ylen (A3) haastateltava taas ymmärtäneensä ympäristöltä oppimansa ei-monogaamisuuden “uhat” paikkaansa pitämättömiksi. Monogamia asetetaan polyamorianta järkevyyteen pyrkimisen vastakohtaksi: suhdemuodoksi, jota noudatetaan kulttuurisista konventioista kohdistuvien paineiden ja opittujen kaavojen ja näiden myötä nousevien pelkojen, eikä rationaalisen harkinnan motivoimana.

– – Siinä pysyy sellainen kipinä paljon paremmin, ja suhde on leikkisämpi. Ei mennä uraantuneeseen arkeen tai totuta ja turruta toiseen niin kuin monogamisissa suhteissa voi käydä – –

Aineisto 3.

Tähänkö minun on tyydyttävä tai mitä olen voinut menettää, jos olen vain yhden kanssa. Se tyyppi, jonka kanssa minä olen, voi olla maailman upein, mutta silti jossain vaiheessa tuollaisia ajatuksia nousee pintaan, koska se maailman upein tyyppi on kuitenkin vain ihminen eikä kukaan voi olla täydellinen toiselle.

Aineisto 5.

Järkevyyden ohella polyamoriaa luonnehditaan muun muassa “leikkisäksi” (A3), “vaihtelevaksi” (A7), “vapaaksi” (A11, A5) ja “rikastuttavaksi” (A3), vastakohtana monogamian

“uraantuneisuudelle” ja “turtumiselle” (A3), “roikkumiselle” (A15) tai “tyytymiselle” (A5).

Polyamoria on siis paitsi järkevää, myös monogamista suhdetta jännittävämpää. Samalla artikkeleissa tullaan konstruoiduksi tasainen, rutinoitunut parisuhde-elämä negatiiviseksi asiaksi ja vaihteleva, alati elävä suhdetilanne tavoittelemisen arvoiseksi. Tämä diskurssi polyamoriasta vaihtelevana ja alati elävänä asettuu jossain määrin ristiriitaan toisen, edellisessä luvussa

käsittämäni polyamorisuuden sitoutuneisuutta korostavan diskurssin kanssa, joka paikoitellen vahvasti rinnastetaan monogamiseen sitoumukseen. Eron voi kuvitella mahtuvan polyamoristen suhteiden erilaisten muotojen kirjoon. Toisille polyamorinen vaihtelevuus voi olla merkittävämpi osa suhdemuodon viehätystä, toisille taas sitoutuminen useampaan pysyvään kumppaniin. Jännittävyys ja suhteen eläväisyys voidaan myös nähdä eri valossa, kuin miltä se ehkä ensi kuulemalta mononormatiivisen linssin läpi tarkasteltuna näyttää: se ei välttämättä tarkoita kumppanien laajaa vaihtuvuutta, sitoutumattomuutta tai suhteiden ennalta-arvaamattomuutta, vaan tapaa asennoitua ihmissuhteisiin tavalla, jossa niiden väistämättömään muuttumiseen tai joskus jopa loppumiseen ei suhtauduta yksisilmäisen negatiivisesti.

Artikkeleissa esitetyt vastakkainasettelut ovat paikoitellen hyvin kärjistäviä ja ilmaisuvoimaisella sanastolla ryyditettyjä, ja ne on monesti nostettu jutuissa keskeiseen asemaan esimerkiksi juttujen väliotsikoihin. Kun monogamiasta jutuissa puhutaan, on kahdenkeskisen parisuhteen kuva melko negatiivinen tai parhaimmillaankin vain neutraali. Asetelma on epäilemättä tunteita herättävä, ja tunteellisuudessa ajattelen piilevän motivaatio tuoda nämä vastakkainasettelut huomion kohteeksi. Mervi Pantin mukaan nykyjournalismissa yhä vahvemmin läsnä oleva tunteellisuus yhdistetään usein journalismin uuden markkinalogiikan mukanaan tuomaan viihteellisyyteen ja sensaatiohakuisuuteen. Tunteita herättävä journalismi rohkaisee lukijaa osallistumaan ja henkilökohtaisuus voi tehdä tekstistä lukijoille lähestyttävämpää ja mielenkiintoisempaa. (Pantti 2009: 193-194.) Mediaa ei käytetä pelkästään tiedon lähteenä, vaan sen tarjoamat tunne-elämykset, positiiviset tai kielteiset, voivat rikastuttaa lukijoiden arkielämää (Pantti 2009: 196). Tunteita herättäviä juttuja siis avataan ja luetaan ja niiden äärelle pysähdytään, oli heräävä tunne sitten ilo, suru, inho tai vaikkapa viha.

Joissakin eroavaisuuksia korostavissa artikkeleissa keskivertolukijalle tuttu ja usein myös henkilökohtainen elämäntapa ja kulttuurinormi nostetaan valokeilaan varsin kielteisessä valossa, ja vaihtoehdoksi esitetään jotain vahvasti yhteiskuntaamme juurtuneista tavoista poikkeavaa. Kun monogamisesta parisuhteesta puhutaan, kyseessä on usein yksi ihmisen elämän tärkeimmistä ihmissuhteista tai suurimmista haaveista. Vaikka artikkelien sitaateissa monogamia konventioita haastetaan yhteiskunnallisten ja kulttuuristen rakenteiden tasolla, voivat ne lukijalle realisoitua vahvasti henkilökohtaisena kritiikkinä. Henkilökohtaisiin kokemuksiin ja haastateltavien omiin ihmissuhteisiin keskittyvä journalismi kutsuu myös lukijan samaistumaan ja ajattelemaan aihetta henkilökohtaisesta näkökulmasta. Tähän vaikuttavat sanavalinnat: monogaminen parisuhde

henkilöityy tekstin tasolla hypoteettiseen pariskuntaan, jotka ovat “toistensa vanginvartijoita” (A7) tai kuvitteelliseen kumppaniin, joka ei voi olla toiselle se täydellinen puoliso.

4.3.3 Otsikointi korostaa erilaisuutta

Polyamorian mediarepresentaatiot vaikuttavat liikkuvan erityisen kauas haastateltavien omasta arkitodellisuudesta artikkelien otsikoinnissa, joka noudattaa klikkauksista riippuvaisen kaupallisen median lainalaisuuksia. Jutut eivät myöskään välttämättä aina ole kirjoittajien otsikoimia, ja näin erkanevat yhä kauemmas haastateltavastaan. Sensaatiohakuisuuden suuntaan liikkuvalla tyyllillään ne toimivat esimerkkinä tunnevetoisesta journalismista ja päätyvät toiseuttamaan haastateltavia kiehtoviksi erilaisuuden esimerkeiksi, tyydyttämään lukijoiden uteliaisuutta tai tirkistelynhalua ja avaamaan linkin voimakkaan tunnereaktion toivossa.

Digitaalisen journalismin kasvaessa myös artikkelien otsikoiden rooli on kasvanut. Mediasisältöjen tulva verkossa on valtava, ja otsikon on vangittava lukijan huomio ja houkuteltava hänet klikkaamaan linkkiä lehden verkkosivulla, hakukoneessa tai sosiaalisen median palvelussa. Äärimmillään kilpailu lukukerroista on johtanut klikkausotsikointiin (engl. *clickbait*) ja klikkausjournalismiin, jonka KOTUS määrittelee sanoin ”journalismia jossa otsikot laaditaan verkossa niin uteliaisuutta herättäviksi, että ne saavat lukijat klikkaamaan otsikkoa ja katsomaan juttua” (Kotimaisten kielten keskus). Klikkausjournalismi tuo monelle varmasti pääosin mieleen erittäin sensaatiohakuiset, tietoa pimittävät ja harhaanjohtavat otsikot – katso upeat kuvat! yleisö järkyttyi! some räjähti! – jotka aiheuttavat tuskaa ja turhautumista verkkolehtiä selatessa, mutta näkemykseni mukaan lähes kaikki nykypäivän verkkojournalismi on jossain määrin klikkausjournalismia. Kaupallista mediaa ajaa pyrkimys voiton tuottamiseen, joka manifestoituu tyypillisesti tarpeena maksimoida yleisön määrä, mikä puolestaan johtaa mediasisältöjen muotoilemiseen mahdollisimman tehokkaasti yleisöä houkuttelevaksi (Hodkinson 2017: 45). Otsikko toimii sisällön sisäänheittäjänä, joten sillä on tietenkin tärkeä rooli yleisön houkuttelussa, ja konservatiivisempaakin otsikointityyliä noudattavat lehdet pyrkivät jollain tavalla optimoimaan otsikkonsa klikkauksia houkutteleviksi.

Aineistoni polyamoria-artikkelien otsikoinnista huomaa sen, että mono- ja heteronormatiivisuudesta poikkeamisessa on itsessään riittävästi sensaatioarvoa luomaan mielenkiintoa herättävä verkkojournalismin otsikko. Otsikot vaikuttavat paikoitellen olevan ristiriidassa niiden sisältöjen kanssa: vaikka artikkelit olisivat sisällöltään kotoistavia ja henkilöiden tavallisuutta korostavia, saattaa niiden otsikointi nojata vahvasti aiheen shokkiarvoon. Aineistossa ylivoimaisesti eniten

esiintyvä otsikointityyppi keskittyy haastateltavan henkilön tai henkilöiden kumppanien määrään, jota hieman jutusta riippuen täydennetään haastattelusitaatilla tai tilannetta selittävällä lauseella. Polyamoria-termi saatetaan jättää pois otsikosta, jotta lukija avaisi linkin saadakseen tietää mistä on kysymys. Muutamia esimerkkejä tällaisesta otsikoinnista ovat Iltalehden “Markuksella, 36, on kaksi rakasta – näin polyamoria toimii” (A9), Iltä-Sanomien “Juho on parisuhteessa sekä Aleksin että Sofian kanssa – näin kolmikön suhdekuvio toimii” (A2), MTV Uutisten “Aava, 23, seurusteli kahden kanssa samaan aikaan ja kertoo miksi valitsi polyamorian: ”Avoin suhde ei tarkoita holtitonta suhdetta”” (A5) sekä MTV Uutisten “Leidi Kujanpää ilmoitti miehelleen, ettei pysty enää yksiavioiseen suhteeseen – nykyään hänellä on neljä poikaystävää ja kaksi tyttöystävää” (A1).

Ylen Uutiset ja Ajankohtaiset erottuu viiden suuren verkkolehden joukosta siinä, että valtionomisteisen ja voittoa tavoittelemattoman mediatalon otsikointi on verrokkejaan maltillisempaa, informatiivisempaa ja luottaa polyamoria-termiin ilman selittelyä. Ylen artikkelien joukosta löytyvät aineiston ainoat kolme otsikkoa, joissa ei luetella kumppanien määrää tai viitata vaikkapa treffisovellusten käyttöön suhteessa olon aikana, vaan aiheesta puhutaan suoraan polyamoria-termillä sen enempiä selittelemättä. Tästä päättelen, ettei polyamoriaa kaupallisissa verkkolehdissä pidetä riittävän tunnistettavana tai kiinnostavana terminä ilman, että sitä otsikossa selitetään. Ylen otsikko “Metamuruja ja polypalloja – Onnistunut polyamoria vaatii uusia sanoja ja vastuunottoa omasta käytöksestä” (A12) nostaa useiden kumppanien shokkiarvon sijasta huomion kohteeksi lukijalle uutta termistöä ja näkökulman polyamorian kommunikatiivisesta ja itsereflektiivisestä luonteesta, ja “”Tajusin vasta aikuisena olevani polyamorinen” – Mirkalle oikea ihmissuhteen muoto löytyi perinteisen normin ulkopuolelta” (A7) keskittyy haastateltavan henkilökohtaiseen kasvuun. Kolmas Ylen otsikko “Miten käy arjen hellyydelle, kun yhdellä ihmisellä on samassa asunnossa kaksi kumppania? ”Toisen kumppanin läsnäollessa läheisyyden taso oli sama kuin vanhemmat olisivat läsnä”” (A3) kertoo kahdesta kumppanista, mutta ei nojaa sen sensaatioarvoon, vaan suhteen toimivuuteen näissä olosuhteissa, ja korostaa seksin sijasta arjen hellyyttä. Viimeinen Ylen otsikko “Polyamoristi ei tarvitse salarakkaita” (A4) erottuu aineiston joukosta erityisen lyhyenä, ytimekkäänä ja printtimediamaisena. Vuonna 2012 julkaistu juttu on aineiston vanhin ja toimii pienenä esimerkkinä siitä, miten median digitalisaatio ja mediasisältöjen klikkausoptimointi on 2010-luvun aikana kehittynyt huippuunsa.

Osa otsikoista nostaa esiin polyamorian synnynäisyysdiskurssin: ajatuksen siitä, että polyamoria on erottamaton osa identiteettiä, jota ei valita vaan johon synnyttään. Esimerkkejä tällaisesta kielenkäytöstä ovat Iltalehden “Emilialla, 30, on kihlattu ja kaksi poikaystävää: ”Yhden kanssa

pysyin hengissä, mutten ollut onnellinen”” (A8), Iltasanomien “Leidi Kujanpää ilmoitti miehelleen, ettei pysty enää yksiavioiseen suhteeseen – nykyään hänellä on neljä poikaystävää ja kaksi tyttöystävää” (A1) ja Ylen “”Tajusin vasta aikuisena olevani polyamorinen” – Mirkalle oikea ihmissuhteen muoto löytyi perinteisen normin ulkopuolelta” (A7). Kieli on erittäin voimakasta ja herättää vahvoja mielikuvia – haastateltava ei ”pysty” olemaan yksiavioisessa suhteessa tai häidin tuskin ”pysyi hengissä” sellaisessa. Sanavalinnat antavat ymmärtää, että monogaminen elämä olisi haastateltaville vaikeaa ja vastoin heidän todellista minuuttaan, kun taas polyamoria on sitä mitä he pohjimmiltaan ovat. Ylen otsikossa haastateltava ”tajusi” olevansa polyamorinen, mikä antaa ymmärtää, ettei polyamorinen elämäntapa ollut hänelle strateginen valinta vaan synnynnäinen taipumus, jonka hän vasta aikuisiällä ymmärsi. Gummerus (2018: 63) kirjoittaa, että polyamorian konstruoiminen luonnollisena taipumuksena ja asiana, jolle ihminen ei voi mitään, voi toimia tapana esittää polyamorisuus positiivisena ilmiönä. Polyamorista heräämistä kuvailevat otsikot lupaavat lukijalle tarinaa haastateltavan henkisestä kasvamisesta kohti heidän todellisen, aidoimman minuutensa toteuttamista ja sitä kautta onnellisempaa elämää. Tämä on tarina, johon lukijat saattavat voida samaistua epätavallisesta suhdemuodosta huolimatta – kukapa ei haluaisi löytää todellista minuuttaan ja saavuttaa onnellisempaa elämää. Käsittelen tätä henkilökohtaisen kasvun diskurssia tarkemmin luvussa 4.5.

4.4 Polyamorisen rakkauden diskurssit

Christian Klesse toteaa, että yksi polyamoristen diskurssien näkyvimmistä piirteistä on rakkauden korostaminen, mutta melko vähän analyttistä huomiota on käytetty siihen, minkälaiseen rakkauteen polyamorisuus oikeastaan kannustaa. Hänen mukaansa pyrkimys määritellä polyamorista rakkautta on kuitenkin lähtökohtaisesti hankala, sillä polyamorisuus nimenomaan pyrkii vapautumaan tiukasti asetetuista emotionaalisen ja seksuaalisen kulttuurin rajoista. (Klesse 2011: 5.) Klesse erittelee artikkelissaan “Notions of love in polyamory—Elements in a discourse on multiple loving” (2011) laajan joukon keskeisiä määritteleviä piirteitä polyamorisisissa rakkauden diskursseissa. Nämä piirteet esiintyvät hänen mukaansa yhdessä ja erikseen, ja voivat joskus myös olla ristiriidassa keskenään. Pääpiirteittäin Klessen kuvailemat rakkauden diskurssit painottavat rakkauden rajattomuutta, ei-ekslusiivisuutta ja kaikille riittämistä, vapautta, rakkauden rakentumista ja realisoitumista suhteen eteen tehtävässä työssä ja osapuolien keskeisessä sitoutumisessa, rehellisyyden tärkeyttä sekä rakkauden altruistista, transsendenttistä ja jopa spiritualistista luonnetta, joka ei erottele erilaisia rakkauden muotoja omiin hierarkkisiin lokeroihinsa. Havaitsin suuren osan Klessen määrittelemistä polyamorisen rakkauden diskursseista myös omassa

aineistossani, mutta etenkin tietyt näkemykset korostuivat toisia enemmän. Käsittelen seuraavaksi näitä selvimmin aineistosta esiin kumpuavia rakkauden diskursseja.

Viime vuosina elämässäni on ollut valtavan hienoja ihmisiä, joita rakastan syvästi. Sehän on ihan lottovoitto, että löytää itselleen näin paljon rakkautta.

Aineisto 11.

Se on parasta, että saa rakastaa niin paljon kuin haluaa – –

Aineisto 14.

Minusta se on hämmentävä ajatus, että ihminen pystyisi rakastamaan vain yhtä ihmistä. Ei rakkaus ole yksi köntti, jonka voi luovuttaa toiselle ihmiselle. Rakkauttahan jakaa myös ystävilleni ja perheenjäsenilleen, miksi sitä ei voisi jakaa esimerkiksi kahdelle puolisolle.

Aineisto 4.

Polyamorinen rakkaus ei ainoastaan hämää ja riko monogamisen rakkauden rajoja, vaan haastaa myös perinteiset ajatukset romanttisen rakkauden ja ystävyuden sekä seksuaalisen ja ei-seksuaalisen rakkauden välillä (Klesse 2006: 566). Klesse kuvailee (2011: 14), että yksi polyamorisen rakkauden diskursseissa keskeinen näkemys on se, että rakkaus on ei-eksklusiivista, potentiaalisesti rajatonta ja sitä riittää kaikille. Tämä tulee hänen mukaansa selväksi jo polyamorian ideassa itsessään: vaikka kaikilla polyamorisilla henkilöillä ei olisikaan useita kumppaneita, rakentuu koko elämäntavan tai suhdeorientaation luonne ajatukselle siitä, että rakkautta voidaan jakaa useille, jopa rajattomalle määrälle ihmisiä. Klessen mukaan (2011: 14) rakkaus nähdään aktiivisena ja elävänä agenttina, jolla on potentiaalia kasvaa loputtomiin. Ajatus rakkaudesta ja suhteesta ”elävänä entiteettinä” (A7) mainitaan myös minun aineistossani, ja käsittelinkin jo luvussa 4.2 polyamoristen suhteiden alati muuttuvaa, elävää organismia muistuttavaa luonnetta. Kautta linjan polyamorisen elämäntavan rajat vaikuttavat usein asettuvan enemmän käytännön (esimerkiksi ajankäytön) rajoihin kuin siihen, miten montaa ihmistä kohtaan rakkautta voidaan kokea.

Rajattoman ja jaettavan rakkauden kuvaukset ovat myös minun aineistossani se selvimmin erottuva tapa konstruoida polyamorista rakkautta, kuten yllä esittämässäni aineistolainauksissakin käy ilmi. Rakkauden kuvataan olevan ”syvää” ja sitä on ”paljon”, se riittää kaikille, ja moni kertoo saavansa sitä enemmän polyamorisessa suhteessa kuin monogamisessa suhteessa. Mitä useammalta ihmiseltä rakkautta tulee, sen parempi. Sen kuvaillaan ”kasvavan jakamalla”, kuten yhden Ylen artikkelin (A10) väliotsikko kiteyttää. Kaikkia polyamorisen rakkauden luonteesta puhuvia artikkeleita yhdistää jossain määrin ajatus rakkauden rajattomasti jaettavasta luonteesta, tai vähintäänkin niissä ei tuoda esiin sellaista mahdollisuutta, että rakastettavien ihmisten määrälle olisi rajoja. Kyseessä ei

ole nollasummapeli, jossa kaikki odotukset ladataan yhteen parisuhteen osapuoleen. Sen sijaan, kuten Klessekin toteaa, polyamorian rajat syntyvät käytännön asioista, joita ovat esimerkiksi ajankäyttö ja osapuolten välillä tehdyt sopimukset esimerkiksi olla ottamatta polyamoriseen konstellaatioon mukaan uusia suhdeosapuolia.

Jos Paula on tässä tilanteessa onnellisempi, niin me kaikki olemme yhdessä onnellisempia.
Aineisto 10.

Polyrakkauden rajattomuus, altruistisuus ja ei-eksklusiivisuus vahvistuu käsitteessä *compersion*, jonka Klesse määrittelee lämpimäksi ilon tunteeksi, joka syntyy siitä kun rakas kumppani tuntee iloa ja nautintoa suhteistaan toisiin osapuoliin (Klesse 2011: 15). Suomeksi termille on käytetty sanaa myötäilo (Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry: Sanasto). Termi mainitaan vain yhdessä aineistoni artikkelissa (A7), mutta useissa niistä kuvaillaan eri sanoin myötäilon kaltaista ilmiötä, kuten yllä olevassa Ylen Uutisten sitaatissa. Myötäilon käsite on monogamisessa valtakirjassa jopa radikaali, sillä tyypillisesti puolison ihastumista tai intiimejä tekoja suhteen ulkopuoliseen osapuoleen ei käsitellä ilon vaan tuskan, surun, vihan tai mustasukkaisuuden tunteiden kautta ja rinnastetaan pettämiseen, jonka usein ajatellaan johtavan riitoihin, parisuhdekriiseihin tai jopa eroamiseen. Kuten Christian Klesse (2011: 4) toteaa, on pettämisen instituutio vahvasti juurtunut sosiaaliseen todellisuuteemme. Ilmiön huomaa seuraamalla esimerkiksi lehtiotsikoita. Iltasanomien printtilehden otsikko 21.2.2021 herätti huomioni kaupan kassalla: “Julkkikset kertovat: Tältä tuntuu kun puoliso rakastuu toiseen”. Ilmaisuvoimaisella “Elämäni hirvein aikakausi” -alaotsikolla ryyditetty kansiteksti konstruoi diskurssia, jossa jo pelkkä tunteiden herääminen toiseen osapuoleen tarkoittaa oletusarvoisesti suhteen loppua tai vähintäänkin suurta kriisiä, vaikkei minkäänlaisia pettämiseksi tulkittavia tekoja olisi välttämättä tapahtunut. Edellä siteeratussa otsikossa suhteen loppumista ei mainita, mutta sen oletetaan olevan lukijalle selvää. Myötäilo muuttaa asetelman pääläelleen: polyamorisuus esittää, etteivät suhteen ulkopuoliseen henkilöön kohdistuvat romanttiset tunteet tarkoita suhteen loppua, vaan niistä voitaisiin tuntea jopa iloa.

Polyamoria vaatii kaikkien osallisten suostumuksen. Kumppaniaan ei voi pakottaa mihinkään ihmissuhdemalliin. Se ei ole rakastamista.
Aineisto 9.

Jotta myötäilo voi suhteessa toteutua, tarvitaan avoimuutta ja rehellisyyttä. Yllä olevassa Iltalehden lainauksessa kiteytyy polyamorisen rakkauden diskurssien rehellisyyttä, avoimuutta ja yhteistä sopimista korostava luonne. Myös Christian Klessen mukaan (2011: 16) rehellisyys on

polyrakkauden ja intiimiyden kulmakivi ja polyamorisen elämäntavan ytimessä oleva keskeinen arvo. Koska polyamoristen suhteiden yleisesti ottaen ajatellaan rakentuvan, muodostuvan ja pysyvän yllä niiden eteen tehtävässä suhdetyössä, on rehellisyys ja avoimuus tunteista puhuttaessa suhteiden keskeinen pohjaoletus. Tämä tulee ilmi myös omassa aineistossani. Klessen artikkelin (2011: 17) informantit korostavat rehellisyyttä jopa siihen pisteeseen asti, ettei osapuolten välillä pitäisi olla lainkaan salaisuuksia, vaan kaikesta ollaan avoimia. Oman aineistoni haastateltavat vaikuttavat suhtautuvan asiaan vaihdellen. Osa kertoo sopineensa kumppaniensa kanssa tiettyjä rajoja esimerkiksi siitä, missä määrin ajanvietosta muiden kumppanien kanssa kerrotaan, tai kuinka paljon seksuaalisesta kanssakäymisestä muiden kanssa paljastetaan. Ydinarvona on kuitenkin rehellisyys siinä mielessä, ettei kumppaneiden olemassaoloa tai ajanviettoa heidän kanssaan salailla, eikä kumppaneille saa valehdella.

Olemme vapaassa avoimessa suhteessa, josta kumppani voisi lähteä koska vain, eikä hän silti ole hävinnyt elämästäni. Se kertoo paljon siitä, kuinka tärkeitä toisillemme olemme.
Aineisto 11.

Iina Gummerus totesi tutkielmassaan, että monessa polyamorisessa suhteessa nimenomaan oma ja kumppanin vapaus on asia, joka tuottaa suhteessa turvaa, toisin kuin monosuhteessa, jossa turvan lähteitä saattavat olla rajoitukset ja tieto siitä, ettei kumppanilla ole muita suhteita. Vapaus ja rajoittamattomuus kuuluvat polyamoristen suhteiden ydinarvoihin. (Gummerus 2018: 51.) Myös Klessen mukaan vapaus on monille polyamoristeille elämäntavan ytimessä, mutta hänen mukaansa asia ei ole niin yksioikoinen. Polyamoristien joukkoon mahtuu monenlaisia suhtautumistapoja vapauteen ja 1960–1970 -lukujen hippiliikkeen tunnetuiksi tekemiin vapaan rakkauden diskursseihin, joita osa yhteisöstä ei tunne omakseen. (Klesse 2011: 15.)

Omassa aineistossani vapauden tärkeys tulee ilmi. Vapauden katsotaan olevan todistus siitä, että suhteeseen on sitouduttu. Sen, että kumppani on milloin tahansa vapaa lähtemään tai tapaamaan uusia potentiaalisia kumppaneita mutta silti pysyy suhteessa, katsotaan olevan osoitus suhteen kestävydestä ja sitoutuneisuudesta, kuten HS:n haastateltava (A11) yllä olevassa sitaatissa sanoo. Sivusin polyamorisuuden vapautta jo luvussa 4.3.2, jossa käsitteelin polyamorisuuden ja monogamisuuden välisiä vastakkainasetteluita ja kerroin, kuinka polyamoria usein konstruoidaan vapaampana kuin muun muassa tiukaksi ja uraantuneeksi kutsuttu monogamia. Sen lisäksi että vapaus esitetään vastakohtana suhteessa monogamisiin normeihin, näyttäytyy se yhtenä polyamorisen rakkauden ja suhteiden keskeisistä rakennuspalikoista yhdessä rehellisyyden, avoimuuden ja neuvottelemisen kanssa. Todellista rakkautta on se, että kumppanille annetaan

vapaus tuntea romanttisia tunteita ja mielihyvää myös muiden ihmisten kanssa. Vapautta korostavat diskurssit ovat kuitenkin jossain määrin ristiriidassa kappaleessa 4.3.1 käsittelemiä seksuaalisen pidättyneisyyden ja säännöstelyn kanssa, sillä osa haastateltavista korostaa suhteensa tavallisuutta korostamalla rajoituksia, joita suhteessa on asetettu esimerkiksi uusien kumppanien mukaan ottamisesta tai seksin harrastamisesta. Polyamoria konstruoidaan suhdemuotona, jonka ytimessä on vapaus rakastaa potentiaalisesti loputonta määrää ihmisiä, mutta tämä vapaus ei ole välttämättä rajatonta vapautta, vaan siihen voi kuulua suurikin määrä osapuolten välillä neuvoteltuja yhteisiä rajoja sekä seksin ja rakkauden säännöstelyä.

Christian Klesse käsittelee (2011: 19) myös polyrakkauden transsendenttistä ja spiritualistista luonnetta. Hänen mukaansa polyamorinen yhteisö liittyy moniin eri alakulttuureihin, joista yksi ovat erilaiset uuspakanalliset ja new age-ryhmät (Klesse 2011: 9). Henkisyiden teemat eivät kuitenkaan nousseet esiin minun aineistossani hyvin lyhyitä pinnallisia vertauksia lukuunottamatta. Aineiston A7 haastateltava kertoo viehätystyksestään miehiin ja naisiin verraten sitä kiinalaisen filosofian käsitteeseen: “Ne ovat vähän niin kuin jin ja jang, kolikon kaksi eri puolta.” Ketään aineiston haastateltavista ei kuitenkaan asemoida minkäänlaisiin hengellisiin tai spiritualistisiin ryhmiin. Voi olla, etteivät polyrakkauden spiritualistiset ulottuvuudet ole ehtineet lehtihaastattelun aikana nousta esiin, ne ovat liian laajoja aihealueita lehtijutussa käsiteltäväksi tai sitten henkisyys ei ole ollut haastateltaville olennainen osa polyamorisuutta. Se kuitenkin nousee esiin ainoana polyrakkauden keskeisenä teemana, joka ei Klessen mainitsemista teemoista ollut yhteneväinen oman aineistoni kanssa. Voi myös olla, ettei suomalaisella polyamoriayhteisöllä ole yhtä laajaa tai selvää yhteyttä uuspakanalliseen tai spiritualistiseen liikehdintään kuin Christian Klessen (2011) tutkimassa englanninkielisessä aineistossa.

4.5 Hyvinvointi, itsensä löytäminen ja lifestyle-media

Meg Barker kirjoittaa, että polyamorinen elämäntapa haastaa paitsi monogamisen mies-nainen - parisuhteen, myös heteronormatiivisen homo-hetero-dikotomian, sillä se mahdollistaa romanttiset suhteet useisiin sukupuoliin samanaikaisesti monogamisen biseksuaalisuuden sijasta, jossa on pakko kerrallaan valita yksi henkilö. Tässä prosessissa polyamoria tulee samalla antaneeksi harjoittajilleen mahdollisuuksia haastaa myös käsityksiä omasta identiteetistään ja sen muuttumattomuudesta. Barkerin mukaan polyamorialla on potentiaalia mahdollistaa henkilön identiteetin eri puolten tutkimisen ja uusien vaihtoehtoisten identiteettinäkökulmien syntyminen vuorovaikutuksessa polyamoristen suhteiden osapuolten kanssa. (Barker 2005.) Tämä henkisen

kasvun prosessi on eittämättä toimittajalle herkullinen teema käsiteltäväksi polyamoriaa koskevissa lehtihaastatteluissa.

Tulee tutustuttua omiin rajoihin, kun täytyy jatkuvasti tarkistaa itseltään, miltä tuntuu, ja mille läheisyyden tasolle toisen haluaa päästää.

Aineisto 3.

Pitää ymmärtää, että se voi johtua epävarmuudesta. Silloin kannattaa tutkia mistä epävarmuus johtuu. Kyse voi olla vaikkapa siitä, että mustasukkainen pelkää tulevansa jätetyksi.

Aineisto 7.

Aineistossani tulevat ilmi haastateltavien läpikäymät henkilökohtaisen kasvun ja identiteetin rakentumisen prosessit, joita polyamorinen elämäntapa on sysännyt liikkeelle tai avittanut. Polyamoriseen elämäntapaan tutustuminen on monien kohdalla käynnistänyt prosessin, jossa aiemmat ihmissuhdekäsitykset ja identiteettipositiot ovat joutuneet kyseenalaisiksi ja muuttuneet, ja he ovat joutuneet kasvokkain omien tunteidensa kanssa. Kuten yllä olevissa Yle Uutisten artikkelien sitaateissa tulee ilmi, polyamoria vaatii harjoittajiltaan omien rajojen tiedostamista, itsetuntemuksen kehittämistä ja tietoisuutta omien tunteiden taustalla piilevistä mekanismeista. Monissa artikkeleissa esiin nousee ajatus siitä, että esimerkiksi mustasukkaisuuden taustalla on huonon itsetunnon tai jätetyksi tulemisen pelon kaltaisia tunteita, jotka henkilön tulisi tiedostaa. Kun valmiita kaavoja ihmissuhteen muodostamiselle ei ole, syntyy tarve itse pohtia ja määritellä, miten suhteen raamit syntyvät ja mitä henkilö suhteelta toivoo. Moni haastateltavista korostaa tunteiden käsittelyn ja niistä kommunikoinnin merkitystä, ja näiden prosessien kautta vaikuttaa kasvavan, kehittyvän ja muuttuvan käsitys itsestä, hyvästä elämästä ja elämän tavoitteista. Sen kautta konstruoituu kuva polyamorisesta elämästä, jossa haastateltavat saavat aiempaa paremmin toteuttaa jonkinlaista todellista itseään ja tehdä sitä minkä tuntevat parhaaksi, eivätkä ole kulttuurisista tai yhteiskunnallisista normeista kumpuavien ihmissuhdekonventioiden rajoittamia.

Minun piti jollain tavalla ohjelmoida aivoni uudelleen. Se, että muutkin haluavat nähdä kumppanini alasti lähietäisyydeltä intiimisti tai muuten jakaa tunteita heidän kanssaan, ei mitenkään uhkaa minun ja hänen suhdetta.

Aineisto 3.

Itsessä huomaa vielä hyvin monogamisten suhteiden perun. Halun, että kumppanini kertovat, kenen kanssa viettävät aikaa, mutta jos joku alkaa hulluna suitsuttamaan, kuinka mahtavaa jonkin toisen kanssa on, se vähän häiritsee.

Aineisto 3.

Yllä olevissa Ylen artikkelin sitaateissa kaksi haastateltavaa kertoo työstä, jonka he ovat joutuneet tekemään kyseenalaistaakseen ja luopuakseen vanhoista ihmissuhteisiin liittyvistä tunteista, joiden he kokevat olevan ristiriidassa polyamorisen elämäntavan kanssa. Muodostuu kuva opituista ajatusmalleista, jotka ovat aiheettomia ja joista pyritään pääsemään eroon tietoisien henkisen työn kautta, ”ohjelmoimalla aivonsa uudelleen”. Vaikka henkilöt olisivat mahdollisesti kokeneet syntyneensä polyamoriseksi, ei tie polyamorisen elämäntavan omaksumiseen kuitenkaan ole helppo, vaan sen varrella on kamppailtava monenlaisten haasteiden kuten mustasukkaisuuden kanssa. Näitä asioita ei kuitenkaan esitetä syynä välttää polyamoriaa ja pysyä monogamisena, vaan sen sijaan asioina, jotka monogaminen kulttuuri on heihin iskostanut ja joista on mahdollista ja toivottavaa päästä eroon.

Kun löysin itseni, olen oikeasti onnellinen ja minun on helpompi olla.
Aineisto 15.

Minusta on tullut itsevarmempi ja olen nyt itseni tärkein ystävä, rakastaja ja tukija, enkä enää tukeudu täysin yhteen ihmiseen.
Aineisto 3.

Näissä Iltasanomien (A15) ja Ylen (A3) sitaateissa kiteytyy hyvin henkistä kasvua kuvaavien artikkeleiden ydin. Hyvinvointia ja itsensä löytämistä käsittelevät polyamoria-artikkelit asettuvat luontevasti ajallemme yleisen lifestyle-median jatkumoon, jossa huomion kohteeksi asetetaan yksilön henkilökohtainen elämä ja sen parantaminen ja tämän kautta lopussa hämmöittävä parempi elämä. Jayne Rainsborough määrittelee kirjassaan *Lifestyle Media and the Formation of the Self* (2011: 4), että lifestyle-medialle ominaista on tavallisten ihmisten ongelmien ratkaiseminen ja heidän elämänsä muodonmuutos, *makeover*. Tässä muodonmuutoksessa ihminen transformoituu paremmaksi itsekseen, jolla on hienompi koti, uusi vaateparsi, onnellisempi rakkauselämä, hyvin käyttäytyvät lapset tai vaikkapa parempi työ. Rainsboroughin mukaan (2011: 6) henkilökohtaista kasvua kuvaavat tarinat eivät ole nykyajan keksintö, mutta nykyaikainen lifestyle-media on kehittänyt itsensä parantamisen kautta tapahtuvan onnellisen lopun narratiivit huippuunsa, ja ne ovat läsnä mediassa lähes kaikkialla.

Aineistoni polyamoristien haastattelut, joissa todellinen minuus aktualisoituu polyamorisen heräämisen myötä, tapahtuu muodonmuutos ja lopussa koittaa onnellisempi elämä, toistavat tällaista yksilön henkilökohtaiseen kasvuun ja itsensä kehittämiseen keskittyvää makeover-kaavaa ja ovat selvää lifestyle-mediaa. Polyamorisuuden käsitteleminen lifestyle-median hengessä on

havaittu myös aiemmassa polyamoriaa käsittelevässä tutkimuksessa. Eleanor Wilkinson (2010: 244) kiteyttää artikkelissaan “What’s Queer about Non-Monogamies Now?” termin *polyromanttisuus* (engl. *polyromanticism*), jolla hän kuvaa polyamoriaa käsittelevän median taipumusta esittää polyamoriset ihmiset erityisen edistyksellisinä olentoina, joilla on suorastaan ihmeellinen kyky rakastaa useampia ihmisiä. Hänen mukaansa tällaiset polyamoriatextit asettavat polyamorian saumattomasti osaksi nykypäivän populaarikulttuurissa vallitsevia uusliberalistisia diskursseja individualistisuudesta, vapaasta tahdosta ja itsensä kehittämisestä.

Tällainen henkilökohtaisen kasvun tapahtumaketju on vahvasti läsnä jo monen aineistoni artikkelin otsikossa, kuten “Ari rakastui naimisissa olevaan Lilliin, vaikka niin ei aluksi pitänyt käydä – Nyt kolme aikuista asuu saman katon alla ja sanoo, että polyamoria helpottaa lapsiperhe-elämää” (A13) ja “23-vuotiaalla Jami Särkisellä on kaksi tyttöystävää ja hän nauttii siitä niin, ettei yksiavioisuuteen ole paluuta – Polyamoria eli monisuhteisuus yleisty” (A11), ja lupaa lukijalle tarinaa jonkinlaisesta rakkauselämän muodonmuutoksesta ja sen myötä seuraavasta onnellisesta lopusta. Jutut on myös luokiteltu “rakkaus ja seksi”, “suhteet”, “elämä” tai “seksi ja parisuhde” -tyyppisiin juttukategorioihin, jotka on paikoitellen brändätty vahvasti lifestyle-näkökulma edellä. Esimerkiksi Iltalehden “Suhteet” -osiota, johon aineisto A9 on luokiteltu, mainostetaan makeover-diskursseja vahvasti rakentavalla iskulauseella “#parempi arki”.

En voi tehdä suoria päätelmiä siitä, missä määrin tällainen muodonmuutoksen narratiivi kumpuaa haastateltavien omista kertomuksista tai vaihtoehtoisesti toimittajan toimituksellisista valinnoista. Henkisen kasvun ja itsensä kehittämisen narratiivit ovat vahvasti läsnä kaikkialla mediassa, joten ne eittämättä voivat tehdä tiensä myös yksittäisten ihmisten henkilökohtaisiin käsityksiin itsestään ja elämästään, jolloin toimittajan tehtäväksi jää vain toimittaa tämä henkilökohtainen narratiivi artikkelin muotoon. Haastattelutilanteessa toimittaja on voinut myös ohjailta keskustelua suuntiin, jotka rohkaisevat haastateltavaa rakentamaan aiheesta henkilökohtaisen kasvun narratiivia.

Tässä on oppinut sellaisia taitoja, jotka ovat hyödyllisiä myös perinteisemmissäkin parisuhteissa: kuinka hyvin otetaan toista ihmistä huomioon ja, miten keskusteluyhteys toiseen toimii, koska tässä on pakko puhua jatkuvasti. Ehkä tämä on opettanut myös sellaista avoimuutta toista henkilöä kohtaan, Heikkilä pohtii.

Aineisto 2.

Seksi ja ihmissuhteet ovat lifestyle-medialle tavanomainen aihe. Sosiologit Laura Harvey ja Rosalind Gill analysoivat genreä esimerkkinään yksi tv-sarja artikkelissaan “The Sex Inspectors: Self-help, Makeover and Mediated Sex” (2011). Heidän mukaansa seksin ja ihmissuhteiden

modernit tulkinnat välittyvät yhä useammin itsensä kehittämisen ja tietynlaisen yritteliäisyyden diskurssien läpi. Yritteliäisyydellä he viittaavat tapoihin, joilla seksuaalisuudesta ja ihmissuhteista tehdään eräänlainen projekti, jossa ihmiset kutsutaan tekemään itsestään yritteliäs seksuaalinen subjekti ja parantamaan seksielämäänsä käymällä läpi erilaisia keinoja parantaa, tehostaa ja optimoida seksiä tai ihmissuhdetta. (Harvey & Gill 2011: 488) Tällainen yritteliäisyyden diskurssi on aineistossani limittäin itsensä kehittämisen ja onnellisen lopun kaavan kanssa, ja näkyy siinä, miten joissain artikkeleissa polyamorisuuteen johtaneita tapahtuma- ja päättelyketjuja kuvaillaan. On käyty läpi oppimisen, pohdintojen ja valintojen ketju, ”uudelleen ohjelmointi” (A3), jonka kautta henkilö yksin tai kumppanien kanssa on parantanut rakkauselämäänsä itsenäisenä aktiivisena toimijana, joka ulkopuolelta tulevien normien ja vaikutteiden sijasta on etsinyt itselleen parhaan tavan toimia, oppinut uusia asioita ja kehittänyt itseään. Ylläolevassa Iltasanomien (A2) sitaatissa tämä yritteliään itsensä kehittämisen diskurssi on selvä. Haastateltava puhuu opituista taidoista, jotka voisi siirtää myös perinteisiin parisuhteisiin tavalla jonka voisi helposti nähdä täysin toisenlaisessa kontekstissa: mitä opin entisessä työpaikassani, ja miten sen voisi siirtää toiseen työpaikkaan.

Anna puolestaan ei halua täysin tyrmätä sitä vaihtoehtoa, että voisi vielä joskus elää monosuhteessa ja haaveilla omakotitalosta ja lapsista. Juuri nyt se ei vain tunnu lainkaan ajankohtaiselta.

Aineisto 11.

Kaikki artikkelit eivät noudata tuhkimotarinan kaavaa, eikä polyamorisen muodonmuutoksen lopussa hämmöittävä onnellinen loppu ole kaikissa se, mihin tarina päättyy. Sen sijaan esiin nostetaan myös kysymyksiä siitä, mitä polyamorian jälkeen tapahtuu. Aihetta ei esitetä artikkeleissa suorana kysymyksenä, mutta useimpien sitaattien tai haastateltavaa referoivien lauseiden muotoilusta käy ilmi, että toimittaja on luultavasti jollain tapaa kysynyt sitä, mitkä ovat polyamoristin tulevaisuuden suunnitelmat tai näkeekö tämä polyamorisuuden itselleen lopullisena suhdemuotona. Esimerkkinä tästä toimii yllä oleva HS:n sitaatti (A11), jossa toimittaja kirjoittaa, ettei haastateltava ”tyrmää” vaihtoehtoa monosuhteesta. Tämä antaa ymmärtää, että kyseistä vaihtoehtoa haastateltavalle on luultavimmin tarjonnut haastatteleva toimittaja. Samalla sitaatissa rakennetaan mielikuvaa siitä, etteivät omakotitalo tai lapset kuuluisi polyamoriseen tulevaisuuteen. Muissa aineiston artikkeleissa esitetään erilaisia tulevaisuudennäkymiä: jotkut toivovat polyamorista avioliittoa, lapsia tai suuressa yhteisössä asumista, toiset eivät sulje pois vaihtoehtoa, että polyamorinen elämäntapa joskus loppuisi. Mieleeni nousevat monissa polyamoriana

käsitlevissä lehtijutuissa lukemani verkkokommentit, joissa valtavirrasta poikkeavaan suhdeorientaatioon suhtaudutaan vain jonkinlaisena vaiheena tai nuoruuden haihatuksena, josta henkilö tulee kasvamaan pois viimeistään siinä vaiheessa, kun valtavirtakonventioiden mukaan olisi aika hankkia yhteinen talous tai perustaa perhe. Samankaltainen asenneilmapiiri ei ole vieras myöskään LGBTQ+ -sateenvarjon alle identifioituville henkilöille. Aineistossani tällaiset epäilykset eivät nouse suoraan esiin, mutta toimittajien tarve käsitellä tulevaisuuden suunnitelmia tai elämää polyamorian jälkeen kielivät epäilyksistä polyamorisen elämäntavan kestävyttä kohtaan. Aihe vaikuttaa nousevan pintaan etenkin nuorten haastateltavien ollessa kyseessä: valtaosassa tulevaisuuden näkymiä sivuavissa artikkeleissa haastatellaan henkilöitä artikkeleiden ikäskaalaa nuoremasta päästä.

5 PÄÄTELMÄLUKU

Lähtiessäni tekemään tutkielmaa halusin selvittää millaisia ovat polyamorisuuden representaatiot valtavirtajournalismissa, millaisia diskursseja rakennetaan ja millaisin keinoin. Aineisto tarjosi aiheeseen mielenkiintoisia ja hedelmällisiä katsantokulmia. Kuten myös Milla Asikainen totesi suomalaista polyamoria-aiheista verkkojournalismia käsittelevässä opinnäytetyössään (2020: 42), suomalaisten verkkolehtien tapa käsitellä polyamoriaa on harvoin täysin negatiivinen. Omaan aineistooni suoranaisesti negatiivisia katsantokulmia ei mahtunut yhtäkään, vaan polyamoria esiteltiin artikkeleissa pintapuolisesti katsottuna pääosin joko melko positiivisessa tai neutraalissa valossa. Vahvasti esiin nousivat polyamorian ja polyamoristen ihmisten tavallisuutta korostavat diskurssit. Tapoja puhua polyamoriasta on kuitenkin paljon, ja olisi yksinkertaistamista kutsua aineistoni polyamorisuuden representaatioita yksinomaan positiivisiksi. Hyväntuulisen ja kevyen lifestyle-journalismin rivien väliin piiloutuu diskursseja, jotka nostavat esiin tietynlaisia polyamorisuuden esityksiä ja jättävät toisia pois. Tässä luvussa käsittelen analyysin pohjalta syntyneitä johtopäätöksiäni samassa järjestyksessä kuin aiheita analyysiluvuissa.

5.1 Johtopäätökset

Polyamorisen elämäntavan valitsemisen taustalta löytyy artikkeleiden perusteella pääosin kaksi erilaista motivaatiota: synnynnäinen suhdeorientaatio tai elämäntapavalinta. Jälkimmäisen taustalla voi olla monia tapahtumaketjuja, mutta se perustellaan usein toteamuksella valinnan järkevyydestä monogamisuuteen verrattuna. Vaikka nämä kaksi motivaatiota päätyä polyamorisuuteen ovat erilaisia, käytettiin niitä artikkeleissa samalla tavoin: perustelemaan ja validoimaan sitä, miksi henkilö elää valtavirran konventioista poikkeavalla tavalla. Polyamorisuuden perusteluiden

etsiminen joko luonnollisuudesta tai järkevyydestä jättää vähän tilaa tunteille. Normista poiketakseen henkilöllä on oltava hyvät perustelut: joko hän ei voi itselleen ja luonnollisille taipumuksilleen mitään, tai hän on pitkällisen rationaalisen pohdinnan tuloksena tullut siihen johtopäätökseen, että kyseessä on paras tai vähintäänkin erittäin hyvä ratkaisu. Myös parisuhteiden tai seksuaaliterveyden asiantuntijoiden tuominen kommentoimaan polyamorisuutta kielii alla piilevästä asenteesta, jonka mukaan polyamorisuus on voitava jotenkin perustella.

Neuvottelu, jatkuva aktiivinen suhdetyö ja kaikenlainen “ihmissuhdejuttujen pohtiminen” (A5) luonnehtii aineiston perusteella polyamoristen suhteiden arkea. Koska polyamorisuudelle on olemassa vähemmän valmiita, ympäröivästä kulttuurista omaksuttuja toimintatapoja, vaatii se harjoittajiltaan valmiuksia keskustella avoimesti suhteisiin liittyvistä tunteista, odotuksista, rajoista ja käytännöistä. Moni haastateltavista korosti tätä avoimen keskustelun ja neuvottelemisen tarvetta. Valmiiden kaavojen vähyys asettaa suhteelle neuvottelu- ja sopimistarpeiden lisäksi myös mahdollisuuksia elää ja muuttua kunkin tilanteen ja kokijan näköiseksi. Jutuissa konstruoitui kuva polyamorisista suhteista elävinä entiteetteinä, joissa mikään suhteen vaiheista ei välttämättä ole yksiselitteisesti hyvä tai huono: monenlaiset tunteet, haasteet, kriisit ja jopa suhteiden loppuminen voivat olla luonnollisia osia polyamorisen suhteen elinkaarta ja kuuluvat elämään.

Havaitsin aineistosta nipun keskenään ristiriitaisia ja erisuuntaisia diskursseja, joissa polyamoriaa vertailtiin monogamiaan. Polyamoria ja polyamoriset ihmiset konstruointiin sekä samanlaisina että erilaisina kuin monogamisuus ja monogamiset ihmiset. Polyamoristen suhteiden korostettiin olevan samalla tavalla sitoutuneita, rakastavia ja arkisia kuin monogamisten suhteiden. Vahvimmin esiin nouseva tapa esittää polyamoria monogamian kaltaisena ja normaalina oli korostaa sitä, ettei suhteiden keskiössä ole seksi vaan rakkaus ja sitoumus, eikä seksiä harrasteta huolettomasti kenen tahansa kanssa. Samalla pönkitty yhteiskuntamme hegemoninen diskurssi, jossa rajoitukseton, kasuaali tai sitoumukseton seksi on paheksuttavaa ja vähemmän arvokasta kuin sitoutuneissa rakkaussuhteissa harjoitettu seksi. Toisaalta artikkelit konstruoivat polyamorian ja monogamian myös jyrkästi toistensa vastakohtina. Polyamoria kohotettiin monogamisuuden yläpuolelle monin eri tavoin suotuisampana elämäntapana. Polyamoriaan liitettiin positiivisia mielikuvia muun muassa vapaudesta, vaihtelevuudesta, rikastuttavuudesta, jännittävydestä ja järkevyydestä, kun taas monogamiaa luonnehdittiin pysähtyneisyyden, jämähtämisen ja tyytymisen kaltaisella sanastolla. Monogamisissa suhteissa eläminen konstruointiin tapana, jota motivoivat ennemmin yhteiskunnan normien aiheuttamat paineet, menettämisen pelko, kaavoihin kangistuminen ja valtasuhteet.

Yllä mainitsemani seksiin liitetyt kielteiset diskurssit olivat yllättävin havainto, jonka aineistosta tein. Pyrkiessään normalisoimaan polyamoriaa rakkauden, sitoumuksen ja arkisuuden avulla artikkeleissa tultiin samalla luoneeksi negatiivisia ja toiseuttavia seksidiskursseja. Artikkeleissa luotiin kuvaa polyamoristista, joka harrastaa vastuullista, säännösteltyä ja vain sitoutuneisiin rakkaussuhteisiin kuuluvaa seksiä. Samalla päädytään leimaamaan muun kaltainen, kasuaali tai sitoumukseton seksi epätoivotuksi promiskuiteetiksi ja toiseuttamaan ne, joille kasuaali rakkaussuhteiden ulkopuolinen seksi on osa monisuhteista identiteettiä – olivat he sitten polyamoristeja, swingereitä tai avointen irtosuhteiden harrastajia. Nämä kielteiset seksuaalisuuden diskurssit olivat merkittävin poikkeus havaintoihin, joita olin ennen tutkielman tekoa tehnyt polyamorisesta elämäntavasta omassa lähipiirissäni. Etukäteen olin käsittänyt, että myös sitoumukseton seksi tai irtosuhteet voivat olla hyväksyty ja normaali osa polyamorisuutta ja kuuluvat joidenkin polyamoristien elämään. Tähän tietooni peilaten uskonkin, että yksi merkittävä motivaatio esiin nousevien seksiä vähättelevien diskurssien taustalla on se, että aineistoni haastattelut on tehty valtaviiran verkkolehtiin. Haastateltavat ovat voineet korostaa rakkautta ja sitoumusta seksin kustannuksella juurikin välttyäkseen pääosin monogamista normia suosivien lukijoiden kritiikiltä ja sitä kautta vähemmistöstressiltä, välttääkseen vahvistamasta haitallisiksi koettuja ennakkoluuloja, poistaakseen stigmaa sekä validoidakseen ja normalisoidakseen omaa elämäntapaansa. Samalla myös toimittajat ovat saattaneet jättää seksin aiheena sivuosaan antaakseen haastateltavista tavallisen ja samaistuttavan kuvan lukijoille ja käsitelläkseen aihetta ja haastateltavia kunnioittavaksi koetulla tavalla.

Toinen ristiriitainen merkityssysteemien pari liittyy sekin seksiin: rajojen ja säännöstelyn sekä toisaalta vapauden ja rajattomuuden diskursseihin. Verratessaan polyamoriaa monogamiaan artikkelit tulivat samalla korostaneeksi polyamoristen suhteiden sääntöjä, rajoja ja seksuaalisuuden rajoittamista. Tämä sääntöjen ja rajoitusten korostaminen oli jossain määrin ristiriidassa vapaata, rajatonta polyamorista rakkautta kuvailevien diskurssien kanssa, joissa nimenomaan vapaus nähtiin suhdetta kasassa pitävänä liimana ja polyamorisen rakkauden määrä potentiaalisesti rajattomana. Polyamorisen rakkauden diskurssien ytimessä vaikuttavatkin olevan toisaalta sitoutuminen ja osapuolten välillä laaditut yhteiset pelisäännöt, ja toisaalta ajatus siitä, että rakkauden ja rakastettavien henkilöiden määrä on potentiaalisesti rajaton ja tätä rakkautta on voitava jakaa vapaasti. Artikkelien pohjalta vaikuttaa kuitenkin siltä, että vaikka rakkautta saisi jakaa rajattomasti, ei sama välttämättä päde seksiin, vaan seksin harrastamisen edellytyksenä on rakkaussuhde seksipartneriin. On kuitenkin muistettava, että polyamoristen suhteiden kirjo on suuri ja

moninainen, ja artikkelit edustavat vain pientä otantaa polyamorista ihmisistä. Polyamoriset suhteet ja niiden sisäiset säännöt ja sopimukset voivat muodostua eri ihmisten elämässä hyvin erilaisin tavoin.

Haastateltavien ja polyamorisen elämäntavan validointi on pyrkimys, joka yhdistää luvuissa 4.1 ja 4.3 käsittelemiäni aiheita. Essentialistinen synnynäisyysdiskurssi ja elämäntapavalinnan diskurssi sekä polyamorian ja monogamian toisiinsa samaistavat diskurssit pyrkivät hälventämään polyamoriaan kohdistuvia epäluuloja, kumoamaan ennakkoluuloja ja vähentämään elämäntapaan kohdistuvaa stigmaa. Polyamoria-aiheinen lehtikirjoittelu vaikuttaa aineistoni pohjalta olevan jonkin verran neutraalimpaa ja lempeämpää kuin ennakkoon odotin, eikä niissä pyritty selväpiirteisesti shokeeraamaan tai suututtamaan lukijaa tai revittelemään aiheen shokkiarvolla. Artikkeleiden otsikot olivat näkyvin tapa, joilla journalismi pyrkii hyödyntämään polyamorisuuden sensaatioarvoa, mutta itse sisällöltään artikkelit käsitelivät aihetta ja haastateltaviaan helläkätisesti. Polyamorian tavallisuuteen ja arkisuuteen keskittyvät diskurssit päätyvät tavallaan suorastaan latistamaan aiheen sensaatioarvon: vaikka lukijaa houkutellessaan yllättävillä otsikoilla ja epätavallisen elämäntavan uutisarvolla, jutut keskittyvät normalisoimaan haastateltaviaan ja ruotimaan heidän arkipäiväisen elämänsä yksityiskohtia kuten ajankäyttöä tai lastenhoitoa. Tämä on omiaan edistämään ”tavallisen polyamorisuuden” representaatiota, joka esittää polyamoristit pohjimmiltaan samanlaisina ihmisinä kuin kaikki muutkin.

Tyylillisiä keinojaan artikkelit vaikuttavat useimmiten lainaavan lifestyle-mediasta. Osa niistä on suoraan sijoitettu lehtien lifestyle-osastolle. Artikkelit rakennetaan tarinan muotoon, jossa henkilö on aluksi elänyt toisella tavalla, ollut tyytymätön elämäänsä ja kokenut sitten jonkinlaisen polyamorisen heräämisen ja transformaation, jonka jälkeen hän on entistä onnellisempi ja tyytyväisempi elämäänsä ja ihmissuhteisiinsa. Polyamorisen heräämisen tarinat ovat moderneja tarinoita individualistisesta itsensä etsimisestä ja kehittämisestä sekä omien yksilöllisten tarpeiden seuraamisesta. Makeover-tyylisiä transformatioita rakennetaan jo artikkelien otsikoissa, joissa viitataan haastateltavien läpi käymään muutosprosessiin muun muassa ”vapautumisen” (A15) kaltaisina sanoin. Polyamoriaa tuodaan suuren yleisön tietoon yksittäisten henkilöiden henkilökohtaisten tarinoiden kautta ja ne pyritään esittämään samaistuttavassa ja tunteisiin vetoavassa muodossa. Huomioon on kuitenkin otettava myös se, että valikoin aineistooni nimenomaan haastattelun muodossa tehtyjä artikkeleita ja jätin muunlaiset aihetta käsittelevät artikkelit kuten mielipidekirjoitukset tai pelkkiä asiantuntijoita siteeraavat jutut pois aineistostani.

Tämä saattaa korostaa henkilökohtaisen makeover-elämänmuutoksen kaltaisia diskursseja aineistossa.

Millaiselta tyypillinen polyamorinen suhde aineistoni pohjalta vaikuttaa? Ikäjakaumaltaan haastateltavien joukko on melko nuori: kaikkea 19 ja 40 ikävuoden väliltä, mutta keskiarvolta 28,9 vuotta. Suhteiden osapuolet ovat keskenään melko saman ikäisiä niissä jutuissa, joissa ikä on mainittu. Artikkeleissa nostettiin esiin erilaisia suhteita myös heteroseksuaalisen suhdeorientaation ulkopuolelta, eikä niissä pääosin takerruttu leimallisiin jaotteluihin homo-hetero- tai mies-nainen -dikotomioiden välillä. Paikoitellen kumppaneihin viitattiin vain termeillä puoliso tai kumppani, ottamatta kantaa näiden sukupuoli-identiteettiin. Monenlaiset polyamorian muodot pääsivät artikkeleissa esiin, joskin valtaosan jutuissa esiin nousseista suhteista muodostivat erilaiset V-suhdetta muistuttavat suhdemuodot, joissa suhdemuodostelman osapuolet eivät asu yhteisessä taloudessa eivätkä ole kaikki keskenään suhteessa. Useimmiten jutuissa haastateltavana oli V-suhteen “sarana”, jolla on useampi kumppani, jotka taas eivät ole keskenään suhteessa. Jutuissa esiintyivät kuitenkin myös muun muassa ihmissuhdeanarkistiksi itseään kutsuva henkilö (A7), useamman kuin kahden aikuisen yhdessä asuvat lapsiperheet (A10, A13), seitsemän hengen “polypallo” (A1), samassa taloudessa asuvat lapsettomat monisuhteet (A3), soolopolyys (A7) ja etäsuhteet (A1, A9, A12). Esiin nousi myös se, ettei henkilön tarvitse olla yhdessäkään suhteessa ollakseen polyamorinen: “Minä en koe että polyys häviäisi sinkkuuden myötä mihinkään. Ei se naiseuskaan siitä häviä.” (A7).

Mitä tulee Haritawornin, Linin ja Klessen (2006: 523) sekä Noëlin (2006: 606) toteamuksiin polyamoristien valkoisuudesta, cis-sukupuolisuudesta, kaupunkilaisuudesta, ei-vammaisuudesta, kouluttautuneisuudesta ja ylempään keskiluokkaan kuulumisesta, on representaatioista näiden teemojen tiimoilta vaikeaa tehdä mitään päätelmiä. Artikkeleissa olleiden kuvien perusteella jokainen kuvattavaksi suostunut haastateltava vaikuttaa olleen valkoihoinen, mutta cis-sukupuolisuudesta, vammaisuudesta, koulutuksesta, asuinpaikasta tai luokkastatuksesta on vaikeaa tehdä johtopäätöksiä aineiston pohjalta. Nähdäkseni merkittävin aineiston pohjalta esiin tuleva yleinen representaatio onkin polyamoristien melko nuori ikä sekä seurustelun kaltaiset suhdemuodot, joissa ei asuta samassa taloudessa, olla naimisissa tai hankittu lapsia. On otettava huomioon, että jätin tietoisesti muutaman polyamoristen perheiden lastenhoitoa käsittelevän artikkelin pois tutkimusaineistostani, mutta näiden määrä polyamoriauutisoinnista kokonaisuudessaan oli joka tapauksessa pienempi kuin seurustelumaisia suhdemuotoja esittelevien artikkelien. V-suhteen ja nuoren iän vallitsevuuteen voi vaikuttaa se, että nuoremmille sukupolville

tai lapsettomille perheille polyamorian voidaan ajatella olevan sosiaalisesti hyväksyttävämpää kuin vanhemmalle väestölle tai lapsiperheille, ja siksi aiheesta puhuminen sanomalehdessä helpompaa. Näkemystä puoltaa esimerkiksi Nita Taivalojan pro gradussaan tekemä havainto, että polyamoristien leimaantumisen pelko vaikuttaa olevan erityisen suurta, jos perheessä on lapsia (Taivaloja 2018: 56). Tämä leimaantumisen pelko näkyy aineistossani, sillä toisen aineistossa esiintyvistä lapsiperheistä (A13) kerrotaan esiintyvän muutetuilla nimillä lastensa suojelemiseksi. Toisessa lapsiperheestä kertovassa jutussa (A10) mainitaan polyamorian vuoksi saadut vihaviestit sosiaalisessa mediassa ja lapsen koulukiusatuksi tuleminen. Valtaosa koko aineiston haastateltavista (10 artikkelia 15:sta) esiintyy kuitenkin oikeilla nimillä tai tunnistettavalla kasvokuvalla.

Kaikkien analyysiluvuissa käsittelemieni aiheiden läpi kulkee yksi punainen lanka. Polyamorisuus on suhdemuoto ja ihmissuhdefilosofia, jota luonnehtii itsereflektiivisyyden ihannointi ja pyrkimys henkilökohtaiseen kasvuun yhdessä kumppanien kanssa. Polyamoristeille tärkeitä arvoja vaikuttavat olevan rehellinen ja avoin keskustelu, pyrkimys käsitellä ja voittaa mustasukkaisuuden kaltaisia haasteita, pohtia omia tunteitaan ja suhtautumistapaansa asioihin, vastustaa ennalta asetettuihin kaavoihin kangistumista ja halu löytää itselleen paras tapa elää. Polyamoriaa luonnehtii sekä individualistisuus että yhteisöllisyys: elämäntapaa rakennetaan opittujen yhteiskunnallisten normien sijaan henkilökohtaisten toiveiden lähtökohdista, mutta suhteiden keskiössä on eri osapuolten välillä tapahtuva avoin ja rehellinen vuorovaikutus. Romanttisille suhteille luonnollista katsotaan olevan ikuinen muutos. Jo polyamorista elämäntapaa harkitessaan ihmiset ovat joutuneet suurten henkilökohtaisten identiteetikysymysten äärelle – oli kannustin polyamorisuuteen sitten synnynnäiseksi koettu identiteetti tai ideologinen tai käytännöllinen valinta. Näiden kysymysten pohtiminen jatkuu kumppanien kanssa tehtävässä suhdetyössä, jonka tärkeys tulee ilmi kuvauksissa polyamoristen suhteiden ylläpitämiseen ja kukoistukseen tarvittavasta neuvottelusta, sopimisesta ja rehellisestä keskustelusta. Polyamoriset ihmiset pohtivat aktiivisesti omia toiveitaan ja rajojaan ja pyrkivät niiden pohjalta rakentamaan ihmissuhteita, jotka vastaavat heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa. Reflektoinnin kohteeksi joutuvat myös yhteiskuntamme monogamiset kulttuurinormit, jotka epäilemättä lähes jokainen on nuoruudessaan omaksunut ja sitten polyamorisissa suhteissaan asettanut kyseenalaisiksi. Romanttinen rakkaus saa uusia muotoja diskursseissa polyamorisen rakkauden ei-ekslusiivisuudesta, rajattomuudesta ja vapaudesta. Nämä tavat, joilla polyamoriset ihmiset rakentavat uusia käsityksiä ihmissuhteiden rajoista, arvoista ja käytännöistä sekä rakkauden olemuksesta on polyamoria-aiheisessa journalismissa paketoitu henkilökohtaisiksi kasvutarinoiksi, jotka epäilemättä voivat vedota moniin lukijoihin ja avata ikkunoita opittujen monogamisten

normien ulkopuolelle. Kuten eräs haastateltavista (A15) kiteyttää: “Sitten vaan sydän avoinna ja rohkeasti, ei siinä muu auta. Jos haluaa iloa ja rakkautta, sitä pitää myös antaa”.

5.2 Loppusanat

Polyamoria ja monisuhteisuus on edelleen Suomessa melko vähäisesti tutkittu aihe, joka kaipaa jatkotutkimusta sekä itse suhdeorientaatioihin että niiden medianäkyvyyteen liittyen.

Monisuhteisyyden eri muotoja käsittelevää journalismia olisi mahdollista jatkotutkia monin tavoin. Maisterintutkielman sopivissa rajoissa pysyäkseen jätin tutkimatta polyamoriasta julkaistuja mediayhtiöiden julkaisemia videohaastatteluja ja esittelyvideoita sekä eri tyyppisiä artikkeleita, kuten mielipidekirjoituksia tai asiantuntijoiden haastatteluja. Näihin olisi ollut kiintoisaa tutustua tarkemmin. Mielenkiintoista olisi selvittää sekä toimittajilta että haastateltavilta kontekstittietoa siitä, miten artikkeleita on toteutettu, millaisia journalistisia valintoja niiden suhteen on tehty ja miten polyamoriset henkilöt itse kokevat polyamorisuudesta tehdyt mediasisällöt. Hedelmällistä maaperää polyamoria-aiheisten mediasisältöjen tutkimukselle löytyisi myös elämäntapaa käsittelevistä aktiivisista verkkoyhteisöistä ja keskustelupalstoista. Polyamoriaa koskevien ulkopuolisten asenteiden ja ennakkoluulojen diskursseja löytyy runsain mitoin polyamoriasta uutisoineiden verkkolehtien kommenttipalstoilta, jotka antavat katsauksen radikaalisti erilaisiin ihmissuhdeasenteisiin kuin käsittelemissäni artikkeleissa esitetyt lausunnot, ja avaisivat varmasti ovia siihen, millaisia tunnereaktioita epätavallisia ihmissuhteita ja seksuaalisuuksia käsittelevä journalismi lukijoissaan herättää. Kiinnostavaa olisi myös tutkia polyamoria-aiheisen self-help -kirjallisuuden ja polyamorisilta henkilöiltä kerättyjen tutkimushaastattelujen välistä intertekstuaalisuutta ja selvittää, missä määrin itseapukirjallisuuden ja polyamorisen yhteisön diskurssit vuorovaikuttavat toistensa kanssa. Muodonmuutoksen ja polyamorisen heräämisen narratiiveja polyamoristen ihmisten tutkimushaastatteluissa tai mediahaastatteluissa voisi tutkia folkloristisesti omaelämäkerrallisen kerronnan ja narratiivisten identiteettien näkökulmasta. Mielenkiintoisena aiheena esiin nousi myös polyamorisuuden ja vapaan seksin välinen suhde, josta olisi erittäin kiinnostavaa tietää lisää.

Aineistoon tutustuminen toi osittain vahvistusta sellaisille ennakkohuomioilleni, joita olin tehnyt polyamoria-aiheisista mediasisällöistä jo ennen tutkimukseen ryhtymistä, mutta myös monia uusia oivalluksia. Aineistosta esiin kumpuavia teemoja olisi voinut käsitellä huomattavasti syvemmin tai jopa omistaa osalle niistä täysin oman maisterintutkielmasa, sillä esimerkiksi vaihtoehtoihin ihmissuhdemalleihin keskittyvä lifestyle-media olisi itsessään jo varmasti hyvinkin hedelmällinen

tutkimuksen kohde, josta epäilemättä jatkuvasti synnytetään uutta tutkimusaineistoa luettavaksi paitsi journalismin, myös esimerkiksi kirjallisuuden tai tv-ohjelmien muodossa. Jo pelkästään tätä tutkielmaa kirjoittaessani pääsin lukemaan paljon uusia mediasisältöjä joita en ehtinyt työhöni sisällyttää. Jään mielenkiinnolla odottamaan, miten polyamorisuuden ja monisuhteisuuden eri muotoja tullaan jatkossa mediassa käsittelemään ja jatkaako kiinnostus aihetta kohtaan kasvuun 2020-luvun aikana, vai tullaanko kokemaan jonkinlainen vaihtoehtoisten ihmissuhdemuotojen uutisoinnin inflaatio. Kenties näemme, muuttaako ahkera kirjoittaminen monisuhteisuudesta myös valtaviiran ihmissuhdekäsityksiä entistä sallivammiksi.

AINEISTO

1. Häkkinen, Taiga 2019: Leidi Kujanpää ilmoitti miehelleen, ettei pysty enää yksiavioiseen suhteeseen – nykyään hänellä on neljä poikaystävää ja kaksi tyttöystävää. – Iltasanomat [online]. < <https://www.is.fi/seksi-parisuhde/art-2000006020127.html> > [5.4.2020.]
2. Kauppinen, Ina 2017: Juho on parisuhteessa sekä Aleksin että Sofian kanssa – näin kolmikokon suhdekuvio toimii. – Iltasanomat [online]. < <https://www.is.fi/seksi-parisuhde/art-2000005377151.html> > [17.4.2020.]
3. Laakkonen, Johanna 2018: Miten käy arjen hellyydelle, kun yhdellä ihmisellä on samassa asunnossa kaksi kumppania? "Toisen kumppanin läsnäollessa läheisyyden taso oli sama kuin vanhemmat olisivat läsnä". – Yle Uutiset [online]. < <https://yle.fi/uutiset/3-10284964> > [5.4.2020.]
4. Laakkonen, Tapio 2012: Polyamoristi ei tarvitse salarakkaita. – Yle Uutiset [online]. < <https://yle.fi/uutiset/3-6349677> > [17.4.2020.]
5. MTV Uutiset 2017: Aava, 23, seurusteli kahden kanssa samaan aikaan ja kertoo miksi valitsi polyamoriant: "Avoin suhde ei tarkoita holtitonta suhdetta". – MTV Uutiset [online]. < <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/aava-23-seurusteli-kahden-miehen-kanssa-samaan-aikaan-ja-kertoo-miksi-valitsi-polyamoriant-avoin-suhde-ei-tarkoita-holtitonta-suhdetta/6518128#gs.4784fp> > [17.4.2020.]
6. MTV Uutiset 2017: "Tuntui kummalliselta nähdä tyttöystäväni suutelevan aviomiestään" – Juhani kertoo polyamoriant herättämistä tunteista. – MTV Uutiset [online]. < <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/tuntui-kummalliselta-nahda-tyttoystavani-suutelevan-aviomiestaan-juhani-kertoo-polyamoriant-herattamista-tunteista/6546022#gs.4782px> > [17.4.2020.]

7. Nevala, Hilikka 2018: "Tajusin vasta aikuisena olevani polyamorinen" – Mirkalle oikea ihmissuhteen muoto löytyi perinteisen normin ulkopuolelta. – Yle J+ [online]. < <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2018/12/10/tajusin-vasta-aikuisena-olevani-polyamorinen-mirkalle-oikea-ihmissuhteen-muoto> > [5.4.2020.]
8. Oksanen, Emmi 2017: Emilialla, 30, on kihlattu ja kaksi poikaystävää: ”Yhden kanssa pysyin hengissä, mutten ollut onnellinen”. – Iltalehti [online]. < <https://www.iltalehti.fi/rakkausjaseksiartikkelit/a/201712142200598212> > [17.4.2020.]
9. Oksanen, Emmi 2019: Markuksella, 36, on kaksi rakasta – näin polyamoria toimii. – Iltalehti [online]. < <https://www.iltalehti.fi/suhteet/a/8b1d99dd-e293-4407-8ac6-1fd6723ecf3e> > [17.4.2020.]
10. Rinne, Riina 2017: Polyamorikko Paula rakastaa sekä Anttia että Erkkiä – Kolmikko asuu saman katon alla ja kasvattaa yhdessä teini-ikäistä poikaa. – Yle Uutiset [online]. < <https://yle.fi/uutiset/3-9946956> > [5.4.2020.]
11. Salmi, Susanne 2017: 23-vuotiaalla Jami Särkisellä on kaksi tyttöystävää ja hän nauttii siitä niin, ettei yksiavioisuuden ole paluuta – Polyamoria eli monisuhteisuus yleistyy. – Helsingin Sanomat [online]. < <https://www.hs.fi/elama/art-2000005303075.html> > [17.4.2020.]
12. Tiessalo, Paula 2018: Metamuruja ja polypalloja – Onnistunut polyamoria vaatii uusia sanoja ja vastuunottoa omasta käytöksestä. – Yle Uutiset [online]. < <https://yle.fi/uutiset/3-10567514> > [5.4.2020.]
13. Vainio, Annina 2018: Ari rakastui naimisissa olevaan Lilliin, vaikka niin ei aluksi pitänyt käydä – Nyt kolme aikuista asuu saman katon alla ja sanoo, että polyamoria helpottaa lapsiperhe-elämää. – Helsingin Sanomat [online]. < <https://www.hs.fi/elama/art-2000005783110.html> > [5.4.2020.]
14. Valkonen, Noora 2019: Jussi ja Julia ovat yhdessä, mutta yksiavioisuus ei ole heitä varten – molemmilla on yhä profiilit deittisovelluksessa. – Iltasanomat [online]. < <https://www.is.fi/seksi-parisuhde/art-2000006257561.html> > [17.4.2020.]
15. Valkonen, Noora 2019: Mia vapautui nelikymppisenä seurustelemaan samaan aikaan usean naisen ja miehen kanssa – äidin sanat jäivät mieleen. – Iltasanomat [online]. < <https://www.is.fi/seksi-parisuhde/art-2000006057785.html> > [17.4.2020.]

KIRJALLISUUS

Andersson, Edith 2017: Tampereläinen Aisla, 30, elää suhteessa kahden kanssa – Tästä on kyse kohutussa rakkaus- ja seksi-ilmiössä. – Iltalehti [online]. <

<https://www.iltalehti.fi/rakkausjaseksiartikkelit/a/201707272200289307> > [4.10.2020.]

Arola, Janne 2018: Neljä teesiä parempiin haastatteluihin. – Suomen Lehdistö [online]. <

<https://suomenlehdisto.fi/nelja-teesia-parempiin-haastatteluihin-tavoitteellista-kyselya-ei-keskustelua/> > [22.10.2020.]

Asikainen, Milla 2020: *Polyamoriasta ihmissuhdeanarkiaan – monisuhteisuus suomalaisessa verkkojournalismissa*. Haaga-Helia Ammattikorkeakoulu. Journalismi. Opinnäytetyö.

Barker, Meg 2005: This is my partner, and this is my... partner's partner: Constructing a polyamorous identity in a monogamous world. *Journal of Constructivist Psychology*. 18(1): 75-88.

FIAM – Finnish Internet Audience Measurement. Tulokset, Joulukuu 2019 [online]. <

<https://fiam.fi/tulokset/> > [22.4.2020.]

Gummerus, Iina 2018: *Rakkautta ilman rajoja? Polyamoria diskursiivisen tutkimuksen kohteena*. Helsingin Yliopisto. Sosiaalipsykologia. Pro gradu.

Haapanen, Lauri 2015: *Näin toimittajat tekevät sitaatteja*. –Kielikello 3(2015) [online]. <

<https://www.kielikello.fi/-/nain-toimittajat-tekevut-sitaatteja> > [22.10.2020.]

Haritaworn, Jin, Chin-ju Lin & Christian Klesse 2016: Poly/logue: A Critical Introduction to Polyamory. *Sexualities*. 9.5: 515–529.

Harvey, Laura & Gill, Rosalind 2011: The Sex Inspectors: Self-help, Makeover, and Mediated Sex. In Ross, Karen (ed.): *The Handbook of gender, sex, and media*. Chichester, U.A: Wiley Blackwell, 487-501.

Hatakka, Mari 2011: *Nainen, mies, rakkaus, seksi : Heterosuhteen kulku, kulttuurinen malli ja sitä selittävät diskurssit kahden omaelämäkerta-aineiston valossa*. Helsingin yliopisto.

Hodkinson, Paul 2017: *Media, Culture and Society : an Introduction*. Los Angeles: Sage Publications.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 2016: *Diskurssianalyysi : teorit, peruskäsitteet ja käyttö*. Tampere: Vastapaino.

Jokinen, Arja & Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero 1993: *Diskurssianalyysin aakkoset*. Tampere: Vastapaino.

Journalisti. *Haastattelun pelisäännöt* [online]. < <https://www.journalisti.fi/artikkelit/2016/5/haastattelun-pelisnnt/> > [22.10.2020.]

Julkisen sanan neuvosto. *Journalistin ohjeet* [online]. < https://www.jsn.fi/journalistin_ohjeet/ > [22.10.2020.]

Juntunen, Laura & Väliverronen, Esa 2009: Intiimin politiikka ja skandaalin yhteiskunnallinen merkitys. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.): *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 262-284.

Karkulehto, Sanna 2011: *Seksin mediamarkkinat*. Helsinki: Gaudeamus.

Klesse, Christian 2006: Polyamory and its ‘others’: Contesting the terms of non-monogamy. *Sexualities*. 9(5): 565–583.

Klesse, Christian 2011: Notions of love in polyamory—Elements in a discourse on multiple loving. *Laboratorium: Russian Review of Social Research*. 3(2): 4–25.

Klesse, Christian 2014: Polyamory: Intimate practice, identity or sexual orientation? *Sexualities*. 17(1-2): 81-99.

Klesse, Christian 2018: Theorizing Multi-Partner Relationships and Sexualities – Recent Work on Non-Monogamy and Polyamory. *Sexualities* 21.7: 1109–1124.

Kotimaisten kielten keskus. *Viikon vinkit 2019: Lue heti tämä kooste – tätä et tiennyt uutisotsikoista* [online]. < https://www.kotus.fi/nyt/kotus-vinkit/viikon_vinkkien_arkisto_%282015-2019%29/viikon_vinkit_2019/lue_heti_tama_kooste_-_tata_et_tiennyt_uutisotsikoista.29211.news > [6.9.2020.]

KvaliMOTV. *Teemahaastattelu* [online]. < https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_2.html > [22.10.2020.]

Matilainen, Jesse 2012: *Polyamory in Finland*. Helsingin Yliopisto. Sosiaali- ja kulttuuriantropologia. Pro gradu.

Miikkulainen, Lauri 2017: Tuhannet suomalaiset elävät polyamorisissa suhteissa – ”Ei aikuisten ihmisten sopimuksissa ole mitään kauhisteltavaa”. – Yle Uutiset [online]. < <https://yle.fi/uutiset/3-9757100> > [5.9.2020.]

MTV Uutiset. Polyamoria eli monisuhteisuus kohtaa paljon ennakkoluuloja – "Kun ei ymmärretä, tuomitaan" [online]. < <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/polyamoria-eli-monisuhteisuus-kohtaa-paljon-ennakkoluuloja-kun-ei-ymmarreta-tuomitaan/6516798> > [5.9.2020.]

Noël, Melita 2006: Progressive Polyamory: Considering Issues of Diversity. *Sexualities* 9.5: 602–620.

Nuolijärvi, Pirkko & Tiittula, Liisa 2010: Mediahaastattelujen analyysi. Teoksessa Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.): *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino. Sähkökirja.

Pantti, Mervi 2009: Tunteellisempaa journalismia. Teoksessa Väliverronen, Esa (toim.): *Journalismi murroksessa*. Helsinki: Gaudeamus, 193-206.

Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry. *Tietoa polyamoriasta* [online]. < <https://monisuhteisuus.fi/tietoa-polyamoriasta/> > [18.3.2021.]

Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry. *Tietoa polyamoriasta: sanasto* [online]. < <http://polyamoria.fi/tietoa-polyamoriasta/sanasto/> > [4.10.2020.]

Polyamoria – Monisuhteisuusyhdistys ry. *Yhdistys* [online]. < <http://polyamoria.fi/yhdistys/> > [5.9.2020.]

Posey, Sandra Mizumoto & Sydney Fowler 2016: More Different than the Same: Customary Characterization of Alternative Relationship Groups and Types. *New Directions in Folklore* 14.1(2): 60-88.

Rainsborough, Jayne 2011: *Lifestyle Media and the Formation of the Self*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Ross, Karen 2011: *The Handbook of Gender, Sex, and Media*. Hoboken: John Wiley & Sons, Incorporated.

Salonen, Heljä 2020: "Syrjähyppy on ihanaa!" – avoimet suhteet puhuttavat: professori kertoo parisuhteiden todellisen trendin. – *Iltalehti* [online].

< <https://www.iltalehti.fi/seksuaalisuusjasuhteet/a/e2d8c388-ddc1-4597-ab98-7871f97ee03e> > [11.11.2020.]

Starkey, Guy 2006: *Balance and Bias in Journalism : Representation, Regulation, and Democracy*. New York: Palgrave Macmillan.

STT. *Tyylikirja* [online]. < <https://stt.fi/tyylikirja/esittely/> > [22.10.2020.]

STT. *Uutisjutun sisältö ja rakenne* [online]. < <https://stt.fi/tyylikirja/jutun-kieli-ja-sisalto/hyvaloppuversio/uutisjutun-sisalto-ja-rakenne/> > [22.10.2020.]

STT. *Nimiohje* [online]. < <https://stt.fi/tyylikirja/nimiohje/yleista/> > [22.10.2020.]

Taivaloja, Nita 2018: *Oikeus näkyä, kuulua ja olla olemassa : Diskurssianalyttinen näkökulma monisuhteisten palvelukohtaamistarinoihin*. Helsingin Yliopisto. Sosiaalipsykologia. Pro gradu.

Tikkanen, Heli 2016: *Polyamoria : monisuhteisuuden rajat ja käytännöt*. Helsingin Yliopisto. Sosiologia. Pro gradu.

Veaux, Franklin & Rickert, Eve 2019: *Kahta kauniimmin : Opas eettiseen polyamoriaan.* Helsinki: Basam Books.

Vos, Tim P 2018: *Journalism.* Boston: De Gruyter, Inc.

Väestöliitto. *FINSEX: Uskollisuus lisääntyy* [online]. <
<https://www.vaestoliitto.fi/artikkelit/uskollisuus-lisaantyy/>> [11.3.2021.]

Wilkinson, Eleanor 2010: What's Queer about Non-Monogamies Now?. In Barker, Meg and Langdrige, Darren (ed.): *Understanding Non-Monogamies.* New York: Routledge, 243-254.